دیوانی

جەمیل ڕەنجبەر

١٩٦٥ - ١٩٨٠

سەعادەت محەمەد ساڵح

هەولێر ٢٠٢٣

ناوی کتێب: دیوانی جەمیل ڕەنجبەر
ئامادەکردنەوەی بۆ چاپی سێیەم: سەعادەت محەمەد ساڵح
پێداچوونەوە: محەمەد گۆران
دیزاین: سۆران تاودەر
دیزاینی بەرگ: حامد سەقزی
نۆرەی چاپ: چاپی سێیەم
ساڵ: ٢٠٢٣

ژمارەی سپاردن: ٢٠٢٣/١١٨٧ - هەولێر - هەرێمی کوردستان

مافی لە چاپدانەوەی پارێزراوە بۆ ماڵباتی نووسەر

"سەعادەت، پێش خۆم شیعرەکانم ئازاد کە"

سەعادەت محەمەد ساڵح
هاوسەری جەمیل رەنجبەر

لـە چاپکردنـەوەی ئـەمجارەی دیـوانی (جـەمیل رەنجبـەر) بەگرنگـی دەزانـم هەنـدێ راز و نهێنـی دەربـارەی ئەو دیـوان و دەستنووسـە شـعریانە بـدرکێنم کە دەیـان سـاڵە لە دڵمـدا هەڵمگرتووە.

لەگەر هەر سـەردانێکم بـۆ لای (جـەمیل رەنجبـەر) لەبەنـدیخانە، نە بەدەسـت بەتـاڵی دەڕۆیشـتم و نە بەدەسـت بەتـاڵی دەگەڕامەوە، جـگە لەپێداویسـتی تـایبەتی خـۆی، وەکـو دەفتـەری تەجلیـدکراو، قەڵـەمی حـبر و مەرەکـەب و کتـاب بـۆ خوێنـدنەوە و هەنـدێک جـاریش کتـابی قەدەغـەکراوی لـێم داوا دەکـرد کـە بـۆی بـبەمە بەنـدیخانە، ئینجـا پێداویسـتی هاوڕێکانیشی لەزیندان، زۆرجار لیستەکی دەدامێ و داوای شـتی بۆ ئـەوانیش دەکـرد و بـۆم دەبـرد. لەگەڕانەوەشـم دەسـتنووس و

کاغەزی نووسراوی دەدامێ و منیش دەمخستە ناو قۆنداغەی منداڵە بچووکەکانم.

وەسیەتی جەمیل پێش شەهیدبوونی ئەوەبوو: "سەعادەت پێش هەموو شت شعرەکانم ئازاد کە"، ئازادی شعرەکانی بەهەڵوێستی من بەستەوە کە ئەرکێکی پیرۆز و گەورەبوو بۆ من، بەتایبەت دوای شەهیدبوونی بەردەوام بیرم لێ دەکردەوە و هەستم دەکرد جەمیل چەنێک لێمان نزیکە و هەردەم لەگەڵمانە، هەستم بەبوون و ورەی جەمیل دەکرد.

جەمیل رەنجبەر، دوای کۆچکردنی چوار کێژی بۆ بەجێ هێشتم، هەرەوەز و هەریار و بوێر و دەستنووسە شعرییەکانی کە نۆبەرەی من بوون، ئەو شعرانەییم وەک کیژەکان خۆشم دەویستن و لەگەڵیاندا شەونخونی و ماندووبوونی زۆرم پێوە بینی، زۆرم ئاگا لێ بوون و بەهەموو شێوەیەك دەمپاراستن، بەتایبەت دوای شەهیدبوونی.

لەبەر ئەوەی ماڵی ئێمە لەسەردەمی بەعسدا هەمیشە لەژێر چاودێری دائیرەی ئەمن بوو، بۆیە دوای شەهیدبوونی، ناچار بووین بەئاه و فرمێسکەوە ئەو هەموو کتێبە باشانەی کتێبخانەکەی جەمیل بسوتێنین، بەڵام هەرچی دەستنووسەکانی بوو، لەبەر ئەوەی ئەمانەتی منی کردبوو، منیش بەشێوازێکی تایبەت پێچامەوە و لەناو باخچەی ماڵی

داکم ناشتم. بەدرێژایی ئەو ساڵانەی سەردەمی ڕژێم، جارجارە دەرم دەهێنان و شوێنیم دەگۆڕین تا شێی عارد و دار و دەوەنەکان کاریان تێنەکا، تا راپەڕین ئەوە حاڵی من بوو.

دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ گوتم ئیتر بەهەر شێوەیەک بێ، تازە هەر دەبێ شیعرەکانی جەمبل چاپ بکرێ و بەزووترین کات بکەوێتە دەست خوێنەران، ئەوە بوو دواجار لەساڵی ١٩٩٦ توانیمان ئەو دیوانە بەچاپ بگەیێنین، ئەوەندەی دنیا دڵخۆش بووم و هەر ئەو رۆژەی لەچاپخانە دەرچوو، یەکسەر دانەیێکم بردە سەر گۆڕی رەنجبەر و لەسەر گۆڕەکەم دانا و پێمگوت: "جەمیل ژیان پێکەوەی شاد نەکردین، بەڵام ئەو دیوانەت دوای ئەو عەزاب و ناخۆشییە ئێمەی پێکەوە شاد کردەوە. پیرۆزە لەهەردووکمان. دڵخۆشبە جەمیل گیان شعرەکانت ئێستا ئازادە".

زەمەنێک ڕۆیی و دوای ڕووخانی سەدام، لەساڵی ٢٠٠٧ چاپی دووەمی دیوانەکە کەوتە بازاڕ بەڵام لەبەر ئەوەی لەهەردوو چاپەکەدا هەندێ هەڵە لەڕێنووس و تێکەڵبوونی شعرەکاندا هەبوو، بۆیە ئەوجارە حەزمانکرد وەك بنەماڵە تایبەت خۆم و کچە گەورەکەم (هەرەوەز) سەرپەرشتی و ئامادەکردنی چاپی سێیەم بگرینە ئەستۆی خۆمان.

وەك بەرچاوڕوونییەك بۆ خوێنـەران و تـوێژەرانیش، لێـرەدا حەزدەکەم ئاماژە بەوە بدەم، لەچاپی یەکەم و دووەمـی دیوانەکـە، هۆنراوەکان لەسەر بنچینەی نامیلکـە شـیعرییەکاندا دانرابـوون، بەڵام لەم چاپەدا بەپێی ساڵی نووسـین هۆنراوەکانمـان ڕیزبەنـد کـردووە، واتـا هـەر لەسـاڵی ١٩٦٥ەوە کـە دەسـپێکی ئـەزموونی شـعیری جـەمیل رەنجبـەرە لەتەمـەنی ١٨ سـاڵیدا تـاکو سـاڵی شەهیدبوونی لە ١٩٨٠دا، بێگومان ئاوا هەم بۆ خوێنـەران و هـەم بۆ توێژەران، وردتر و ڕوونتر ئەزموونی شیعری شاعیر دەتـوانرێ هەڵسەنگاندن و توێژینەوەی لەسەردا بکرێ.

جێگەی سەرنجە کە لەماوەی ئەو پـانزە سـاڵەی ئـەزموونی شیعری شاعیر، تـەنها لەسـاڵانی ١٩٧٤ و ١٩٧٥ و ١٩٧٦ هـیچ هۆنراوەیـەکی نەنووسـیوە، هۆکـاری ئەمـەش ئـەوەبوو کـە لـەو ماوەیەدا (جـەمیل رەنجبـەر) چەنـد جـارەك گیـرا و ماوەیـەکیش بێسەروشوێن بوو.

تێبینی: ئەم پێشەکییە لە چاپەکانی تر نییە

پێشەکی

دکتۆر مارف خەزنەدار

(١)

لەو ماوەیەی جەمیل رەنجبەرم ناسی، لەمێژ نەبوو دەستی بەخوێندن کردبوو لەخانەی مامۆستایانی هەولێر، من وەکو دڵخوازێك هەمیشە لە شاعیر دەگەڕام، ئارەزووی ئەوەم دەکرد شاعیرێکی تازە و گوم ناو بدۆزمەوە، لەو سەردەمەدا (١٩٦٩-١٩٧١) جەمیل رەنجبەر شەش حەوت ساڵ بوو خووی بە شیعر نووسینەوە گرتبوو، ڕەنگ هەبوو لەهەموو شتێکدا قسە لەڕوو بووبێ تەنیا لەشیعردا نا، لەم لایەنەوە ڕووی شەرمی لەلای من دەدواند. بێگومان مەقامی شیعر ئەوەندە بەرزە بۆ شاعیری گەورەش نەهاتووە چاو لەڕووی شارەزای شیعر زەق بکاتەوە.

لەهەموو گەشتێکی هەولێرم لەو ماوەیەی جەمیل رەنجبەر لەخانەی قوتابیان دەیخوێند چاوم پێی دەکەوت. زیاتر ئارەزووی ئەوەی دەکرد باسی ئەدەبی رووسی بۆ بکەم، بەتەنگ

ئەوەوە بوو ئایا خوێنەری رووسیا (سۆڤیەتی ئەو سەردەمە) چێـژ لەو شیعرە ریالیزمیانەی دەرەوەی وڵاتی خۆیـان وەردەگـرن؟ ئایـا ئەم شیعرە لەبەرزیی هونەریدا وەکـو شـیعری خۆیـان دێتـە بـەر چاویان؟ وەکو بڵێـی شـاعیر ئەگـەر لەکۆمـەڵی سۆسالیسـتی دا نەژی نـەتوانێ شـیعری هەناسـە ریـالیزمی بڵـێ! مـن هـەر لـەو سـەردەمە سـەرەتاییەی ژیـانی شـیعری، لـەپاش تـەواوکردنی خوێندنی خانەی مامۆستایان ئیتر چاوم بەجـەمیل نەکەوتـەوە. بۆ دواجار یەکتری بینینمان لەساڵی ١٩٧٢ بوو. لەپاشانا وتیـان لەمێرگەسۆر بەمامۆستای خوێندنی سەرەتایی دامەزراوە.

تا ئەم دواییەش هەڵوێستم لەقالب دا نەمەیی بـوو لەبابـەت سەرجەم شیعرەکانی جەمیل رەنجبەرەوە، چونکـە بەسـەریەکەوە شارەزاییم تیایانـدا پەیـدا نـەکردبوو. لـەکاتی خۆیـدا پچڕپچـڕ و تاکـە تاکـە شـیعرەکانم خوێندبوونـەوە، بـەڵام نەگەیشـت بوومـە رادەییێـك بتـوانم بڕیـار لەسـەر جـەمیل رەنجبـەر بـدەم وەکـو شاعیرێك.

لەم چەندانەی رابردوودا، ئەو لایەنەی چاپکردنی کۆمەڵـەی شیعری ئەم شاعیرەی خستۆتە ئەسـتۆ رووی ریـزی لێکـردم بـۆ ئەوەی بەچەنـد وشـەییێك بـەباڵای شـیعرەکاندا ببـڕم. بـەمجۆرە لەنزیکەوە تـوانیم ئـەنجامێك وەدەسـت بێـنم و لەخۆمـدا رابیـنم ئەو قسانەی لێرەدا کراوە بیانکەم.

(٢)

گەشت بەناو گوڵزاری ئەم کۆمەڵـە شـیعرە سـاتێکی گیانیـە، پیاو خۆی لەبەهەشـتدا دەبینـێ، بـەڵام یـادی دۆزەخ دەکاتـەوە. لەدواییدا ئەو دۆزەخە دەبێ ون بـێ! لـەگێتیی ئێمـەدا بەهەشـت بەبێ دۆزەخ چنگ ناکەوێ.

جـەمیل ڕەنجبـەر وەکـو شـاعیرێك هەسـتی بـەوە کـردووە شـیعری بـۆ دێ، کـە خسـتوویەتییە سـەر کاغـەز بـەدڵی بـووە، لەمەدا لەبەشێکی زۆر لەشـیعرەکانیدا بەهەڵـە نـەچووە، بەڵگـەی بـاوەڕ بـەخۆکردن، یـا تێگەیشـتن لـەو بەرهەمـەی بەوێنـەی داهێنانێك دەیداتە خوێنەران. لەدوا کۆپلـەی قەسـیدەی "شـیعر بەبووك دەبەن"دا بەدی دەکرێ:

ئەمڕۆ هەندێ وشەم خۆشویست
شیعرێکی شۆخم لێ چنی
پیتەکانم هەڵگیرساند و
ئاواتێکم خستە بنی ...

ئـەو وشـانەی شـاعیر خـۆشی ویسـتوون ئەوانـەن مانـای تازەی تیایاندا دۆزیوەتەوە، ئەگینا ئەگـەر بـۆ مانـای ئـەم وشـانە لەفەرهەنگدا بگەڕێ مانـاییێکی دەسـت دەکـەوێ بەکـەڵکی شـیعر نایە. ڕیتم لای شاعیر لەنگەری سـووکی ئـاوازی شـیعری مـیللی (فۆلکلۆر)ی پاراستووە، چونکە بناغەی وشە و ڕستە و تـەعبیری

بـەپێی دەسـت لـەملانێی دەنگـەکان (هارمۆنیـا) بـەڕێوە دەچــێ. کێش ڕەوان و قافیە سـوارە، لـە "شـیعری پێکـەنینێك لـەباوەشی گریانا" دەڵێ:

چاوێکی تیژ، لەژێر چاویلکەی بەردەسێل
بیر بەنینۆك هەڵدەکەنێ
بەقاندرمەی قەڵاتی کورد هەڵدەگەڕێ
بۆ داهاتووی چاوی خوێنین، پێدەکەنێ
لەڕاپۆرتی ئارەق ڕێژێکا نووسرا بوو
هەرچی بڵێم تەمی هەوا دەیقۆستەوە
تەرازووی شەو بەدوامەوە
خۆی دەکێشی ...

قەڵاتی کورد دروشمی "ئازادی کورد"ە. لەبـەر ئـەوەی کـورد ئــازادی نــەدیوە، دەبــێ بەخــەیاڵ ئــەو قەڵاتــە دروســت بکــا. لەقەڵاتەکـەدا چــی نهێنییــەك هەیــە؟ نــایزانێ! خــۆ دەبــێ بیــر لەوەش بکەینەوە، هیچی تێدا نییـە، کـەوابێ ئەگـەر بگاتـە نـاوی پێویســـتە بەکەلوپــەل و ناومــاڵی وەشــاوە بیڕازێنێتــەوە. لــەو ڕۆژگارەدا، لەساڵی ١٩٧٣ شاعیر لەڕەشبینیدا دەتلایەوە، چونکـە ساڵی ١٩٧٠ (١١ ئازار) خۆی نەکرد بەساڵی گەیشـتن بـۆ سـەر "قەڵاتی کورد" بۆیە "چوونە ناو قەڵات" بێ ئەنجام بـوو. لـەپاش ساڵێکی تر یا دووساڵ (١٩٧٥) قەڵاتەکە تاڵان کرایەوە.

(٣)

ڕەنگە بەئاسانی بتوانین هەندێ لەلاپەڕەکانی ئەم کۆمەڵە شیعرە هەڵدەینەوە و بەسووکی بەسەریاندا تێپەڕین، بەڵام ناتوانین وەستانێك لەگەڵ شیعری "مردن لەگۆڕی سەرشۆڕی دەژیت" نەکەین.

لەم شیعرەدا شاعیر لایەنگری ئەو باوەڕەیە "مردن لەپێناوی ژیان" واتە کۆمەڵێك خەڵك گیانیان دەبەخشن لەپێناوی ئەوەی کۆمەڵێکی تر یا نەوەی داهاتوو سەربەست و بەختیار بژین. ئەمە لەخۆبووردن و قوربانی تێدایە، مرۆڤ جارێك دەمرێ، گەل نەمرە، شاعیر لەگەڵ ئەوەیە، بۆ ئەم مەبەستە (تاك) دەبێ گیانی ببەخشێ چونکە سیفەتی مردن و لەناوچوونی تێدایە، لەپێناوی گەل، ئەوەی نەمری و هەمیشە زیندوویی تێدایە، ئەمەیە ئەستووری بیروڕای جەمیل ڕەنجبەر. ڕێکەوتێکی سەیربوو، ڕۆژگار ئەم تیۆرییەی خستە پراکتیکەوە لەژیانی شاعیر خۆیدا، لەکاتێکدا ژیانی لەدەستدا کە تفەنگ بەشانیەوە بوو، لەئازادی دەگەڕا بۆ میللەتەکەی. گەلی ژێر دەست بۆ ئازادی دەگەڕێ، گەلی برسیش بۆ نان، دەبێ "تاك" قوربانی بۆ ئازادی و نان بدا.

شــاعیر وێڵــی ئازادییــە، بەشــوێنیدا دەگــەڕێ، کــۆڵ نــادا، ئەوەتا لەشیعری "کێ لەسەربەرزی بەتەمەنترە" لەســەرەتاکەیدا دەڵێ:

گوڵی خۆزگە
چۆن بۆ چڵی داری ژیانی دەگەڕێ
یا چۆن سەعات قورمیشی خۆی لێ ون بووە
ئارەقەی دواکەوتن دەسڕێ
گیانە منیش وێڵی چاوتم
سەد ئەوەندە لێت دەگەڕێم ..
لەدواییشدا دەڵێ:
ئەرێ گیانە
ئیتر نامەم بۆ مەنێرە
پوولی پۆستە نامەکانم دەپشکنێ
سندووقی سوور
گۆڕی مردن، بۆ وشەی جوان هەڵدەکەنێ
ئیتر نامەم بۆ مەنێرە
بەڕێگەی کۆن بۆم مەنێرە
تا دێمە لات، یا تۆ بەخۆت دێیتە ئێرە.

شاعیر دۆش داماوە، سەری لێ شێواوە "ئازادی" لــێ بــووە بەئەفســانە! هــەموو جــۆرە بەرنامــە و پیلانــێکی بــەکارهێناوە بــۆ

ئەوەی بگاتە ئەو "ئازادی"یە. وەکو بڵێی ڕێگە و پیلانی تر نـەماوە بۆ ئەم ئامانجە بەکاربهێنرێ. مەبەستی شاعیر جـۆر و شـێوەی دیبلۆماسـیەت و پـۆلیتیکێکی کلاسـیکییە کـە تـا (١٩٧٣/٨/٢) - ڕۆژی دانانی شیعرەکە - بەکارهێنراوە بۆ گەیشـتن بـە "ئـازادی". ئەمەی لەدێڕی "بەڕێگـەی کـۆن بـۆ مـەنێرە" دەربڕیـوە. لـەپاش ئـەوە دیسـانەوە شـاعیرانە سـەری لـێ شـێواوە، چونکـە نـازانێ خۆی دەگاتـە ئـەم ئازادییـە! یـا ئـازادی دێتـە لای. ڕەنگـە ئەمـە نموونـەی دوارۆژبینـی بـێ لای شـاعیر. ئـەوەتا ئێسـتا هـەموو بەڵگەیێك ئەوە دەگەیەنێ ئێمە بۆمان نەکرا بگەینە ئـازادی بـەڵام لەوە دڵنیـاین پـۆلیتیکی ئەنتەرناسـیۆنالیزمی "دەسـتەی نەتـەوە یەکگرتووەکان = un" دەورێکی باڵای دەبـێ لـەدوارۆژدا لـەهێنانی ئازادی بۆ خاکی ئێمەش.

شاعیر لەئازادی بەو لاوە شـتی تـر نـابینێ، یـاخود بـەلای ئەوەوە ئازادی لەهەموو شتێکی تـر گـرنگترە، لەشـیعری "پیـرێکی بەندکراو"دا، مامە پیرە، مامە سـوارەیە، بەڵگـەی "کـوڕی ئـازا"ی کـوردە. هەرچەنـدە کـوڕی ئـازا نـاگیرێ، بەنـد نـاکرێ، ئەگـەر بەڕێکـەوت بـەدیلیش بگیـرێ. زوو کـۆت دەشـکێنێ و پێوەنـد دەپچڕێنێ و خۆی ئازاد دەکـا. ئـەویش وێڵـی ئازادییـە، لەپشـت چیـای قـاف، لـەنزیك ئەشـکەوتی کانیـاوی ئـاوی ژیـانیش بـێ.

دەبێ "ئازادی" بدۆزێتەوە. شاعیر ئازادی لەگوارەی نازەنین و نیگار و شۆڕە کچان دا دەبینێ:

مامە سوارە

منداڵەکان، چاوەڕێتن، لەو بناوە

ڕۆ ڕۆیانە، دەگریەن بۆ جووتێ گوارە

بۆ دەسگیرانی دێرینیش، کوانێ گوارە

کوانێ گوارە

بینە گوارە ..

جارێ گوارە نییە، بەڵام جوانان بەبێ گوارەش دەژین.

(٤)

دوورکەوتنەوەی قوتابیان لەمامۆستا کارەساتێکی جەرگبڕ و تەپینی دەروونە بۆی. یەکێ لەشیعرە پڕ سۆز و گیانییەکانی شاعیر "برووسکەیێك لەدڵەوە"یە. شاعیر مامۆستا بوو، زوو زوو دەبوو بەمیوانی گرتووخانە و بەندیخانە و ناو ئەو شاخانەی نەدەکەوتنە بەرچاوی نەیار. لەقوتابیان دوور دەکەوتەوە، دوورکەوتنەوە پچڕانی ڕەگ و دەماری ژیانە بۆ ئەو مامۆستایەی قوتابیی خۆی خۆش بووێ و بەبێ ئەو هەڵنەکا.

جەمیل رەنجبەر هەست و نەستی ناسکی دەڕژێنێتە سەر تەلی کەمانجە، ئاوازی نەمر دەخزێ تا هەموو "هەبوون = گەردوون" دەگرێتەوە. بەڵێ شاعیر بە لەش لەشاگرەکانی دوورە، بەڵام بەگیان لەگەڵیاندا یەکە، بەمجۆرە قسەیان لەگەڵدا دەکا:

لە گەڵتانم
شاگردەکان، دوورنیم لێتان
نزیکتانم
توخمی شیلەی گوڵە گەنمی فەریکتانم
لەناو جانتای کتێبتانا
دەرسی شیکاری شەوتانم
نزیکتانم، کاوەی نەورۆزی خەوتانم
لە گەڵتانم، لە هاتوچۆی قوتابخانە
دڵم لەناو دڵتانایە
پەپوولەی زیندانی تەمەن
لەناو باخی گوڵتانایا ..

(٥)

دەبێ هەستی شاعیر چۆن گۆڕانێکی بەسەردا هاتبێ، لەو کاتەی کۆتایی بەژیانی شەهاب و جەعفەر و ئەنوەری بەرگوێ کەوتووە؟ رەنگە ئەگەر شاعیرانە بۆی بچم، دەبێ بڵێم جەمیل رەنجبەر لەو کاتەدا خۆزگەی کردووە ئەویش یەکێك بووایە لەوان، چونکە لەگەڵیاندا هاوپیشە بوو لەگۆڕەپانی وشە و خەباتی کوردییدا، بەڵام لەشیعری "بەیادی تاڤگە سوورەکە" لەسوچێکی ترەوە تەماشای دیمەنەکە دەکا.

ئەم شیعرەی شاعیر لەپاش لەسێدارەدانی قارەمانەکان نەنووسراوەتەوە، بەڵکو دوای تێپەڕبوونیساڵێك، واتە یۆبیلی پیرۆزی ساڵێکی شایی و زەماوەندی خوێن. تاقیکردنەوەی هەستی شاعیر ساڵێکی خایاندووە، ماوەی ساڵێکی تەواو لەکەلێنێکی شاراوەی دڵ و مێشکی شاعیردا وێنەی سێ قارەمانەکە ئاوا نەبووە. تاقیکردنەوەکە شیعرێکی پڕ سۆزی داهێناوە، لەدوا کۆپلەیدا دەڵێ:

ئەی چاوەکان
ساڵێ رۆیی و تیشکەکانتان ئاگر دەگرن
داڵی خنکان بەتۆوی لاشەتان دەمرن
زۆر چاوی تر، بۆ بارەگای ئێوە دێن و

بڕیاری سەربەرزی دەدەن
لەخاکی گڕ تێبەر بووا
بەرماڵی شۆڕش ڕادەخەن
زۆر گیانی تر
تەرمەکانتان ماچ دەکەن و
دەبنە پردی بەرەو بەیان
لافاوی رووناکی زۆر چاو
میوانی ماڵی هەژارە، بۆ خواستنی یەك دەسگیران ..

(٦)

رووداوێکی گـەورەی ئـەدەبی بەسـەر یـەکێکی وەکـو جـەمیل ڕەنجبەر بەئاسانی تێ نەپەڕیوە. رووداوەکە درێژخایەنـە. دەردی بێ دەرمانی "یەکێتیی نووسەرانی کورد"ە. نە دەژی سـوودی لـێ وەربگرین، نە دەمری رزگاریمان لێـی ببـێ، بـەڵێ ئـەم رێکخـراوە لەپاش هەرەسە پشـت شـکێنەکەی بـەهاری ١٩٧٥ -ەوە، لـەپاش ئەو گۆڕانە بنچینەیی سۆسیۆپۆلیتیکییەی بەسـەر کوردسـتانی عێراقـدا هــات، یــەکێتیی نووســەرانی کــورد بــوو بەمەیــدانی دەلاڵخانە، وشەی کوردی و دواڕۆژی کـوردی تێـدا مـەزاد دەکـرا. بێگومــان جــەمیل ڕەنجبــەر لەشــیعری "ئــەو نووســەرانەی

دەروونیـان چـاڵی بـەفرە"، تـەعبیر لەهەڵوێسـتی هـەموو ئـەو نووســەرە رەســەنانە دەکـا کـە خۆیـان دوورە پـەرێز گرتبــوو و لەکۆنگرەی پێنجەمی سـاڵی ١٩٧٨ بەشـدارییان نـەکرد. شـاعیر لەدوا کۆپلەی شیعرەکەیدا دەڵێ:

ئەدیبەکان
داوی وشەی کۆنگرەتان
گەر چۆلەکە بۆ شازادەی پاشا نەگرن
رەوە کۆتری سەربڕاو
بەدیاری بۆ گیرفان نەبرێ
نابێ .. نابێ ..
ئەگەر درۆی هەموو دنیا
بکەی بەبلوێری حیزی بلوێر ژەنێ
نانی (کانە)تان نادەنێ ..

(٧)

شاعیر داهێنانی لەمانا و ناوەرۆكدا زۆرە، لەبەر ئەوە لەناو ئەم كۆمەڵە شیعرەدا شیعری جوان دەكەوێتە بەرچاو. ناوی شیعر، هەموو شیعرێك رەنگە زوو لەبیر بكرێ، یا پشتگوێ بخرێ، بەڵام هەندێ لەناوەكانی ئەم شیعرانە خۆیان دێڕە شعرن، یاخود پارچە شیعرێكی سەربەخۆن. لێرەدا من نامەوێ ناوی شیعری "ئەو كتێبەی وشەی بەخەنجەر نووسراوە" بكەم بەبەڵگە بۆ ئەم مەبەسە، بەڵكو ناوەرۆكی شیعرەكە خۆی گرنگە بەلامەوە، لەسەرەتای شیعرەكەدا كە دەڵێ:

رێزە چیاكان

وەكو تەونی بەرەبەیان، راچەندرا بوون

برۆی رووناكی چاوی خۆر

وەكو ریسی مافووری دەستی قەیرە كچ

بەگوڵاڵەی باڵا لاوی رایەڵ كرابوو ..

مەبەسی دروستكردنی ئەبستراكتێكە (تجرید) خاك لەناو سرووشتدا لەقاڵب دەدا. ئەو خاكە بووە بەمایەی ئازار و ئەندێشە، بەڵام ناشرین نەبووە، لەبەر ئەوە هەرە جوانە و خۆشەویستە. لەپاش گەشتێك لەگێتیی وردەكاری وشە و رستە

و تەعبیر و مانا، ناشیرینی لەخاك دوور دەخاتەوە، جـوانی دەکـا بە ئەدگاری هەمیشەیی ژیان کە دەڵێ:

هاتم، هاتم
ناویان لێنام بزمار کوتە
چەکوشێ بووم
ئەو دارتاشەی، ئەسکەملی ئەنجومەنی
کۆشکی سپی دروست دەکرد
ئاسنگەری کەشیشبەندی
بەندیخانەی خوێنی (باستیل)ی خەست دەکرد
هێزی منی پێ نەکرا
کەوی کێوی باوەڕی پێ هەڵنەفڕا ..

(٨)

جەمیل ڕەنجبـەر، شـاعیرێکی ناسـك و هـێمن و لەسـەرخۆ بوو، لەمەیدانی وشەی جوانی کوردیدا ورد و لەگۆڕەپانی خـەباتی چەکـداری کوردایەتیـدا درشـت بـوو. لـەگێتیی جوانکاریـدا هونەروەر بوو. زمانی کـوردی بـاش دەزانی، لەپـەروەردە شـارەزا و لەوانـە وتنـەوە سـەرکەوتوو بـوو. لـەکۆڕی خـەبات و جەنگـدا خوێنگـەرم و بزێـو و چـالاك بـوو. بەهـەموو جـۆرێ جـەمیل

ڕەنجبەر لەهەردوو باردا، وشەی جوان و خەباتی چەکدار ڕاستگۆ بووە لەگەڵ خۆی، بیروباوەڕە ناسیۆنالی و مرۆڤایەتییەکانی کردووە بە بەرنامەی ژیانی، نەك تەنیا بەقسە، بەڵکو بەکردەوە هەموو تیۆرییەکانی گواستۆتەوە مەیدانی پراکتیك.

جەمیل ڕەنجبەر ٣٣ ساڵ لەتەمەنی بەقەوارە کورت و کەم، بەناوەرۆك درێژ و زۆر لەسەر تەختەی قوتابخانە و گۆڕەپانی جەنگاوەری و بەندیخانە بردۆتە سەر، یاد و یادەوەرییەکی زۆری بەجێهێشتووە، بەڵام بەنرخترین میراتی ئەم کۆمەڵە شیعرەیە.

دوا مەڵبەندی ژیانی شاعیر چەك بەشانەوە، لەخەباتدا بوو، لەگوندی جەلکانی پشدەرەرقەی بناری کێوەڕەش لەناوچەی سەنگەسەر کاتژمێر ٣ی پاش نیوەڕۆی ڕۆژی ١٨ی تشرینی دووەمی ١٩٨٠ بوو، دوو هەلیکۆپتەری بچووك بەدۆشکە کۆمەڵێك جەنگاوەری کوردیان گوللەباران کرد. لەئەنجامدا هەشت کەس شەهید کران، یەکێکیان جەمیل ڕەنجبەر بوو، کۆمەڵێکیش بریندار بوون. یەکێکیان ئەبوبەکر خۆشناو بوو.

گیانی شەهیدی ڕێگەی ئازادیی کورد و کوردستان جەمیل ڕەنجبەری شاعیر بەباڵەفڕێ خۆی گەیاندە بەهەشتی بەرین لەگەڵ پەپوولە ڕەنگینەکانی کۆمەڵە شەهیدانی وشەی کوردی و

دوارۆژی کورد جووت بوو، بەتایبەتی لەگەڵ وەزیری نادری و مارف بەرزنجی و هی تر. لەوێ، لەدواییدا پێشوازی لەعەبدولخالیق مەعرووف و شاکیر فەتاح و دڵشاد مەریوانی و هی تر کرد.

ئەمانە هەموویان نەمرن چونکە نامرن. لەبەر ئەوەی داهێنەری بەرهەمێکن ناویان لەبیر ناچێتەوە. کۆن نابن، هەموو رۆژگار و نەوەیەکی کورد و ئادەمزادی تری سەر ڕووی زەوی پێویستیی پێیان هەیە.

هەولێر- مەڵبەندی رووناکی

١٩ی تشرینی یەکەمی ١٩٩٥

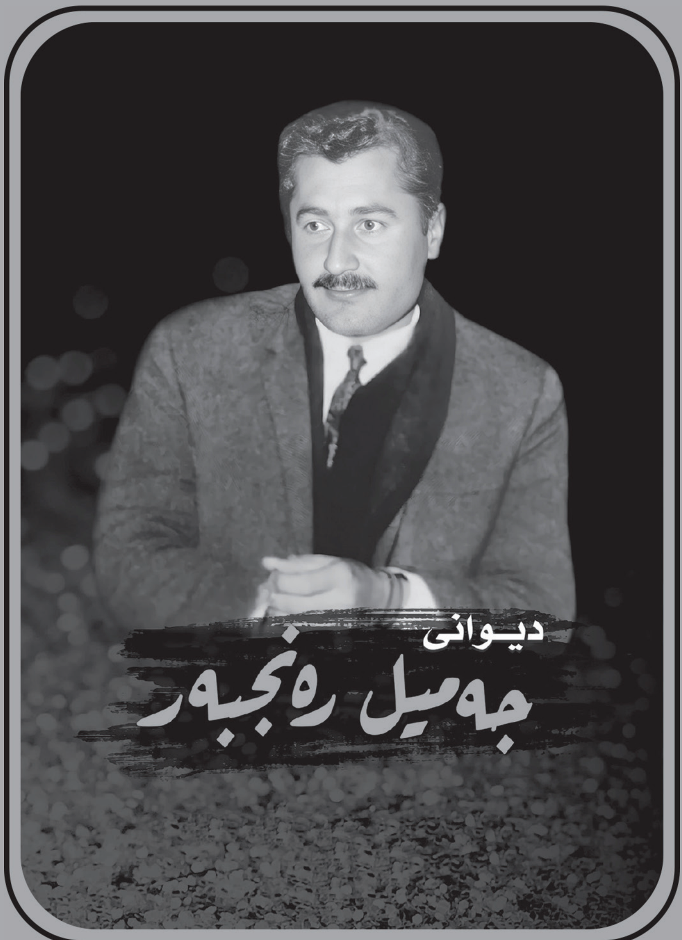

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٦٥

سکاڵا

شـــالوور چـــاوەڕێی گـــژی بەهـــارە
پەپـــوولەش هیـــوای بـــاخی گـــوڵزارە
تـــا دێـــنن ڕۆژێ وچـــانێ ئەگـــرێ!
لەژێر تیشـکی خـۆر ئەخـوێنێ ئەفـڕێ

دڵـــــیش برینـــــدار غەم و پـــــڕ ژانە
لـــــێ ئەدا لە بـــــۆ ڕۆڵەی تاقـــــانە
ڕۆڵە: هەر مــن بــووم پەروەردەم کــردی
بەرەو ســــەربەرزی ژیـــــانم بـــــردی

بە ئـــارەقەی چـــاو، بەقـــۆڵ کوتـــانم
بەخێـــوم کـــردی، گـــوڵی ژیـــانم
هەزار هەڵـــــدێر و دەردم چێشـــــتووە
تـــا یەک پــێ ئەتــۆم بــۆ پــێش بــردووە

کۆســـپ و مەیـــنەتم: دەردی هەژاری
هەر لەبەر تـۆ بـوو، کەوتـمە ژێـر بـاری
هەر بەم ئاواتە، چیم لێت (چـاو نەبـوو)
چـــاوم لەژێـــری ســـێبەری تـــۆ بـــوو

که پــێ گەیشــتی زۆر دڵســۆز بــی بــۆم
بەڵکــو بەرهەمــی ڕەنجــی تــۆ بخــۆم
ئێستەش لێ کەوتوو ڕیش سپی و پیـرم
لەتــۆ چــاوەڕێ، یــارمەتی و (خێــرم)

تەنیــا تــۆم هەیە، ئەی خۆشەویســتم
(شاد و دڵخۆش بووم، ناوت کە بیسـتم)
دەســتت لە تەمــام ژیــان گیــر بــووە
ئەی بــۆچی منــت لەبیــر کــردووە؟!

(لــوقمە)ی دەمــی خــۆم ئەخســتە زارت
تــا پــێم گەیانــدی ســووک بــووە بــارت
بــــێ ئەمەک مەبە وا ئەمـــــرم ڕۆڵە
بە هانــــام بــــگە، باوکــــت کڵــــۆڵە!

ئینجا سەد سوپاس بـۆ خـودای گەورە
ڕزگـــــارم بکــــا لەم شــــوێنە نەورە
خــوا دەســتی بگــرێ ڕۆڵە بە بــاڵات
گیـــرا بـــێ لەلای نـــزا و ســـکاڵات

١٩٦٥

"

کەســـم نـــاوێ بـــۆ فێڵـــی کەس
بـــن کـــۆڵم بـــێ و دەرم بکـــا
ناشـــبم بە (کەس) بـــۆ خـــۆم و بەس
دار دەردەســـتەکەی پێشـــوو شـــکا

"

هونەر

هونەر ئەبڵەقێ لە دڵ وەکو خوێن
کڵپە ئەکات و ئەجوڵێ بە تین

فریشتەی هونەر بە کۆمەڵە دێن
ژینم تەرخان کەم! ئامادە بێ شوێن

هونەر: تۆی کانی دڵ تینوو شکێنم
ئاوی زیندەگی ژیان بزوێنم

بێزار نابم لێت، چەند ناوت ببەم
ئەی هیوای ڕوون و بڵێسە و پیشەم!

ژیری و زانینت نرخی خۆی نواند
نەمامی ژینت لە پنجا ڕواند

چونکە شابۆڕی خوێنی ژیانی
ئاڵ و ڕەنگین و هێز و تەکانی

ڕژێمی کار و سازی گیانی
کرەوەی گرێی کوێرە دڵانی!

١٩٦٥

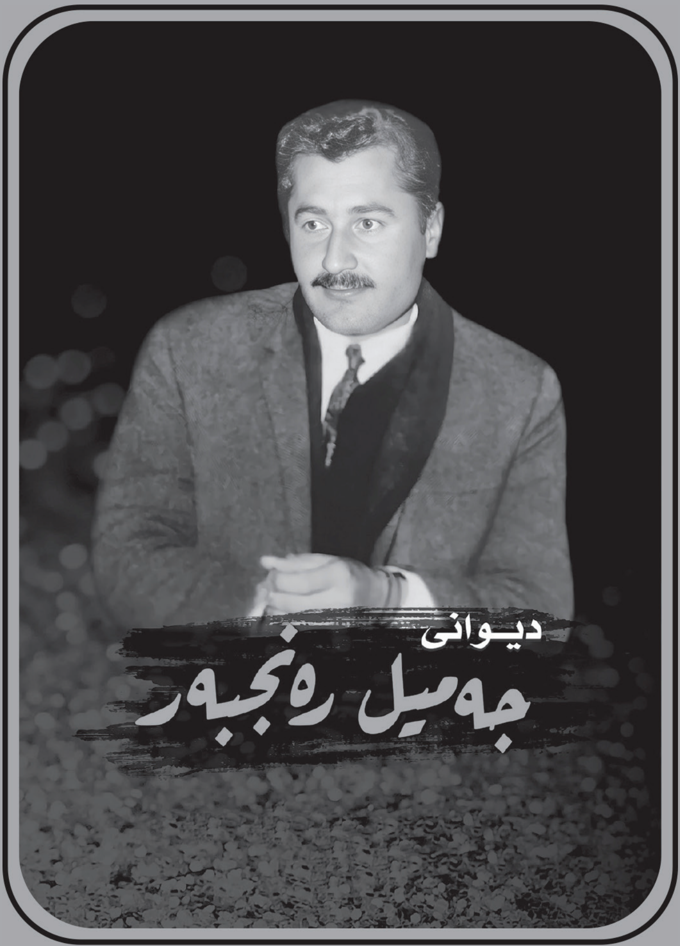

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٦٦

یادی دێیەکەم

تۆمـــــارە لەیــــاد دێــــکەی ڕابــــــردووم
شـــــوێنی منــــاڵیی و ڕۆژانــــی زینــــدووم
ئەمـــــبەر و ئەوبەر ســـــینەی دێــــزە چیــــا
ئەڕوانێـــــــــتە دێ ڕووبـــــــــار لە بنیـــــــا

تــــارایی ســــــەوز و ئاســــــمانی شــــینی
هـــــاتی دەغــــــڵ و دان بەرزی پشـــــتێنی!
بــــالۆرەی کچــــان لەســـــەر کــــانی و ئــــاو
ئەزرنگێـــــــــتەوە ڕووە و گــــــــوچێکەی لاو

تەپەی ســــــواری ڕاوکەری نێـــــو دەشـــــت
گــــورج تـــێ ئەپەڕێ بەرەو ڕووی بەهەشـــت
دەنگـــــی بەســــــۆزی بلــــوێر و شمشــــاڵ
تەزوو ئەخـــــاتە نــــاخی ژینــــی تـــاڵ!

باوەشــــــی قەرســــــیل لەدەوری مــــــاڵان
جــــوانی جیهـــــانی بــــــردووە بەتـــــاڵان!
گفتوگـــــۆی ســــــەپان بــــــۆ کــــاتی درەو
بـــــۆ ئامـــــادەبوون پرســــــیارە یـــــا گــــرەو

ئیتـــر چـــۆن بـــژیم له دوور ئەم دێـــیه؟
دڵـــــم یادگـــاری ئەو کـــاتی پێـــیه:
که دائەنیشـــــتم له شـــــوێنی گـــــوڵان
ئەمنـــــــــــوارِییه کـــــــــانی بەردەڵان

ئاراِســــتەم ئەکـــرد تـــوانجی دڵـــداری
بـــــۆ نـــــازەنینی گـــــوڵی بەختیـــاری!
دیمەنـــیم ئێســــتاش وەک خەونه لەیـــاد
لەڕووگەی شــــادیم بــــۆ ئـــــادەمیزاد

بـــۆیه که پەنـــجەم به پێنـــووس نەخشـــی
تیشـــک و پرشـــــنگی ئەوێ ئەبەخشــــی!
به وێـــنەی چیـــا، کـــانی، یـــا ڕووبـــار
هـــونەری پـــێ دام تـــا هـــاتمه گفتـــار

١٩٦٦

پەیمان بێ

پەیمـــــان بـــێ دایە تـــاکو دوا تـــۆڵەم
پێشکەشـــی گەل و ئەو خـــاک و خـــۆڵەم

ئامۆژگـــــاری تــــۆ هەمیشــــــە دایە
بۆمـــــان پەیـــڕەو و نەخشـــە و بـــڕوایە

تـــاکو بەختـــی کەم گیـــانی بـــێ گەردم
بە دۆڵ و چیـــــا و نـــــــزار و هەردم

نـــازی دوژمنـــت ڕائەگـــرم بە خـــوێن
مەرجە تـــا مـــاوم نەشـــکێنم بەڵـــێن

١٩٦٦

لێکدانەوەیەک

بە مێشکی بەتاڵ بەرەو کوێ ئەڕۆم؟
ڕێی تاقیکردن، ڕێی دۆزەخە بۆم!

مێشک بێ خوێندن گیرفانە بەتاڵ
ژیریم نایبڕێ، سەرکەوم ئەم ساڵ!

منیش وەک خەڵک، دەبا پاڵکەوم
بۆ ساڵێکی تر نابێ بسرەوم

بەڵام ئەم کاتەم گشت لە کوێ ڕابورد؟
ئێستا هەست ئەکەم، بۆ وام بەسەر برد؟

بێگومان سستی کاری خۆی وا کرد
کات ساڵی بڕی منی ڕیسوا کرد!

چەند ناشیرینە دوو ساڵ لەیەک پۆل
چاتر (حەماڵ) بم بۆ گەل بار بە کۆڵ!

من جێ مێنم هەڤاڵیش ڕادەن
بەسەرما لافی فیزاوی لێدەن

ســـاڵێ لەژیـــنم لەدەســـت چـــوو کـــاتم
ســـەر شـــۆڕ بە گەردوون ئەبـــێ خەڵاتـــم

گشـــت هـــۆی ئەوە بـــوو نەم ئەخوێنـــد ڕۆژێ
ڕابـــردوو پـــاش چـــی؟ پەنـــجە بکـــرۆژێ

١٩٦٦

"

بـــۆ هەر کـــوێ بـــڕۆم بە گـــوڵ شـــیرینم
بـــزە لەســـــەر لێـــو یـــارم ئەبیـــــنم
ئەبـــووژێتەوە وەک خـــونچەی بەهـــار!
ئەبـــم بە چەپـــکەی باوەشـــی ژیـــنم

"

ناکامی

له هەردی ئاوات گوڵێکم ڕواند
خوێناوی سوورم بەسەر ئەپرژاند

هێندە شەیدا بووم لەبۆ ئەم گوڵە
چونکە هەڵچوونی بەپەڕەی دڵە

لاوی ئومێد بوو (باخچەوان)ی گوڵ
زۆر بەپەرۆش بووم دەربێ پۆپ و چڵ

بەڵام باخچەوان بێ گرنگیدان
(گوڵی ئاواتی ئێمەی هەڵکێشان!)

١٩٦٦

پێنووس

بـــۆ مـــن بنووســـە؛ ئەی پێنووســـەکەم
ســـەر و ســـامانم، بیـــر و هۆشـــەکەم

هەر کـــاتێ کە تـــۆ ئەگـــرم بە دەســـتم
شـــەپۆل ئەداتـــن دەروون و هەســـتم

بەڵام هـــۆی چیـــیە ئێســـتا نانووســـی؟
لـــێم کەوتـــوویتە قـــین لەبەر کەساســـی؟

لەگەڵمـــا ئەدوێـــی ئەڵێـــی: پێنووســـم
جـــا دیلـــی ئێـــوەم خـــۆم و نامووســـم!

(ئێـــــوەش بەزۆری پـــــێم ڕەوان ئەکەن)
(هەڵە ئەنووســـــن ڕاســـــتی ژێـــر ئەخەن)

١٩٦٦

نشینگە

ئەرێ هۆ گڵ...
چاوگەی بوونی دەروون و دڵ
چاک ئەزانی...
ڕۆژێ داوێ ئەخەیتە مل
چەند کەسانێ:
بە ناز و فیز
بەسەر تۆدا تێ ئەپەڕن
وەکو بڵێی وا لەشەڕن
خۆ ڕێک ئەخەن بەئەسپایی
هەرگیز بیریش ناکەنەوە
لە سووی کەس
ئەڵێی تەنیا ئەوان هەن بەس
قەپۆزی زل ئەجولێنن!
ئەقیرێنن!
بە خۆ بادان....!
بە پارەش ڕوو وەرناگێڕن
وا تێ ئەگەن...
لە تۆ نین، داڕشتەی زێڕن!
ئەرێ هۆ گڵ...
ئەرێ هۆ گڵ بۆچی (ڕازی)؟
لە ناپاکی ..
بەم ئارامە چۆن ئەزانێ؟!

له جیاتی تۆ من بوومایە:
بورکانێک بووم ..
بۆ خاوەن فیز کردەوە شووم
ئەتەقیم، دانەئەمرکام
تا نەهاتنایە سەر بیر و ڕام
بۆ پاشەڕۆژ میوانی تۆن
ڕایان مەگرە ..
(ئاگرە سوورن) ..
لەناو سکت پشوو نەخۆن!
ئینجا ئەڵێن:
حاڵمان شڕە
بیانگوشە لەژووری گۆڕ!
بەبێ یادت کە هەر ئەیا پەستایە و
لێیان بکە بە زیڕ و هۆڕ!
فریو نەخۆی: پاڕانەوە
لە ژیانیان ..
بەڵگە نەبێ دوای پەشیمان
بیکە بە پەند ..
تا تێبگەن پیاوانی (گەند)
ئەرێ هۆ گڵ...
چاوگەی بوونی دەروون و دڵ

١٩٦٦

"

سوپاس بۆ دایکم منی پێگەیاند
منی لە باخی پیاوەتی ڕواند
خستمیە جەرگەی تێکۆشانەوە
تا کۆشکی پەستی و دیلیەتیم ڕووخاند

***

کام تاسەی گەرم، بە موژدەی بەهار؟
لا ئەبا هەوری کرێوەی ئازار ..
کام شەماڵی سۆز، لە چلەی هاوین؟!
کپ ئەکا قرچەی گەرما بۆ هەژار!!

"

ڕەهێڵەی چاو

ڕۆژی تـــێ پەڕ بـــووم بە شـــەقامی شـــار
ئەم خەڵـــکەم ئەدی ســـواڵکەرێک بێـــزار

(زۆر بەئەســـپایی بە دەســـت پـــانکردن
ڕوو بەرەو ئاســـمان، ســـکاڵا کـــردن)

خەڵکـــی پـــڕ بەدەم، هەڵپچڕینـــی (زەم)
پـــاش مـــلە وتەی ناشـــیرین و کەم

یـــا بەپـــاڵە ســـووی دژێ پـــڕ بەدەنـــگ
هەژاری بـــێ چـــار، هەبـــوو وەک نەهەنـــگ!

نە پـــوول نە خـــواردن، پێـــی نەئەدا خـــۆی
خەڵکـیش پێـی نەدا: ئەو بـوو ئەبـووە هـۆی

***

دەوڵەمەنـد: بـا تـۆ جـێگەت بەهەشـت بـێ!
تەلاری بەرزت، شـوێن گـوڵ و گەشـت بـێ

جلـــــی (فاســـــۆن)ی وا بـــــریقەدار
بـــڕۆی لەبەرتـــا لەگەڵ دوو نـــازدار

گیرفـــانی پـــڕ و ئۆتـــۆمبێلی جـــوان
پیـــاوەتی کـــردن، یـــا خۆهەڵکێشـــان

فیـــزت بەتەقەی (پـــێڵاو)ی تـــازە!
تـــۆز لـــێ نەنیشـــتوو هەر بـــۆ تـــۆ ســـازە!

ئەی پاشـــی مـــردن، بـــۆ کوێـــوەی ئەبەی!
یـــــارمەتی هەژار، دامـــــاوێ نەدەی!

***

هەژار: دەبـــا تـــۆش بەشـــت هەر وا بـــێ
ئەو ڕەنـجەش ئەیـدەی هەمـووی بە بـا بـێ

بـــێ هیـــوای ژیـــان دڵـــت غەمگـــین بـــێ
گیرفانـــت کـــون و خـــاڵی و زەبـــوون بـــێ

جـــلە چـــاکەکەت دڕا و ســـەد پـــین بـــێ
خواردنـــت (نـــانی بڕوێشـــی قـــین) بـــێ

کـــاریش کە هەتبـــێ دە ڕۆژان نەتبـــێ
لە هەنـــدێ شـــوێنیش دز و جەردە بـــێ!

ئەی خـــوا ئەم (حـــاڵە) تـــاکەی ئەهێڵـــی
هەژار لە گـــــۆڕی ژینـــــا ئەشـــــێلی!

***

ئنجـــا منـــیش دێـــم شـــینت بـــۆ ئەکەم
چیـــــت ئامۆژگـــــارە جێبەجێـــــی ئەکەم

ئەگـــریم: دار دەســـــتی شـــوومی، هەژاری
کوشـــــتت لەبرســـــا لاو لەژێـــــر بـــــاری ..

هێنـــــدە گـــران بـــوو نوشســـــتی هێنـــــا
خـــــوایە بەزەییـــــت بـــــۆچی نەهێنـــــا؟

جـــا ئەو هەڵبەســـتەم پێشکەشـــی تـــۆ بـــێ
لەنێـــــو گۆڕیشـــــا گوێـــــت لەڕۆڕۆ بـــــێ!

١٩٦٦

وازدێنم!!

تۆ بووی تەلاری ژیان و هیوا
لە باخی تۆدا گوڵاڵەم ڕوا
با ئەو تەلارەش بۆ من ڕووخا بێ
ئەو گوڵەش لە باخ سیس و بێ ئاو بێ

بەختیاری ژینم: ئاه و ناڵینە
کام دڵداری ڕاست بەشی بەزینە!
واز دێنم ئیتر لە ژین دەس ئەشۆم
یەخەی تۆ ئەگرم خودای بەختی خۆم

دڵداریم لە کۆش ماتەمی غەمە
ڕۆژی ڕووناکیش بۆ من هەر تەمە
ساتێ بەخت گشت کە بەش کراوە
تەنیا هەر بۆ من ئەوەندە ماوە!

یا بە زیندوویی نقوومی گڵ بم
یا بۆ بێبەشی ژیان و گڵ بم؟!
چێژتم دۆزەخی تاڵی و ئەشکەنجە
بۆ بژیم لەداخ بە بای ئەو ڕەنجە؟

١٩٦٦

"

مانــگ درەوشــاوە خەڵکــی پــێ شــادە
ڕێ بەدی بکـــا ڕێبـــوار و پیـــادە..
بەڵام کە ون بـــوو مەرج نیـــیە ون بـــێ
بـــۆ ســـرەو بگـــرێ لە چەق ڕێگـــادا؟.

"

ماڵ ئاوایی

پێشکەش بە کاک (بارام شوانی) بێت، کە نیمچە ژیانێکی بەمجۆرە ڕابوارد

چەنـــد ســـاڵە شـــەیدای بەژن و بـــاڵاتم
بەختیـــاری ژیـــان ببـــووە ئـــاواتم
گـــوایە تـــۆم هەیە زۆر شـــادومانم!
ســـەرچاوەی ســـۆزی تەلـــی کەمـــانم

خەزانـــی ڕۆژگـــار هەڵیوەرانـــدی
لە دڵداریـــدا چـــاکی بەزانـــدی!
ئەو هەڵبـــژاردەی پەســـەندی ئەکەی
کڵـــۆی ئـــاگرە، دەســـتی بـــۆ نەبەی

چـــونکە ئەو دڵەت بـــۆ مـــن ڕســـکاوە
بـــێ خۆشەویســـتیت خـــوێنم وەســـتاوە
ژینـــی بەختیاریـــت نەدەی بە پـــارە
دڵـــی دڵـــداریت هێشـــتا زامـــدارە

ئەگەرچـــی ئێســـتا کەوتـــیە مـــنجە مـــنج!
بـــۆ شـــوو نـــاخوێنی، ڕێـــک و پێکـــی قـــنج
تـــو خـــوا گـــۆڕاوی! بـــاوەڕیش نـــاکەم
یـــا باوکـــت ئەڵـــێ (کیســـە پـــڕ ئەکەم)

ئەتـــۆ ئەفرۆشـــێ بە (مـــاڵی دنیـــا)
بـــۆ دۆزەخ بچـــێ، ئـــاگر بە بنیـــا!
مـــن دەربەســـت نـــیمە بـــۆ تـــۆ زیـــانە
پەنـــجە ئەگەزێ، ئەڵێـــی ژیـــان ژانە!

ناشـــیرینیم چـــی، یـــا خـــۆ هەژارم؟
ئەم فێڵەشـــت چـــوو بڵـــێ بێـــزارم ..
دڵـــداری نـــاکەم، دڵـــداری پـــوولم!
نـــاییێمە داخـــواز هەڵمـــاڵم قـــۆڵم

چـــۆن ئـــابڕووت هەیە بـــۆ یەکـــێ تـــر بـــی
(بە کـــاڵی بتخـــۆم، گەییـــووت ســـوور بـــی)
تـــا کەی بە نـــامە غەمـــم ئەدەیتـــێ؟
کۆتـــایی بێـــنە بـــا کـــات نەفەوتـــێ!

ســـاڵێ خوێنـــدنم لەســـەر تـــۆ دانـــا ..
چـــیم لێـــت چـــاو نەبـــوو تـــا هەمبـــوو توانـــا
ئەم (وانە خۆشـــــــە و وتە شـــــــیرینە)
تـــێ بـــگە: شـــەڕی خەنـــجەر و خـــوێنە!

گیـــانم بـــۆ چیـــیە پاشـــی نەمانـــت؟
تـــا بە تـــاوانێ نەبـــمە (قوربانـــت)!
بـــۆچی کەم هەســـتی ئیتـــر چـــۆن نەمـــرم؟
ژیـــنم بە بـــا چـــوو، چـــاو پـــڕ لە ئەســـرم
١٩٦٦

نیگاکەت

دەنگـــی ناســـکت ســـۆزی کەمـــانە
چـــاوی گەشـــی تـــۆ، کـــانی غەمـــانە!

هەنگـــاوی وردت نەخشـــی ســـەر دڵە
وشـــەی ســـڵاوت بـــۆنی گـــوڵانە

پرچـــی خامێنـــت زنجیـــری مـــلە
مەمـــی ســـەر ســـینگت بـــزەی لێـــوانە

قەدی باریکـــــت چنـــــووری بەرزە
کـــاتێ نەتبیـــنم لای مـــن تـــاوانە!

نیگـــای بـــێ وێـــنەت، ئـــاوێکە بـــێ بـــن
ڕوونـــاکی ژیـــنم، تـــۆی بەم چـــاوانە

هیـــوای هاوســـەری دوا ڕۆژم تاســـەر
گفـــت و پەیمانـــت مەبەســـت و مـــانە!

١٩٦٦

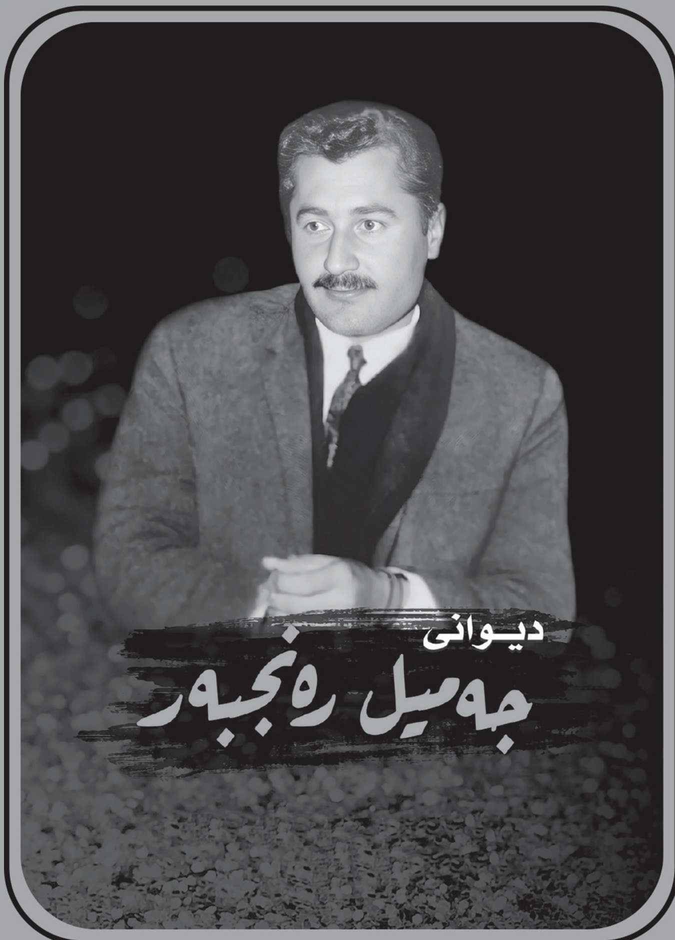

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٦٧

بەستەی مەلێک

لە نێو چوارچێوەی سنووری تەسکم
چۆن هەڵبڕێژم ئەسری هەنسکم؟!

خۆ ئەگەر بڵێم: ئازادیم ئەوێ؟
تیرێک بە باڵ و جەستەم ئەکەوێ!

بۆیە چاوپۆشم لەو ژینە تاڵە
تا ڕۆژێ ئەبێ خەمخوارم زاڵە...

ئەگینا ژینی نێو رک* کوا ژینە؟
پڕ لەمەینەت و ئازار و قینە...

١٩٦٧

*رک : قەفەس

به باوەڕم

له ڕاوا بـــم، له داوا بـــم، لەهەر کـــویێ بـــم
له دێهـــات و له نێـــو شـــارا لەهەر ڕێ بـــم

ڕاست و ڕەوام، کسپەی سۆزی نێـو کـۆمەڵم
ڕیشـــەبڕی دڕکـــی گـــوڵی تاســـە گەلـــم

کێـردی دەسـتی کـامی ژینـی پێشـکەوتنم
هەڵێـــنجەری گەردی بیـــری ســـەرکەوتنم

بـۆ (داری زل) شـوێن گرێکـی درەختـی بەر
به بـاوەڕی زادەی مەبەسـت ئەبـمە نەشـتەر

کـۆڵکەی ڕزیـو، مـڕ و مـووچی، هەزار سـاڵە
گەر بیبـــڕم، بـــۆ زوویـــرن (ئەحە) و (قـــاله)؟

چەوساوەیی و دەرد و مەیـنەتم سـوار ئەکەم
ئەی تەقێــــنم! ئەوەی له دڵـــــمە دەرئەکەم

ئەڵێم: خەوی سەر سەرینی چەرخی پێشوو
ســاویلکەیی و خۆپەرســتی و نەفــامی بــوو

هەمــووی دێــنم بە گرێکــی بیــری ڕۆشــن
ئەی ســووتێنم ئەکەمەوە ســروودی ووتــن

جا هەر ئەڵـێم: لە هەمـوو شـوێن ئەیڵـێمەوە
خــۆم و هەســتم یــا مەبەســتم نــاتوێمەوە

١٩٦٧

"

خـۆزگە تroووسـکێ، لەو ژیـنەی نەمویسـت
ســــرروودم ئەوت لە هــــــێلانەکەم!
زایەڵەی هیــــوای ئـــازادیم نەبیســـــت
لە گۆشـــــەی خـــاکی نیشـــتمانەکەم

"

ئەی کیژۆڵە

وەرە گیـــانەکەم تــۆ مەســتی مــن بە
خۆم بەخت ئەکەم، مەبەسـتی مـن بە

جـــارێ زۆر بەســـۆز وەرە بەدوامـــا
وەک یاری دڵسـۆز منـیش خواخـوامە

بۆ هەر ئەبێ کـوڕ مەسـتی ئێـوە بـن؟
لاوانـــی هەژار پەســـتی شـــێوە بـــن؟

بۆ مـن نەتبیـنم شـاد و سەرسـام بـم؟
بەشـێوە و وێـنەت دڵ پـڕ لەکـام بـم

زۆر مخـــابنە: ئەو لەشـــە جـــوانە
لەژێـــر پەردەیە و دیلـــی زینـــدانە

جـوانی و ناسـکی و تریسـکەی نیگـا!
بـــۆ بە پێچـــراوی بـــڕوا لە ڕێگـــا؟

جـــا ئەی کیـــژۆڵە تـــۆ وەرە بەدوام!
چەرخـــی بیســـتەمە دانیشـــە لەلام

باسی پێشکەوتن، شادیی ژین بکەیـن
نەفرین لە بڕوای پەستی و کین بکەین

١٩٦٧

"

ژیـن وەک ئـاوێنە بـۆ کەس نـامێنـێ
تەنیا هەر ژیـرە خـۆی تیـا ئەبینــێ
ژیان گەر ئـاو بــێ، بــێ ئـاگر، نەزان
بە کڵۆی سەهۆڵ خۆی ئەسووتێنـێ

"

هەنیسک و جوانی(١)

هەر چەند ئەکەم بێ ئارامم
یەک ناگرێ، کام و زامم
بۆ دیمەنێک وزەی گیانە
نەرمە نیانە ..
باڵای نازدار
لەناو گوڵزار
وتەی شیرین، ڕوویەکی گەش
ئەشک و سۆزی گریەی باوەش
بەڵێ جوانە ...
گشت شێوازێ جێی سووڕمانە!!

* * *

گریان بێ یا پێکەنینی
کە بەناز بۆم ڕائەمێنی
ئاوازی دەنگی بزێوی
خەندەی چاو و دەم و لێوی
هەموو جوولە و دانیشتنی

---

(١) بیرۆکەی ئەم هەڵبەستە لە هەڵبەستێکی عەبدوڵڵا پەشێو وەرگیراوە.

یا وچان و پاڵ کەوتنی

ئاهـ هەڵکێشان ..

بۆ یادگاری (شەوی ژوان)

بەڵێ جوانە، هەموو کارێ لەیار جوانە

گشت شێوازی جێی سوورِمانە!!

* * *

ڕۆیشتنی سووک و لەنجەی

ئەمووستیلە کردنە پەنجەی

هەستی پاک و گفتنی شیرن

باڵای ڕێک و جەستەی خرپن

ورشەی قژی ..

ڕەشی بژی ..

لەرەی مەمک و سمتی خڕی

یا دەستی ناسک و پڕی

سووری قاچی ..

کراسی پاچی ..

هەموو باسێ لەیار جوانە

بزە و گفتی جێی سوورِمانە!

* * *

هەست و دەنگی

وێنە و ڕەنگی
ژیری و کپی یاد و بیری
تانە و تیری ..
پەستی و شادی ..
لێک دانەوە و کەوتنە یادی!
هەڵدانەوەی (پەڕی یادی)
لە دڵداری، لە ئازادی!
گشت نەریتی لای من جوانە
چونکە ژینم بێ ئەو ژانە!
* * *
هەر مردنی بۆم ناوترێ بڵێم جوانە
ڕیشەی جوانی تێکەڵ گیانە
چونکە ناشێ ..
بێ خۆشویستن، بێ دڵداری!
پڕ لە کین و بێ بەختیاری
بۆ باوەشی ..
یاری جوانی بکەوتە ناو!
دەست بخاتە سەر قژی خاو
وەک مەلێکی نێو ڕکی چۆڵ
بەند کرابێ بەدەستی زۆڵ

(بۆ دڵخوازی پاکی جوانە)

بەڵێ جوانە ..

نەک بۆ کەسێ لەناو تاوانە

بێ بەزەیین ئەڕەنجێنن ئەو (دوو جوانە)

١٩٦٧

هۆ ... شوان

کــاکەی شــوانی چــاپووک و دلێــر
دڵســۆز، بلــیمەت، بــۆم لێــدە بلــوێر

بیلاوێــنەوە جیهــان بێــنە جــۆش
بە (لاوک) و (حەیـران) لابەرە خـامۆش

بەرامــبەری دێ ســۆزت ببەخشــە
بــۆ ڕاو، شــوێنت دابنــێ نەخشــە

بــۆ ڕۆخ ڕووبــارێ لەوەڕگەی جــاران
دانیشــــە لە ژێــــر ســــێبەری داران

هەڵکێشــە (ئــاهی دەردی دڵــداری)
ڕووکەرە کێــــو و لــــوتکەی هەزاری

ئەم خــاکە جــوانەی سروشــتی ژیــان
دەنگــی ئــاگرین هەڵــدە بــۆ گیــان!

دەم دەم ئەگــۆڕێ شــوێنی ئاژەڵــت
هەست و هیـوای نـوێ ئەچێـتە دڵـت

بـــۆ ژێـــر کەنـــداڵی بەرامـــبەری دۆڵ
دەنـــگ ئەداتەوە ئـــاوازێ بە کـــوڵ!

ئینجـــا لەســـەرخۆ بە شمشـــاڵەوە
بـــــۆ بەرایـــــی، ڕان بەرەو مـــــاڵەوە

گۆچـان هەڵئەبـڕی خـۆ وریـا ئەکەی
پســـپۆڕ و زانـــا ئـــاژەڵ ڕێ ئەخەی

کە خـــۆر ئـــاوابوو ڕوونـــاکی بـــڕا
مەل بـــۆ هـــێلانە گشـــتی هەڵفـــڕا

مێگەل دێنیەوە بـۆ نێـو قەرسـیلی دێ
پاشـی وچـانێ، دیسـان دەس بەجـێ

ئەڕۆی بـۆ (شـەوین) بە تـاریکی شـەو
چاوت وێڵ ئەکەی بۆ لێـک نـانی خەو

گـۆرەوی (چەلـین) لـێ هەڵئەکێشـی
لە گەرمـا و سـەرما ئەڕۆی بـێ ئیشـی

خـــوا بتهێڵـــێ کـــاکی شـــوانی لاو!
کە بەجـــێ دێنـــی ڕاژەکەت(*) تەواو

١٩٦٧

(*) ڕاژە: خزمەت.

"

هەندێ بۆ یەکـێ بە کـوڵ لە باسـن
نــازانن (کەر) بە کورتــان ئەناســن
بەبــۆنی (کەبــاب) دڵێــک هەڵفــڕا!
زوو بەداخەوە (کەر) بـــوو داخ کــرا

"

ڕۆڵەی دوارۆژ

بەمنـــــداڵی خـــۆت پێشـــکەش کە
هیـــوای تـــۆیە لەنـــاو بێشـــکە

ئەو لەش و گیـــانەت بـــۆ چیـــیە؟
کە پـــێ شـــێلی ژێـــر دەســـتییە

بـــۆ ڕزگـــاری و بەرژەوەنـــدیت
تـــا دوژمنـــت لێـــی نەســـەندیت

تەقەلا دە تـــــــــــاکو لاوی
بەفەریکـــــــی نەخـــــــوراوی

تـــا ســـاوێلکەو مێشـــک پـــاکی
ڕامەبـــــوێرە بەبـــــێ بـــــاکی

هەوڵ بـــــدە کۆشـــــش بـــــکە
بیـــر لە زانســـتی تیـــژ بـــکە

فیـــرۆی مەدە کـــاتی بەســـوود
خەریـــک بە، بە هەوڵـــی خۆشـــنوود

بـــــۆ پـــــارێزی گەل و وڵات
تـــا ئەپشـــکوێ خـــونچەی ئـــاوات

ئەو ســــــامانەی بەرهەم ئەبـــــێ
نیـــارە (دوژمـــن) بـــۆ خـــۆی ببـــێ!!
دەســـــا وەک مەردێ ســــوێند بخـــۆ
دڵســــــۆزی خـــــۆت بـــــکە بە هــــۆ

بـــۆ سەربەســـــتی خــــاک و گەلـــت
لە دەســـت نەچـــووە .. کـــات و هەلـــت
وڵات بـــــــــاوەش ئەکـــــــــاتەوە
هەڵمەتـــــــــــت گـــــــــڕ ئەداتەوە

(خەبـــــات بــــــکە ئەی قوتــــابی
بە ئـــــــاواتم زۆر تەبــــــا بـــــــی)
پنجـــــی ژیریـــــت پەل بهـــــاوێ
خــــوایە ژەنگـــــت نێـــــتە نــــاوێ!

١٩٦٧

ئەندێشە و یاد

خەونە ئەبیـنم یـا، ڕاسـتە گیـانە ..؟!
بـاڵم تـێ هەڵسـووی، ڕان لەسـەر ڕانە
چەنـد بە تاسـە بـووم، بـۆ ئەم ئـاواتە
دڵ وا پەرژینـــــی دەوری بـــــاڵاتە

نـازدار، بـا پەردەی سـەردڵی خـوێنین
بکەیـن بەتـارای خەوی خۆشـی ژیـن
بەنـــاز ژیـــرم کە لە لێـــوی گەرمـــت
با جەسـتەم کـپ بـێ بەتەنـی نەرمـت

پارسـەنگی مەمەت وان لەسـەر بـازوو
وەک یەک گـرانن بێشـکەی ئـارەزوو
وێڵـــی و کەم ژیــریم پێـت دائەمرکـێ
کە دەس لەمل بـین ئەبـین بە چەپکـێ

گیــانی پیــرۆزت گەنجیــنەی گــوڵە
گــوڵزاری خــۆمە و بەهەشــتی دڵە
وەک مێشکەی چـاوگێڕ، منـاڵی گریـاو
جا تەشـکت ئەگـرم، بـۆ فرچکـی نـاو:

باوەشــی گەرمــت وەکــو (قــۆزاخە)
جێـی لەیـاد چـوونی خەفەت و داخە
بە پــێ ڕۆچــکەی ورد، پێــو پـا ئەکەم
ئەمژم شیلەی سۆز لەسەر (خوان)ەکەم

١٩٦٧

"

هەڵیـــــــدەوە پەردەی شـــــەرم
بـــی ســـێنەوە ســـەڵاوی گەرم
گـــویّ مەدەرە (نـــاتۆرەی کـــوێر)
زووکە بـــــــــۆ لام نەرم ... نەرم

"

بێزاری

ئەی غەمی دڵ، تۆی دوژمن
بۆ وەستاوی لەڕێگەی من؟!

دە لێم گەڕێ! بۆ خۆم بمرم
تا ڕزگار بم وچان بگرم

لە دەستی زۆڵێکی وەک تۆ
کە ئەم شێلی، بۆ بەبێ هۆ؟!

ئیتر ناڵێم بەم ژیانە
کە ژیانە، غەم و ژانە

ئێشک گری هەموو کارە
لە گشت شوێنێ لە من دیارە

وەک ئەفسونە خۆی ئەگۆڕێ
ئەبێ بە (خێو) بۆم ئەنوۆڕێ

بۆ هەر شتێ دەستی بۆ بەم
ئامادەیە دەست بەجێ غەم

بــۆ هەر گــوڵێ کە ڕووم تێکــرد
بــوو بە دڕک و دڵــی لەت کــرد

یـا پـێش ئەوەی بـێم بـۆ بەری
گــوڵی هیــوای مــن زوو وەری

بـۆ هەر کـانی کە ئەچـمە سـەر
چکــی ئەکەم .. نەمــرم ئەگەر!

بــکەومە دوا بــۆ کــام هیــوا
هەر ئەی بــڕم، مەرجە بەخــوا

بــۆیە: غەمــم بەســەر ژیــان
نەگبەتیشــم بــۆ زۆر کەســان!

بــۆ هەر کــارێ بــکەومە ڕێ
(جەنــابی) مــن هەر ئەی بــڕێ

(غەم درۆیە .. هەر مــن غەمــم)
(بەســەر ژیــان پەردەی تەمــم)

جـا خــودایە .. زوو بـم سـڕە!!
بــۆ بەزەییــت گیــانم شــڕە!!

١٩٦٧

"

مخـــابن گـــوڵی ڕەنگینـــی بـــۆن خـــۆش

(گوڵێــک) و (بەیبــوون) و (لاولاوی) گــڵ پــۆش

لەژێـــر تەپەی پـــێ، ئەنجـــن .. ئەنجـــنن!

هەزاران چـــوزەی تـــر بـــوون بە خـــامۆش

"

سۆزی باوەش

دڵ لە لای دایکـــــی خۆشەویســـــتمە
منـــــی پێگەیانـــــد کە پێویســـــتمە
لای لایەی جـاران ئەزرنگــێ لە گـوێم
بە ئامۆژگــاری ڕوونــاکی کــرد ڕێــم

خـــوایە، چ ڕۆژێ ئەکەمەوە بـــاوەش؟
دایکــی دڵســـۆزم، منــی چــارە ڕەش؟
گەر خەوش(*) نەبێ ئەگـریم وەک منـاڵ
(لاچەک بەسەر بوو)، بۆ من شانزە ساڵ

بــۆچی کەس نییــە پــێم بڵــێ ڕۆڵە؟!
هەڵســـە، دانیشـــە، (بســـێنە تـــۆڵە)!
بــۆیە بەرژەوەنــدیم بــۆ پاشـــەڕۆژم
بــۆیە لە دووریــت ئەســرین ئەڕێــژم

بـۆ ژینــی خۆشـیم بـۆ مـن لەباسـی
چـاوی بــێ ووزەت دوور مـن ئەناسـی
کە ئەگەیشـــتمە دەرگـــای مـــاڵەوە
ئەتخســتمە ژێــری جــووتی بــاڵەوە!

(*) خەوش: نەنگ، عەیب.

هەڵـــت ئەمـــژیم ماچـــت ئەکـــردم
گشـــت غەم و تاڵیـــت لەبیـــر ئەبـــردم
بە وشـــەی (ڕۆڵە) بـــە ڕوویەکـــی خـــۆش
ئەتلاوانـــدمەوە بـــێگەرد فەرامـــۆش

پـــاش حەســـانەوەم بەڕێـــت ئەکـــردم
داوای ســـەربەرزیت لە خـــوا ئەکـــردم
شەو لە خەونم دا، ڕۆژیش بە (خەیـاڵ)!
هـــاوارم دایە دڵ بـــوویتە زوخـــاڵ!

هەر یەکێکـــی وەک دایکـــم ئەبیـــنم
بـــۆیە پـــڕ بەدڵ لێـــی ڕائەمێـــنم
کە بـــانگی ئەکەم ئەڵـــێم دایە گیـــان
ئۆمێـــد بـــڕ ئەبـــم لە چێـــژی ژیـــان

١٩٦٧

هەست و شانازی

بۆ بزەیێک سەربەست ژیان
خۆم لە لیستەی ژینا ئەسڕم
تا کاروانی هیوا ئەگرم ...
گورج بێ وچان ...

بازووی هەڵمەتی تێکۆشان
ئەخەمە کار...
لە لادێ و شار...
بۆ نووزەی پرشنگی هیوا
ئەو تیشکە پیرۆزەی کەوا

هەر بستێکی بە خوێن ئەکرم
وەک پەپوولەی ئۆمید ئەفرم
بە دەوریدا ئەخولێمەوە
یا تێ ئەچم ئەتوێمەوە

یا نەمامێ لەو ئاواتە
لەم وڵاتە ئەڕوێنمەوە
پەڕەی دڵی بۆ ئەکێڵم
بە لووتکەی خوێناوی کێلم

ئاودێر ئەبێ بە ئەسرینم
بە تێکەڵاو تنۆکی خوێنم
تا دێتەبەر ..
بۆ سەپان و چینی ڕەنجدەر

جا بەیانی زۆر بەپەلە
لەگەڵ گزنگی دەم کەلا ..
وشەی موژدەی بە خوێن نووسراو
هەڵئەواسرێ بۆ گۆڕی (لاو)

١٩٦٧

هیوای بەهار

داد لە زستان
لە زستانی شوومی پڕ ژان!
کڕێوەی ئۆف ئەبارێنێ
تەن و دەروون ئەتەزێنێ
بە هەر بەرگێ خۆم ئەپۆشم
هەر سەرمامە ...!
ئەژنۆی تەزیو هەموو زامە!
دڵ بێ کامە ..
جا ئەچم بۆ پەنا و پەسێو
لای ئاگردان ...
بۆ پشوودان ..
تا گەرمی کەم پەنجەی تەزیو
سەیر ئەکەم ژیلەمۆیە
ئای بێ چاری ...!
چۆن ساردی ئەم پل و پۆیە؟
دائەمرکێ بە ئاسانی
بە یەکجاری ...
پیاو چاکی بۆ هەژار کوانێ؟

ڕزگارم کا و دەستم بگرێ؟
فرمێسکی بێزاریم بسڕێ
کوانێ بەهاریش دەرنەکەوت؟
هەر دەرنەکەوت ..
بەهار خۆزگەم بە نەورۆزت!
بە گژی جوانی پیرۆزت
تا بە گڕی گەرمی پڕشنگ
لەگەڵ بزە بەخشی گزنگ
ئەبڕایەوە سەرما و سۆڵی
زستانی زۆڵ ..
ڕزگار ئەبووین لە کلۆڵی
بەهەڵپڕکێ و بەستە وتن
لەنێو جەرگەی چیا و دەشت و دۆڵ
گیای نەرم و نۆڵ ..
تا بەتیشکی خۆری ڕۆشن
ئاسۆی بێ بن..
پەردەی بەفری کەلی هیوا
ئەتوایەوە ..
ئاواتێکی تازە ئەڕوا
تاکو هەموو بە سەربەستی

ئەخولاینەوە ..
بە پڕ هەستی ..
بە دڵشادی...
لە کۆش بەهەشتی ئازادی
خۆزگە نیازم ئەهاتە دی
لەناو ئەچوو ئەم زستانە
سەرما زیندە بەچاڵ ئەبوو
لە باخی ئەم کوردستانە
ئەو زۆردارە لەناو ئەچوو
تاکو ئێمەش ..
بە گیان و لەش..
دەس لە دەس بەدەنگ دەربڕین
بە هەڵپەڕین ..
دەستە دەستە کۆمەڵ کۆمەڵ
کچی شۆخ و ئێمەی کوڕ گەل

١٩٦٧

"

منـــی کە پـــێ شـــێلی دەردی نەبـــوونیم
بـــێ نـــازی پـــوول و فێـــری زەبـــوونیم
خـــۆزگە و ئەندێشـــە نـــاز و هیـــوامە
ســـەرمایەی گیرفـــان (شـــیعر)ی بەتـــامە

"

"

گیـــانەکەم بەگـــوڵ، نـــاوت هەڵـــئەدەم
هەر چەند جـوانتری، لە گـوڵی خەنـدەم
چـــونکە جـــوانی گـــوڵ بـــێ ئەنـــدازەیە
بـــۆیە بە وشـــەی (گـــوڵ) نـــاوت ئەبەم

"

هەردوو هەژارین

(راستی) ئەم وشە پڕ مەبەست و پاکەیە، زۆربەی خەڵکیش پەلاری کوێرانەی تێ ئەگرن و پشتیان تێ کردووە و دوای کڵاوی بابردوو کەوتوون، هەر وەکو لەم هەڵبەستە (چیرۆکی)یەی (جەمیل زەهاوی)یەوە دەری خستووە، منیش بەدەسکارییەوە وەرم گێڕاوە بۆ زمانی کوردی..

ڕۆژێ بەتەنیـــا، پەســـت ئەڕۆیشـــتم
بە پیرێکـــی پشـــت کۆمـــاو گەیشـــتم

لە چەقـــی ڕێگـــا ئەڕۆیشـــت لەســـەرخۆ
ســـیپاڵ شـــرۆڵ و بێـــدەنگ، گفتوگـــۆ

جـــل پینـــە پینـــەی قڵیشـــای خـــاوێن
بێـدەنگ کـز و مـات دیـاربوو پـاک داوێـن

لـــۆچ لـــۆچ کەوتبـــووە نێـــو دەموچـــاوی
تەکـــــانی ئەدا بە پەشـــــــۆکاوی ...!

خەڵـــک لە دوایـــا بە چەپـــڵەی دەســـتان
جوێنیـــان پـــێ ئەدا، ئەو بـــێ وەڵام دان

دەمێــــک ئەبـــزووت، یـــا پشـــووی ئەدا
خەڵکـــیش زیـــاتر (چەنە)ی لـــێ ئەدا!!

چـــوومە پێشـــەوە، لـــێم کـــردن پرســـیار:-
ئەوە کێـــــــیە وا مـــــــل کەچ و هەژار؟!

لە وەڵام وتیـــــان ئەوە (ڕاســــــتی)یە
تـــوانجی (ناڕاســـتی) ڕووی تـــێ کـــردیە

نزیـــک بـــوومەوە، پێـــی بـــدەم یـــارمەتی
تـــا دەری بێـــنم، لەژێـــر هەڵمەتـــی

ئەو خەڵـــــــــکە زۆرەی نەزان و زۆردار
منـــیش فرمێســـکم بەگـــوڕ هـــاتە خـــوار

دەســـتم گـــرت پـــێم وت: هەردوو هەژاریـــن
منـــــیش وەکـــــو تـــــۆ، وا لە ئـــــازارین

جـــــا ڕۆژێ دادێ «گەواهـــــی*» بێـــــنن
بڵـــــێن هەر ئێـــــوەن پەیـــــام گەیێـــــنن

*گەواهی: شایەدی

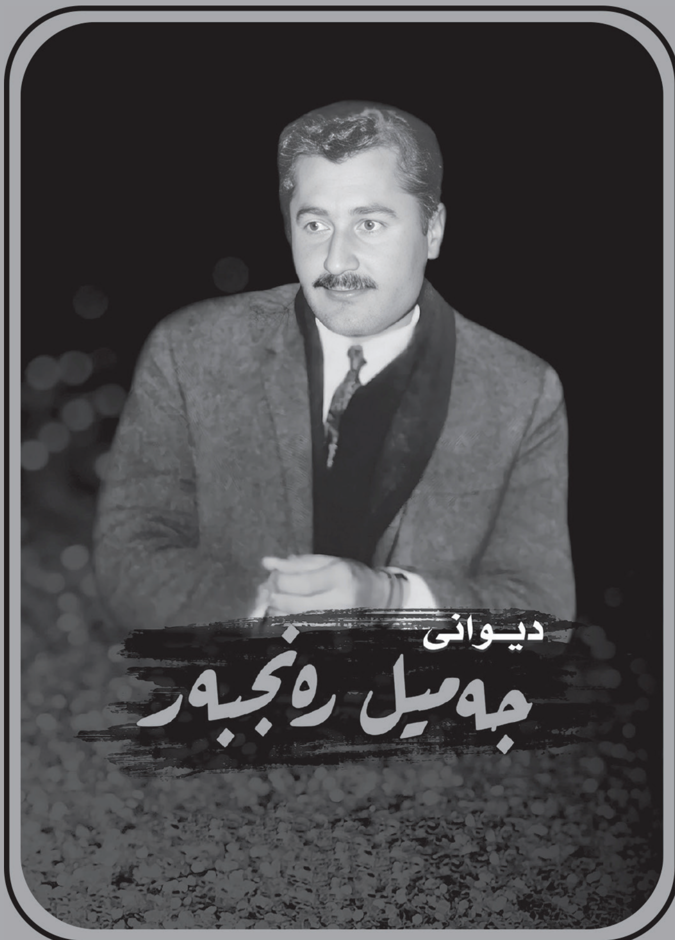

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٦٨

هەر لەبیرمە

سرووشت ئەمڕۆکە شێواوە
دڵێک لە جووڵە وەستاوە

پەڵە هەوری ئاسمانی شین
وا لە داخا کردی بەشین

لەبەر بێدادی خوێن مژان
زەمینیان خستۆتە هەژان

لووتکەی سپی ..
بە ڕەنگی جوانی زۆر کپی
بە دڵۆپێک خوێن تواوە
دڵی (کورد) خوێنی تێزاوە

هەستی گەرووی شمشاڵی خەم
لەگەڵ خوڕەی خوێناوی چەم

دەروونی گشت لاوێکی مەرد
لێی ئەپروشکی گڕی بێ گەرد

هەموو سەرجەم
وتیان: خامە ڕابەرمان بێ
بۆ (شین)ی لاو نوێنەرمان بێ

منیش پێنووسم خستە کار
بۆ هەڵبەستێک، ناسک، نازدار
بیر و سۆزم بۆی بوو دەرفەت
تا هەڵڕێژم ئاخ و خەفەت

تێکەڵ کڵپەی گەرمی خەبات
کردمە تابلۆی بەرزی ئاوات
بۆ پاڵەوانی (پێشمەرگە)
بۆ ئەو لاوە جوانەمەرگە

کە گوللەی نوێنەری چەپگەرد
وەستاندی، دڵی ڕۆڵەی مەرد
وەک ملوانکەی ئاهەنگی خەم
هەڵئەواسم یەخەم
جا لە جیاتی گشت هاوخەمم
هاوار ئەکەم پڕ بە دەمم

قەت نامرێ هەر زیندووە
گەلێ هیوای بە خوێنەکەی ڕواندووە
پەیامی پاکی بردووە
پێشەنگی ڕۆڵەی خەباتە

بۆ ئەم خاکە
لەم وڵاتە
پەڕەی دڵی کوردی جێماو
بووینە شوورەی بەهەشتی لاو
(جوانترین گوڵ لای بەهەشتی)

کوردستانێکی ڕزگارە ...
کە بە گشتی ...
کورد بۆی وێڵ و لە ئازارە
هەر وەکو خۆی بۆ ئەوە ڕۆی
بۆیە کە مرد ... نەمردووە
ئاڵای کوردی... نەخشاندووە
جا کاکە گیان گەواهانی کورد بدوێنە
گوڵی سەربەستیم بۆ بێنە

١٩٦٨/٥/١٠ هەولێر

بۆ ڕۆڵەکەم

ڕۆڵە ســـــەرت نـــا بە کێلـــی زێـــڕین
بە مێــژووت ســەلماند خەبــاتی دێــرین

بـــۆ (کـــوردایەتی) تەمەن و گیانـــت
بە پــاکی بەخشـــی و بـــۆ کوردســـتانت

بە خێـــوم کـــردی وتـــم: بجەنـــگە
ســەرت شـۆڕ نەکەی بەم دەس و تفەنـگە

تـــۆش ئامۆژگـــاری دایکـــی دڵســـۆزت
لە گـوێ گـرت تـاکو نەمـری بـۆ هـۆزت

بـۆیە نـاش گـریەم، سـوپاس بـۆ خـوا
(جەرگـم) بەردێـکە بـۆ پـردی هیـوا

ڕۆڵە؛ وا نەبـــێ تۆمـــان خـــۆش نەوێ
هەتـا بەڵـگە بـێ تـا کـورد نەسـرەوێ

ئەگینــا تــۆی لاو تــۆی جــوانەمەرگم
زامێکــــــی گەورەی لە دڵ و جەرگـــــم

شــــانازی ئەکەم کە دایکــــی تــــۆمە
(هیـواکەی کـوردت) جێهێشـتووە بـۆ مە

هەزار سـڵاو بـۆ گیـانی زینـدووی تـۆ
ئەی جێگە بەهەشت، قەت نەمردووی تۆ

١٩٦٨

خۆری ڕاستی

له ئاوێنه‌ی ژینی پڕ تۆف
وێنه‌ی لاویی خۆم بینیوه
له ئاواتی ئه‌ندێشه و ئۆف
په‌یكه‌رێكم هه‌ڵواسیوه
له گه‌رداوی چۆڵی ژینا
له بۆشایی ئاسمانێكی ماته‌مینا
داوی ته‌مه‌ن ده‌هۆنمه‌وه
ده‌رده‌كه‌وێ ڕاست و ڕوونه
پیشه‌ی ناپاكی گه‌ردوونه
ئه‌و ژیانه منی ناوێ
وا ده‌مخاته گیانه لاوێ
چاوی پیسی پێم هه‌ڵنایه
وه‌ك مێملی مرۆڤی لاو..
له ڕێگایه...
له باویشه و به‌توانایه
منیش گیانی زیندووم لایه
دارووده‌سته‌ی ڕابوردن نیم
وه‌ك كوڕی ڕۆژ له خواردن نیم
بۆ دوژمن ناكه‌م لای لایه
به بت ناڵێم ئه‌وه خوایه

هەر ئەو کەسەم
پەنجەی ڕاستی هەڵدەبڕم
سینگی دوژمن هەڵئەبڕم
دەڵێم ئەوە تیشکی خۆرە
بێگومانم زەرد و سورە
بە ئاواتم بۆ کوردستان
هەڵبێ خۆری گەل سەربەستان

١٩٦٨/٩/٢٥

لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) بڵاوکرایەوە

پیرۆزبایی!!

بۆ ئەو شۆخەی ... بە قسەی من عەبای فڕێ نەدا

دەک پیرۆزت بێ، ئەو کفنە ڕەشە
تیا ئەیشاریەوە، ئەو نیگا گەشە
مردوو کفنێکی سپی دەپۆشێ
بەڵام کچێ تۆ!
تۆ بە زیندوویی خۆ گیانت دەپێچی
ئەگەر سەرپۆشی
خۆشت دەفرۆشی
کوا زیندووی ...
مردووی!
ئەی بۆ سەرپێچی...

١٩٦٨

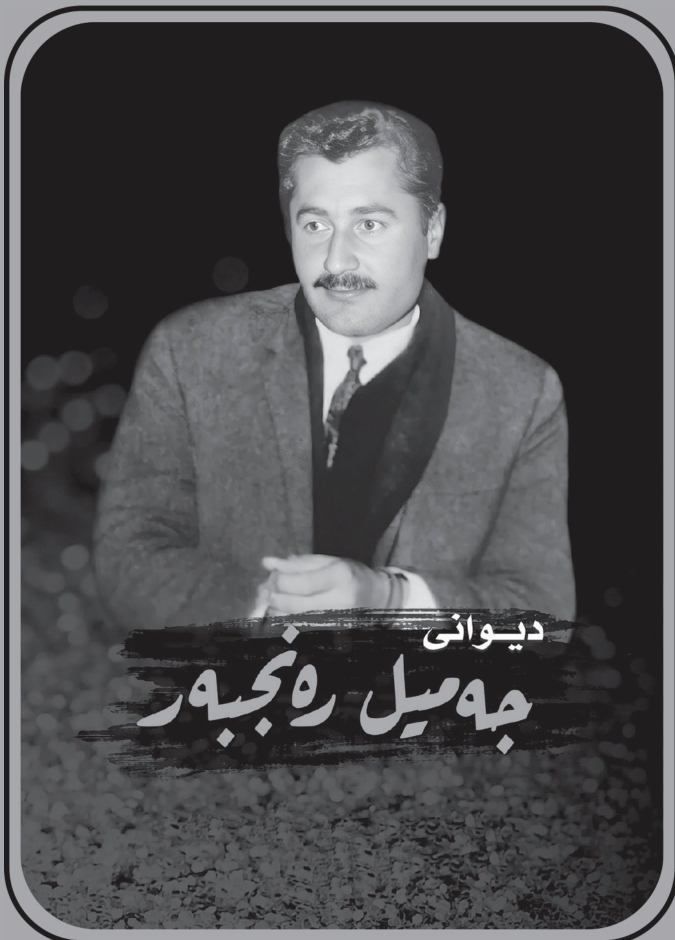

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٦٩

وتەیەک

شیلەی دەروونی تەمەنی لاویم
خستە گۆمیلکەی خۆشەویستی تۆ
سەبوەتی[*] ژینی، دوور لە گەرداویم
کردە، تەرخانی جوان پەرستی تۆ
بۆیە هەر نەبێ ڕێز لەوە بگرە
لە پێناو نرخی بەدڵ تێکۆشە
ئەگەر جارجاریش پێم وتی: بمرە
کە بۆ بۆ تۆ وابووم، تۆش بڵێ خۆشە

١٩٦٩

(*) سەبوەت: ئارام، سەلیقە.

چرپە

دڵی شەیدا ...
لە باوەشی سۆزی یادا
خستمیە سواڵ
گەڕان بە دوای جوانی کەژاڵ
وەک هەڵگری توورەگەی راز
پشتم سوا
هەژار، ڕسوا
چەند هەوارگە و زۆر پێچم کرد
تا بیگۆڕمەوە بەمراز
لەپڕ کۆڵی گرانم سوک بوو
نەما ماندووبوونی پێشوو
تومەز جوانێک، منی دواند
خەمی دڵی منی رژاند.

١٩٦٩

فرمێسکێ

بۆ ئەو کیژە فەلەیە کە وتی: بۆ! نابێ منت خۆش بوێ!؟

لە ئاسۆی چاوی پڕشنگدار
لە ئاواتی گەش و دیار
لە دوو لێوی تەڕی دوا ماچ
لە جووت مەمکا لەسەریا (خاچ)
کە هەڵبەزی بە سەریانا
خۆی موچرکە لەناو گیانا
لە دڵ و چاوی شەرماوی
کە بۆ دڵخوازی داماوی
هەناسەی سارد هەڵدەکێشێ
دوور، دەسگیران، جەرگی دێشێ
لە ئەندێشەی دڵی پڕ سۆز
کە کەوتۆتە نێو تەپوتۆز
ئا لەوانە ... و لە هەموویان
بۆ یادی خۆش، کۆڕی ژیان
وا دڵ دەگری، بەبێ ئۆقرە
جارجار جەستەم دەمدا تەفرە
زۆر دڵۆپی خۆشەویستی
خۆشەویستی کەس نەبیستی
هەڵدەڕێژی بۆ جۆگەی خەم

تا ڕامالَکا، درکی ستەم
ئەگەر گیانە .. هاتنە لای تۆم بێ ترس
بێ
ماچی کولَم و لێوی ژیان .. بێ پرس بێ
کاتێ کە تۆ،
بالَت گرت بۆ گەشتی ئاسۆ
کاتێ وتت:
با سەربەست بم منیش بۆ خۆ
ئەوسا گیانە .. زۆر بە هیوام
رزگار دەبین
لە کۆشی گەرمی یەکسانی
دەس لە مل یەک ..
لەژیانا، بەختیار دەبین

١٩٦٩

واز بێنه

کیژۆڵەکەی شارستانی
دەستگیرانی، منی لادێی کوردستانی
تۆ وازبێنە، لە ژیانی بورجوازیت
لە بیرت چوو خۆشت ویستم
لە بیرت چوو
وتەی ناخی هەژار خوازیت؟
دەواز بێنە
لە ئاڵۆزی بیری دوێنێ
لەو گۆرانییەی، هەستی زیندووم دەگرێنێ
دەواز بێنە،
لە ئەندێشەی کۆشک و تەلار
لە نازی نێو، جانتەی دینار
دەواز بێنە، دەواز بێنە

١٩٦٩

سێ دیمەن

(١)

لە تریفەی مانگەشەوا
لە یادگاری تەڵخی (ئەوا)
دڵ وەک تاڤگە بەخوڕ دەڕژا
دەڕژا بەناو سنگ و قژا
وەکو تەمی پیێش دەم و چاو
ئێوارە بوو، (پەیمان) بە ناو
خۆی پێی نایە بان ئەو جەرگەی
هی یادی ڕۆژی ئەو مەرگەی
کە ئاسمانی ویژدان گریا
گیانە ... کەس نەهاتە فریا

(٢)

باڵندەی بن عەرد، بوون بە جیفڵقە
جەوەندەی ژێر زگ، زگی کەری دێز
مت بوو بێ شوڵقە
ئەمیان پان بۆوە، ئەویان زۆر گریا
گریا، گریا ...
گریا، بۆ بریا ..!!

(٣)

جۆخینی ئاغە و جوتیاری ئەو دێ
ئاگرێکی گرت، تاکو سەر لە نوێ
هەر یەکە بۆ خۆی ئارەق بڕێژێ
تەرمی چەوسێنەر ... ڕەنجبەر بینێژی

١٩٦٩

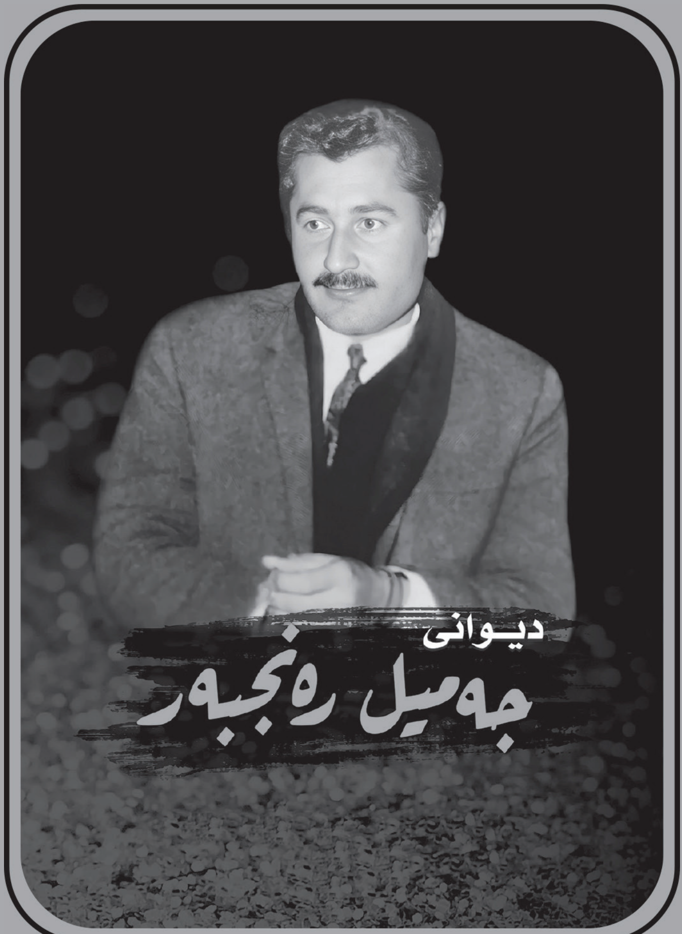

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٠

ئەوساکە

ئاهی هەڵمژینی سۆزی دەروونی تەڕ
هەڵمژینی لێوی بەفەڕ
پەلاماری دەست، کتوپڕ
باڵای جوانێکی هێنکە بڕ
لەگەڵ دڵخوازێک ئەئاڵا
بۆ دڵداری ئەبووە ئاڵا
سوێند بەو شا دیمەنانە
بە قژی ڕەش، هێندە جوانە
بە وشەی (ئا)ی زۆر دڵخۆشم
منیش بۆ تۆ تێ ئەکۆشم
تا بۆ تۆ بم، تۆش بۆ من بی
بە هیوام چاکترین ژن بی
لە دوارۆژ لەگەڵ منا
لەگەڵ مناڵی خرپنا
لە کەژاوەی بەختیاری
هەر لەگەڵیا بکەی یاری
ئینجا زەوی ڕۆشن بیری
شانۆیەکمان بۆ پێک دێنی
لە بەهەشتی ئاسۆی ژیری
نەوەی تازە ئەخولقێنی

١٩٧٠/٣/١

ناچیتە سەر

ئەی کیژۆڵەی پێشکەوتوو
چەند شیرینی خۆم تێ هەڵسوو
ئەو ئاواتەی لە دڵتایە
دڵی منیش بە هیوایە
بەڵام وەرە! فەرموو ڕابین
زۆر ڕوونە بۆ یەکتر نابین
چونکە منی ماندووی هەژار
بێ وچانم بە کار و زار
لە پێناوی پێشکەوتنا
لە پێناوی سەرکەوتنا
تۆش پەروەردەی باوەشی ناز
پەروەردەی چەند جۆری ئاواز
بۆیە بەدووری ئەبینم
گیانە کە من تۆ بهێنم

١٩٧٠/٣/٦

نیشان

به پەنجەکەی فریشتەی خوا ..
مەرەکەبی پێنووسەکەی خوێنی دڵ دوا
نووسی: ئێوە نیشان کران، بۆ یەکترن
فەرموون بێخەم دەی دەستی یەک بە جووت بگرن
لەو باخچەیەی هەزارانی وەک ئێوەی تیا
بە بەختیاری، بژین، بژین، زۆر دڵنیا
دەست بەرستی مێخ زنجیری توند داکوتراو
لەو ژینەی پڕ دڕک و داڵە و هاژەی لافاو
ژیرانە و پاک و وریا و گوێ سووک ڕێگە ببڕن
لە کەژاوەی داهاتوودا، ئاسمان بدڕن
هەمدیس نووسی: دوو دڵ بەسترا ..
دوو جەستەی پاک بۆ یەکتری مەرەخەست کرا
لە باوەشی گەرمی باوک و دایکی نازا
بۆ ژینێکی تازەی (جووتە) لە کار ترازا
(ڕەنجبەر)انە لە ژینێکی پڕ لە (ئازار)
تۆڵ بکوتن: بۆ کۆرپەی نوێ بکەونە کار

١٩٧٠/٤/١٧

نەمتوانی...

ویستم واز بێنم ...
لە یادکردنەوەی ژینی لاساییم
با کەم بێمە لات، ناوت کەم بێنم
چونکە لەگەڵتا یەکبووی ئاساییم
ویستم وا بڵێم کە ژینی پێشووم
هیچ نەگۆڕاوە، وەک ڕوو سووری ڕووم

بەڵێ وام ئەویست، نیگەران نەبم
وەک لەو گێژەلووکەی، دڵداران نەبم
ویستم پێبکەنم، شاد بم، مات نەبم
خەمخواری واتەی وشەی «لات» نەبم
چی بکەم نەمتوانی! گیانەکەم ئازار

هەستی وروووژا و بەجۆش کەوتە کار
بۆ بیرکردنەوەت، بۆ بینینی تۆ
زوو زوو هاتمە لات هەر بۆ گفتوگۆ
چاوی دڵ بووە، ئاوێنەی باڵات

تا لە پارێزگای دڵ یا هەر شوێنێ
لەبەر چاوا بێ
تا بە کفکفەی خوێنی کانی دڵ
ئاو بدرێ چڵی خونچەی سووری گوڵ

١٩٧٠/٤/٢٧

شۆڕشی زەوی

ئەی خەڵکینە..
دۆڵ و چیا و دەشت و زەوی
هی کەسێکە بۆی ناخەوی
هی کەسێکە خۆی دەی چێنێ
لە پێناویا ماندوو دەبێ، بەرهەم دێنێ

من جوتیارم... لەسەر کێوی بڕوای بەتین
خۆم داوێمە باوەشی ژین
بەزبارەی، بیری جوتیاری جحێڵم
زەوی و خاکی باپیرانم، ورد دەکێڵم.
* * *
منی جوتیار
کرێکاری برای گەورەم... ئاگای لێمە
ئامێرم بۆ دروست دەکا
بۆ کێڵان و دروێنەوەی سوودی ئێمە
جەرگی سروشت بست بست دەکا
* * *

منی جوتیار...
ڕەنجی ئەو نمە ئارەقەی بۆ خۆم نەبوو
ئەمڕۆ دەیکەم، بە جۆگە بۆ کفنی مردوو
کفنی مردووی دەرەبەگ و پاشای دوێنێ
ڕەگ و جەستە تولْخاوەکەی لە گشت شوێنێ
بە دەستاڕی دەستی مێژوو دەهەنجنم
لە جێی ئەوا، لێی دەڕوێنم، تۆوی گەنم
* * *

١٩٧٠/٧/٢٠

گرمەی ژانی بەهارێك

ئەی خۆشەویستم
لەسۆزی گەرووی خنکاوت پەستم
من لە تۆ ناگەم بۆ لە دایک بووی
خۆزگەم بەو ساتەی
لە زستان ون بووی
* * *
خۆشەویستەکەم
با مۆسیقاکەت، شمشاڵی داس بێ
بلوێری جەفا... وێڵی پێ کاس بێ
هاژەی روباری دڵی گەرمم بێ
گلێنەی چاوی کوورەی خەمم بێ
وشەی گۆرانیت نوێ بێ بۆ ئێستا
گەر بەبێ ترس...
قورت لە دەنگی گەرووی تر پەستا
گۆرانییەکەی تۆ، بێ هاوتا دەبێ
گەرووی زێڕینیش بێ پەتا دەبێ
* * *

ئەی نەوبەهاری خونچە ژان گرتوو
منیش دەمەوێ، دەمەوێ زیندوو
وشە و ئاوازی گۆرانییەکی دڕ
سازی ئازار نۆش
بێت شۆڕشم پێ بکا بە خوو
ئینجا بە تێکڕا
خەڵکی کوردستان
چەندین بیرسڕ .. دەهێنمەوە هۆش
* * *
ئەرێ ئازیز گیان
لە دوێنێکەوە... گوێم لە دەنگێکە
لە گەرووی ویستی کوردا دەردەچێ
پڕشنگی ئاسۆش، لێخن ڕەنگێکە
بۆ تەواو بیستن...
ترسی تیا دەچێ.

١٩٧٠/٩/١٥

لە ژمارەی «١٦»ی هاوکاری بڵاو کرایەوە ساڵی یەکەم

له هه‌گبه‌ی شارا

ئه‌و هه‌ستانه‌ی سبه‌ینان زوو له مه‌یدانی کرێکارانی
هه‌ولێر ده‌بیسترێت

ده‌نگت تێره ...
له باره‌گا، سه‌ر ده‌ربێنه...
بۆ شار بۆ دێ ... زوو بۆ ئێره
چاک بڕوانه، نه‌خۆشخانه‌ی شاری کوێران
شه‌ل و کوێران ...
تێبگه له پژمه و ناڵه‌ی
ئه‌و ژیانه یه‌کجار تاڵه‌ی
ته‌شه‌نه‌ی زام له دڵ ژوورا.
له ئاگری نێو ته‌نوورا
ده‌نگی برسی
که‌س نای پرسی.
*** * ***
ده گوێت لێ بێ ...
له تۆماری ... یه‌کجار زۆری ئه‌و ده‌نگانه
له‌و ئاوازه، ترسێنه‌ره به سه‌نگانه
ده‌ڵێن: کوانێ کارگه‌ی گران!
کوا خواردنێ ... نرخی هه‌رزان؟!
بێ ئیشین، ئیش

کوا ئیش، کوا نان؟
چی بەسەر هات، وەک یەک ژیان
* * *
لەناو نووشتەی هەڵواسراوی ئۆتۆمبێلا
لەچاوزار، خۆیان پاراست!!
لەموفەرکی سەرکڵاوی کوڕی گێلا
کوڕیان پاراست
بەختی کوردیان
لە جۆلانەی، گۆڕی پیاو چاکا هەژاند
چەوسێنەران ...
لە ناڵی بەردەرگەی تەلار
چاوی گەلیان ...
بە پووڵ دەڕژاند
* * *
چاوەڕوانی ... بارانێکی ئاوی سوورین
زۆر پێویستین
لە داگیرکەرمان نابوورین
تا شەتڵەکانی ڕزگاری، یەک یەک دەڕوێ
جوتیاری دێی کوردستانم
سەربەست دەدوێ

١٩٧٠/٩/٢٠

ئارەقەی تووڕە

بڕوا بکەن ...
دوا دەنگوباس لە شارەکەم ڕاگەیەندرا
نالّەی جووتیار ...
هی کرێکار ..
بە گوێی مافا، چرپێندرا
دایکی دڵسۆز ... گریا، گریا ...
لە گریانە ...
بۆ تۆڵەی خۆی و ڕۆڵەکەی
بارودێکی هیرۆشیمای لەنێو گیانە

١٩٧٠/١٠/١٠

فێرگەی خۆشەویستی

ئەی دەنووک سوور
ئەی گڕی چاوی ناو سنوور
ئەگەر ڕۆژێ .. فرمێسکی چاومان خواردەوە
نانی دەستی داگیرکەرمان هەناردەوە
گەر لە زمانی هەژار فێربووین
لە ئازاری برسی تێربووین
ئەوسا باڵی ئاشتی دەردێ
ڕۆژی یەکسانیمان هەڵدێ
* * *

ئەی دەنووک سوور
ئەی گڕی چاوی ناو سنوور
کە چووین بۆ خوێندنگای بەهار
لە دارستانی سنگتا
سەربەست گریاین
لە کانی ساردی چنگتا...
بۆ ئاگری مەبەست گریاین
ئەوسا پەڕی ئاشتی دەردێ
ڕۆژی یەکسانیمان هەڵدێ
* * *

ئەی دەنووک سوور
کە ئەندامی لەشی کوژراو... کرایە پێت
لە سەر دێڕی وشەی تۆڵە
دیمان هەژار... پەیامێکی نوێی بەکۆڵە
ئەوسا نامەی خۆشەویستیت بۆ دەنێرم
بڕوانامەی شۆڕشگێڕیت پێ دەسپێرم
* * *

ئەی دەنووک سوور
ئەی گڕی چاوی ناو سنوور
وەرە هەردوو..
با لە چاوی لێڵی سووری چیا بپرسین
با ئەدرەسی
خۆری دووری گەل بنووسین
لە سەر پەڕەی دڵی زیندوو
با بنووسین: یەکسانی بوو
چی هەژاری شۆڕشگێڕە ماچی تفەنگ دەکەن بەخوو

١٩٧٠/١١/٢٥

لە ئاهەنگا

تیشکی ڕووی تۆ ماچی کردم
لە هۆڵی ئاهەنگی نازا
بەرەو شانۆی چەندین چاوی
وەک تۆی بردم
خستمیە شەڕ لەگەڵ نیازا
لە جوولەی لێو، تێت گەیشتم
نامەت دەوێ
تا مەبەستی هەردووکمانی
تیا دەرکەوێ.
* * *

لە باتی نامەی پڕ گومان
خۆم هاتمە لات ...
بە پەنجەی خەم بە زەنگی مات
لە دەرگەم دا
لە دەرگەی زامی نەترسا
کە تۆم بینی
ڕزگارم بوو ...
لە ژێر بارێکی زۆر قورسا
* * *

که هاتمه لات ...
بازێک بە سەرما نیشتەوە
بوومە سەرکردەی دەوڵەتی.. خۆشەویستیت
لەسەر تاخچەی هەر دوو مەمکی
کەس نەویستیت
لێ ی دانیشتم
بە ئامانجی گیان گەیشتم

١٩٧٠

لە ڕۆژنامەی ژین ژمارە ٧٠ بڵاو کراوەتەوە.

سەرنجی هەڕەشەی چاو

خۆشەویستم
دوێکە ئەنگوستیلەی ژینم، خستە پەنجەت
لە تارمایی نیگای کپ و فیز و لەنجەت
پەیمانی مردن و ژینت لەگەڵ بەستم
کەچی گیانە ...
پەنجەی هەتیوی دوێنێکەم
لە چاوەڕێی
دیاری ئەنگوستیلەی دڵت
گەستم، گەستم
* * *

لە ئەیلوولی، گیانی برسیی ئەمساڵمانا
گەڕاین بەدوای مووچە و نانا
لە سەردانی ئەمجارەمان
بە کامیرای، چاوی حەزی بێکاریمان
وێنەی ناخی ژیانمان گرت
جوتیارە بێ زەوییەکانی، گوندی بیرمان
هاواریان کرد، عەردمان دەوێ

کارگەرە بێ نانەکانی شاری (ژێر)مان
هێرشیان برد وتیان: کوا نان
لە شاری ژان
وتیان کوانێ سەربەستی ژیان؟؟

١٩٧٠

بۆ ئومێدێ

(لە نازێکیا، لە کۆچ کردنیا، لە شووکردنیا، لەو سێ جارە، بزواندمی...)

گیانە، گیانە ...
بە هەناسەی پڕ لە هیوات
لە ئاسمانی گیانی تۆدا...
وەک باڵۆنی خۆشەویستی، بەباڵ کەوتم
لەگەڵ ناز و حەزی گەرمت
بە کارەبای جوولەی مەمکت
لە ناو بێشکەی چاوت خەوتم

***

گیانە ئافرەت ...
کە نامەی ئاگرینی تۆ
بە فووی دینار کوژایەوە
کە فرمێسکی یادگاری و بێچارەییم ڕژایەوە
بەفری سەفینم ڕشتە نێو باوەشی تۆ
وتم دڵسارد ... دەی تێر بخۆ

***

که پیرۆزباییم لێ کردی ...
ئەنگوستیلە و کات ژمێرە بچکۆلەکەت
وەک خەم ژمێر وەردەگێڕا
ئەو کاتە بوو ... دەستت بەناو جەرگم گێڕا.
* * *

خۆ دەزانم ...
ئێستاش چاوی پەشیمانیت لە گریانە
بەڵام چی بکە .. چی بکەین گیانە
نەت زانیوە
(لە جێی قوزەلقورت، سندانە)(*)

١٩٧٠ هەریر

(*) پەندێکی ناوچەی هەولێرەو (لە جێی سندان، قوزەڵقورتە)ش بەکاردێت.

تابلۆیەکی کۆن

مەنجەڵی ڕەشی سەر ژیلەمۆی کۆن
توێژاڵک و تەڵخی، دەر و ناو پڕ دۆن
کەوچک لە داری، نێو سووتاوی خەڵووز
بەدەست دێوێکە، ئەو ئەیکا بە کووز
ڕەش و ڕووتەکانی، منداڵی برسی
بە هانکە هانک و نزگرە و پێخواسی
هەموو دەس بە داس ...
وتیان: دەی تێکە لەو چێشتە خۆشەی
لە دوێنێکەوە ...
پێمان گەیاند و لێمان ئەپرسی
دیتیان هەر دۆنە، ئەو جەستە پۆشەی
بۆ هەڵسوێنەر لە سمێڵی بەراز
ئینجا قیژاندیان، وتیان: خەڵکینە
کوانێ کوردینە؟
نەگەیین بەڕاز!

١٩٧٠

وەڵامی نوێخوازێک

وتیان وتمان؛ نوێمان دەوێ
ئێمەی نوێخواز، نوێمان دەوێ
تا گیانێکی گەرم و چاو تیژمان دەسکەوێ
تاکو بەچکەی بێشکەی ئەمڕۆ
بە ئاواتەوە، ماچ بکەین
لە بازاڕا .. دەسترازەی کۆن، هەڕاج بکەین
***

دوێنێ لە پێرێ، نوێ تر بوو
کاکم لە باوکم جوێ تر بوو
ئەگەر پێرێ خوێنیان دەڕشت
بەڵام دوێنێ ..
بە بێگاری خەڵکیان دەکوشت
دوێنێ لە پێرێ نوێتر بوو
ئەی بۆ هێشتا وەک جارانین
دیارە ئێمە .. بانگی نوێخوازی نازانین

وەڵام

گیانە نامەکەت ..
نامەی سەرکۆنە و کاری زامەکەت
بەدڵ خوێندمەوە پتر لە جارێ
نمە فرمێسکم بۆی کەوتە خوارێ
جۆشی سکاڵای ناخی دەروونت
دڵداری ڕوونت ..
پاڵی پێوەنام
تا دەربڕم هۆی قوڵی و کوڵی زام
سەرکۆنەم مەکە تاکە نازدارم
بۆ دەرنەبڕینی وتەی تەڕ شیرین
وتەی ناسک و پڕ سۆزی دێرین
جا دڵنیابە ..
چاک دڵنیابە، خۆشەویستەکەم
شەیداکەی دوێنێ و تۆ پەرستەکەم
بەڵام گیانەکەم
ئەوەی ئەبیستم، هەرچی ئەبینم

ئەوەی تووشی بووم
ئەی گۆشتێ تەن و دەماری ژینم
ناچاری کردووم ..
لە جیاتی وشەی پڕ (خۆشەویستی)
یادی ڕابردوو ڕۆژانی مەستی
وشەی (پەرستن)
(ئەندێشە سوین لە لەشی کوشتن)
چەند وشەیەکن ترسناک مەبەست
(نەڕە) و (زرمە) بە هەر (دەنگ و تەقە)
هەر باسی (ڕاستی) و (هەڵە) و ڕێی (هەقە)
(بڕین و دڕین)، (مردن و گریان)
ڕێچکەی هاتووچۆ بۆ سەر کوردستان
وشەی (کوشتن) و (ئاگرە و ئاسن)
مێشک و دڵ و گوێ لەوانە کاسن
بۆیە گیانەکەم، چیت بۆ بنووسم؟
ئەو سرووشانە بۆ من هەوێن بن
یەک لە یەک پتر وا دڵتەزێن بن
چیت بۆ هەڵبەستم ..؟

چۆن ئاودێری کەم بە سۆز و هەستم
بێمەوە دۆخی وەک هەرزەکاریم؟
لەبیر کەم هەستی نەتەوایەتیم؟
بیخەمە ئەولا گشت کوردایەتیم؟
لەپێناو تامی کۆستی دڵداریم ..!!
زۆر چاک بزانە من گۆشت و خوێنم
چۆن تۆ پەرست بم مەرگیش بدوێنم؟!
خۆ (ئەمۆنیا) نیم ..!
ماوەی چرکەیەک ببمە ئاوو گاز
لەژینی خۆشم زۆر دڵنیا نیم
تا دەست لەمل بین لەباخی مراز
ئازیز من لاوم:
جەزرەبە و دواوێ کە تێی ئاڵاوم
یا ئەو دەردانەی گەل گیرۆدەی بوون
ئەمانبەن بەرەو گۆڕی لەناوچوون
پێویستی زۆرە! بە یارمەتی تۆش
لەگەڵما وەرە، دڵت بێنە جۆش
نەک بۆ مەبەستی وشەی (دڵداری)

بۆ ڕابواردن یا بۆ گریە و زاری
بەڵکو بۆ (خەبات)
با خۆشەویستی ..
وەک مەشخەڵ بێ بۆ ڕزگاری وڵات
دەس لەناو دەس بێ
سەرکۆنەم مەکە، ئیتر با بەس بێ
شادی و بەختیاری گەل و نیشتمان
با بێتە بەری ڕەنجی تێکۆشان.

فرمێسکی ناو لۆچی ئاڵا

کیژۆڵەکەی شارستانی
منی لادێی کوردستانی
خەناوکەکەی .. ناخی زەوی
دەئاڵێنمە ..
ملی کارگەی قەندی شارت
تا پێ بگا .. تا بڕسکی ڕەنجی پارت
***

کیژۆڵەکەی شارستانی
منی لادێی کوردستانی
تا تەمەنی هەشت نۆ ساڵی
لە گوندێ بووم ..
بە کلیلی دەرگەی خۆرم نەدەزانی
ڕێبوارێکی ماندووی ڕێ بووم
هەموو ساڵێ ...
ڕەنجی باوکم هی باپیرم
دەپێورا بەڕبەی ڕەنج خۆر
جەواڵی خەم .. بار دەکرا لە گیانی پڕسوێ
بۆ بارەگای چەوسانەوە، دەبرا بەزۆر
بۆ ئەو جێیەی .. تا ئەمڕۆکەش

مافی توورە، لەوێ دەدوێ!
جا گیانەکەم، لێم ببوورە
لەو نەریتە نایلۆنییەی
گیانی ئەو مردووە برسییەی
لەمنت دەوێ
ئەو ژیانە .. لە من دوورە
***

کیژۆڵەکەی شارستانی
دەستگیرانی .. منی لادێی کوردستانی
تۆ واز بێنە لە ژیانی بورجوازیت
لەبیرت چوو خۆشەویستم؟
لەبیرت چوو، وشەی ناخی هەژار خوازیت؟
دە واز بێنە
لەئاڵۆزیی بیری دوێنێ
لەو گۆرانییەی ..
هەستی زیندووم دەگریێنێ؟
دە واز بێنە .. لە ئەندێشەی کۆشک و تەلار
لە نازی نێو .. جانتای دینار
دە واز بێنە .. دە واز بێنە

چەپڵەی ژێر دەواری زام

کاتێ مرۆڤ هەڵگژایە ئەستێرە و مانگ
خواستی ژینی سەدەی بیستی یەکاڵا کرد
بۆ ڕزگاری لە دیلێتی هەزاران بانگ
بەهێز و بڕی یەکسانی ..
دەرگەی سەربەستی واڵا کرد
بەڵام کاتێ
گەڕامەوە بۆ شارەکەم
دیتم، بیستم لەو وڵاتە وێرانەکەم
گەشتەکانی خەو بینینی ئاڵۆزکاومان
لە ژێر لێفی خۆ حەشاردان
بوویتە حەزیا و نانەی چاومان
مووچڕکە لە ژێر سەرین و جووتێ باڵمان
مات و مووڕ و بێدەنگ مایە!
خێوی درۆی هیوای هەرگیز نەبینراومان
بە چیرۆکێک ئاخێنرایە گوێی مناڵمان

له بەندیخانەی دەربڕینا!

دەستی نهێنی
درزی پشت پەردە
گورز ئەوەشێنێ
بە چرپە و لرمەی لەهەموو شوێنا
مەلۆتکەی زۆر جێی بەئاگا هێنا
ئاوێنەکانی پەنجەرەی شکاند
شەوی ڕوو ڕەشی کردین بە گژا
کەوتە شارەکە و بۆ ژوور خۆی خزاند
دووکەڵی مژی جگەرەی دەمی
تیشکی ڕووناکی ناوی هەڵلووشی
لەکەی (چوار) پەنجەی ڕەش بە مەرهەمی
وەک جل پێ پۆشی ..
جا لە جەرگەی شەو
دیلی کەلەپچەی لای دەسبێنی خەو
لە سینگی ڕەشا، بە چەندین نزا
گێلانە گەڕان لە کۆشکی دزا
یا چاوشارکێی ژێر شاخ و دار و چیا
دەس لێکوەشاندن

دووبەرەکی و جیا ..
ئەوانە هەمووی ..
لە هەویرێکا... گەنمی لەکیس چووی
کردە پڕپۆڵەی جووجوڵەی دوژمن
***

چاوتێر نەبووی خوێن
بە ئاوازێکی نزمی هەست بزوێن
کە (سینگ ئەکوتێ و جارێ سینگ ئەخوا)
یا بۆ پووڵ ئەگری ..
کوا ئەژی؟ ئەمری
چونکە جەستەی بێ جلک و نان دوا
گلۆڵەی لێژە، هەر ئەبێ بمرێ
***

بەو گەردەلوولەی .. تەمی هەناسەی گەرووی دوژمنە
سیی جەستەمان پڕ (ئۆکسجین) ناکا
بەو سازە زڕەی هی تانک و تۆپە
بانگی ئازادی و ئاشتی ژین ناکا
لە گوێچکەمانا، هەر زرپ و زۆپە
کۆترەکەی ڕاستی، هێشتا هەر ونە

ژووری زستانی کورد هەمووی کونە
نووزەی نەخۆشی، دەستێکی لەرزە
ئاڵای سەربەستی پێ هەڵنابڕێ
بە قیژەی مناڵ یا دەنگی هەرزە
بەڵێ، بەم جۆرەش دەنگ دەرنابڕێ
***

درزی دیواری یەک ماڵ و خێزان
سواقی پەنجەی چڕ، پیا هەڵسوینی جوان
زۆر بەدڵسۆزی، ئەبێ دایکی بێ، تاکو پڕی کا
ئەو چاوەشانەی هەر لەسەر شانۆن
دەهۆڵی شەوی دەس قالۆنچەی کۆن
دەنگی نەوەی نوێ ئەبێ کڕی کا
***

لەشکری هەستی دەم بەمزگێنی
ڕۆژ ئەجوولێنێ
ساتمەی کاروانی شۆڕش بەرەو خۆر
تارمایی شەوی ڕێگە ڕاو ئەنێ
چاوی بەیانی هەڵدێنێ بەزۆر
ڕۆژی ڕزگاری بۆ کورد ناو ئەنێ

ئەم وێنانەی ئەمڕۆ میوانن

ئێوارە بوو، خەندەی ژانی چرۆی دەم کەل
چۆکی نایە دەم سنووری شەو و ڕۆژ و
وتی ئەی ڕۆژ دەبێ هەر بێیت ..
باڵی گریاوی مەلی مەم
بخەیتە مل دەستگیرانی سازی بێ تەل
ئێوارە بوو، ڕووباری پڕ لە شوورەیی
وتی ئەی ڕۆژ دەبێ هەر بێیت
دەنا ڕووبار لە بارانت پڕ ئاو ناکەین
دەنا .. دەنا
بەرەو بەرزیت پڕتاو ناکەین
* * *

تیشکی گۆمی ژێر مانگەشەو وتی، وتی:
دەبا کاروانی بێدەنگی چیتر پەنا بۆ غەریبی
ئەمساڵ نەبا ...
چیتر فەرشی حەسانەوە لەناو ژووری
هەناسەی ساردا ڕانەخا ..
چەقۆی ڕووناکی مانگەشەو وتی، وتی:
ئەو مەلەی کە تۆوی بێستان چینە دەکا و
دەشتەکانمان وەک هەتیوی بیابانان
لێ ناگەڕێم .. تیغی ڕاوی جارەهای جار دەسوومەوە
دەبێ هەر خەم لە مەشکەی تینوو ڕاژەنێ

ماچێکی سارد

ڕێی خۆشەویستیت دەزانم
بەڵام بەفر گرتوویەتی
چاوی حەزی تۆ دەبێنم
هەوری خەزان ڕشتوویەتی
* * *

ئەو گۆڵەی تۆ زستان ویستت
چی بکەم هەر هاوینان هەیە
ئەو کرێوەی لە خۆر بیستت
لە وەرزی ساڵی تۆ هەیە
* * *

بۆچی شاخم پێ دەکێڵی
کە تیشکی چاوم گاسنە
بۆ دروێنەی عەشقم دەکەی
دیارە دڵی تۆ ئاسنە!
* * *

بۆ جۆگەی سەر بیستانی سینگ
لە دەربەندی مەما دەبڕێ؟
یادی ژێر کەپری بەر گزنگ
نەکەی بۆ کۆشکی خەم بدڕی

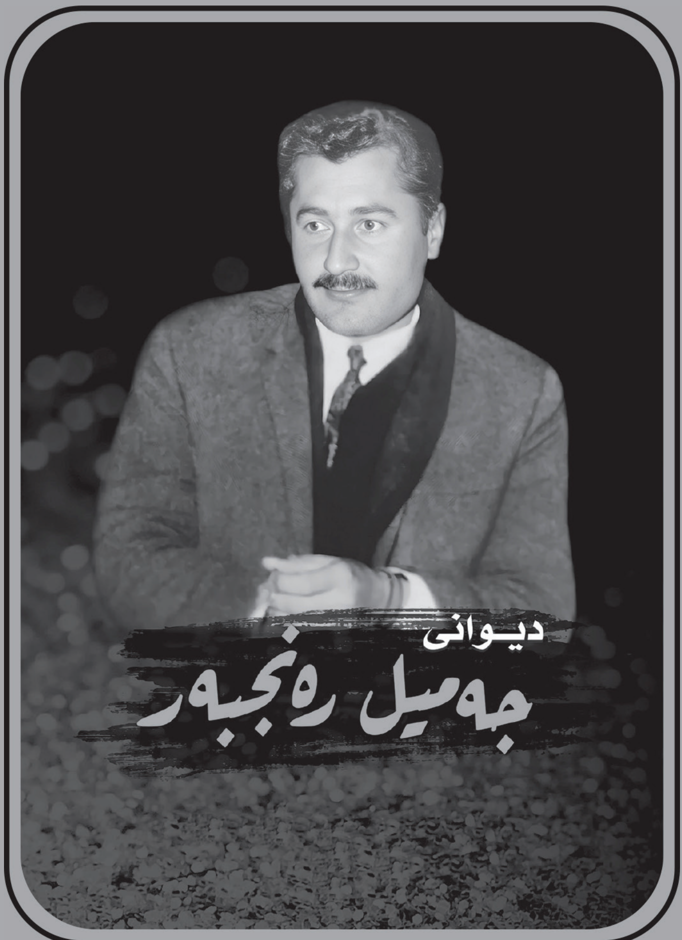

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧١

نەورۆزی کورد

هۆنراوەی دڵ... لە قووڵایی بیری پڕسۆز
زۆر جار وترا، بۆ جەژنێکی وەکو نەورۆز
کە نیشانەی یەکەم ڕۆژی سەرکەوتنە
سنوورێکی پێشکەوتنە..
ڕۆژی ڕزگاری و ئازادی
لە سەردانی (زوحاک)ی زۆڵ، ڕۆژی شادی
تیایا باسی سەرکەوتنی کۆنی کورد بوو
وشەی ڕەنگین بۆ ئەو ڕۆژە دەکەوتە ڕوو
گەل ئەو جەژنەی لە یاد نەچوو
* * *

کوردی نەبەز، گەورە و بچووک
لە کەژاوەی بەهاری بووک
لە پاڵ دوڵ و شاخی سەرکەش
بە پشکۆی گەش...
دەیان نووسی (بژی نەورۆز)
بژی یادی ڕاپەڕینی کاوەی دڵسۆز.
* * *

هەمان نەورۆز.
ئەمساڵیش وا یادی دەکەین زۆر شانازین
بەڵام هیوای جەژنی تریش هەر دەخوازین
بۆ جەژنێ تا چەوساوەی کورد بگرێتەوە
دووبەرەکی و کێشەی ناوخۆ ببڕێتەوە
بۆ نەورۆزێک
وەک هی ئەمڕۆ، گشت دڵسۆزێک
بۆ یەک ڕێگا هەڵگرێکی تۆربەی بیرە
تۆربەی بیری کوردایەتی کوردی ژیرە
ئەوەی ژیرەو کە دڵسۆزە
لە خەباتا سووتەمەنی هەموو هۆزە
بەبێ گومان کە جوتیارە
چەوساوەیە، کرێکارە.
تا دوا ئامانج بەبێ کۆڵدان بەپەرۆشن
بۆ ناونانی جەژنێکی تر تێ دەکۆشن
* * *

تا ئەوانە دەخنکێنرێن
ڕیشەی نیازی ئەو پزیشکە دڵڕەشانە
دەردەهێندرێن

که لە جیاتی چاری چاوی ئادەمیزاد
چاوهەڵکوڵ بوون، بۆ خۆ ژیان
تاکو سپی و ڕەنگی خۆری بیری ئازاد
ڕەش بین بکەن...
ئەو خەڵکەیان خستە گومان
چاک ناسینی ئەو زۆڵانە و دۆست و دوژمن
دەسکەوتێکە یەکجار مەزن
تا کورد بڵێ بۆ یەکێتی بەپەرۆشن
بۆ ناونانی جەژنێکی تر تێ دەکۆشن
* * *

بەڵام، بەڵام
تا خاوەنی درۆی زل و خۆهەڵکێشان
تەڕادێنی هەر لەباو بێ
تاکو خڵتی میکرۆبی نێو کانی ژیان
بۆ خواردنەوە... لەناو ئاو بێ
هەتا وابێ... لەیەک ناگەین
جەژنی خۆشی و لەش ساغیمان... گومان نابەین
تاکو تەم و هەوری پێش خۆر، نەتوێتەوە
تا چوار پارچەی دڵی خوێنین

کەرت کراوی ئەنقەست بە زۆر
یەکتر بە بیر، بە کاری نویێ نەگرێتەوە
ئاهەنگیش بێ دڵی بەهار سارد و سڕە
خۆمان برسین، چەوسێنەرمان تێر و پڕە
* * *

تا کلیلی سەربەستیمان لای زۆردار بێ
ڕزگار نابین
تا چەوسێنەر لە نێو خۆمان وەکو هار بێ
بەختیار نابین
سا با نەورۆز چرای بیرمان هەڵگیرسێنێ
دوژمن بە گەل بناسێنێ
چەوسێنەرە و چەوساوەکان جیا کاتەوە
ئاڵای یەکێتی دڵسۆزان هەڵکاتەوە

١٩٧١/٣/١٥

هاوکاری ژمارە «١٠» بە ناوی ج بێدەنگ» بڵاو کرایەوە

هاواری کوردێکی ئێرانی، لەبەردەم سێدارەدا

نازانم چۆن..
ئەو گریانە بگۆڕمەوە... بە پێکەنین
چ گریانێ؟!
بۆ چ ژانێ؟!
گریەی دڵی برینێک لە (مەهاباد)
کەوتە گیانی کوردی ژێردەست
تا ئەمڕۆکە، لە سێدارە و ئازار دەژین.
***

وا دوژمنە بیر خاوەکان
لەسەر سکی چەوساوەکان
شایی دەکەن...
سەرچۆپی گر: شاهەنشایە
شوێنی سەما: کوردستانە
بەندیخانە: شێوەی ڕقی مرۆڤکوژی ئەمریکایە
شاباشەکەی: ڕەنجی جوتیاری گەلانە
بە درێژی ساڵ ... پەت و گوللە و ڕۆڵەی ئازا
بە بێگاری... ئیش و کاریان... دەس لە ملانە
* * *

هەر باوکە وا وەسیەت دەکا..
کچم، کوڕم، گوێتان لێ بێ...
من قوربانی چاوی هیوای ڕزگاریمە
دژی دەزگای دەرەبەگ و سەرمایەدار
لەگەڵ مردن... دڵداریمە

هەر ئافرەتە... بە ڕۆڵەڕۆ:-
بۆیە مێردەکەی منیان کوشت
خوێنی هەزاران وەک ڕۆڵەی قازییان ڕشت
چونکە لە کارگەی شۆڕشا هەڵێنجرا بوون
بەچکەی گیانی خوێن مژراو بوون
ئازاد خوا بوون
* * *

هەر جوتیارە:
لە وتاری درۆزنەکان، تێرمان خوارد
لە نووکە نووک و هێرژنی...
گەرووی تینووی بێ هیوامان... تێرمان خوارد
لە ئازار و پەرگەندەیی... لە لێدانا
لە فرمێسک و خەم شێلانا... تێرمان خوارد
لە چۆڕاوکەی خوێنین و ئارەقەی گیانا
تێرمان خوارد
* * *

مافی مرۆڤ... لە کاغەزا...
درۆیەکە و هەڵواسراوە
سەر کارەکەی... لەڕاست شادا، دەمکوت کراوە
لە جیاتی سەربەستی ژیان
بۆ چەوساوەی گڕی سبەی ناو کوردستان
سەربەستی کۆمەڵ کوشتنە
پیاوی (قوام السلطنە)
کردەوەیان: هەر بە کۆمەڵ کورد گرتنە
هەر بە کۆمەڵ: خوێن ڕشتنە

١٩٧١/١١/١٠

سێ گۆرانی لە ڕۆژێکدا

تەراخۆما...
کاتێ تیشکی چاوی دەگرێ
لە دەم چاوا... برژانگی سوور پەخش دەکرێ
ئاسۆی نیازی کوردی دیلیش
لە ژێر تەلارێکی ڕوخاو
تا بڕکا چاو..
چاوەڕوانی خۆرهەڵاتی خەباتێکە
خەمی ئاووس... وا بەتەمای ئاواتێکە
* * *

دەرۆزەکەر...
لە کۆڵانا، لە شەقاما
کاتێ نانێک داوا دەکا
بۆ پوولی بانگی خوا دەکا
ڕووی ژێر دەستی گەرووی هەژار
بانگی هێزی شۆڕش دەکا
داخی تینووی شاری برسی
وشەی ڕزگاری دەپرسی
*

کرێکارێک...
لە مەیدانی بێکاریا
لە مەیدانی دارکاریا
تووڕە، تووڕە..گیرفان بەتاڵ
کاتێ بێ ئیش دێتەوە ماڵ
تاو دەداتە، یەغباری ڕەش
خۆر هەڵدێنێ بۆ ئاسۆی گەش
وشەی شیعریش..
زۆربەی بیرە نووسراوەکان
لە مەیدانی چەوساوەکان
یەکێ نەبوو کاری پێ بێ
یا گوێی لێ بێ
بۆیە شیعری ئەمڕۆی شاعیر
دەنگی بەرزە..
لە میکرۆفۆنی کردارا
نابێ دیل بێ...
لە ناو دیواری بێزارا

١٩٧١/٥/٢٢

لە ژمارەی «١٢٨»ی هاوکاری ١٩٧٢ بڵاو کرایەوە

وەختە لە دایک بم

دۆستەکانم، هێشتا وشەم..
سواڵکەرێکی، ژێر تەلاری دەوڵەمەندە
هێشتا وشەم بێ نان و ئاو
چاوەڕوانی خێری بیرە، بیری خەندە
هێشتا وشەم،
جوتیارێکی بەبێ عەرد و، ماف خوراوە
لەژێر زەبری دەرەبەگا..
گیانی ئازاد داڕزاوە
هێشتا هەستم وەکو مناڵ، بۆ خۆر دەگرین
ترساوێکی بێژەی بڤەن
لە چاویانا دەڕژێ ئەسرین
هەرچەند وایە، وشەکانم
لە باوەشی دایکی بڕوا فرچک خۆرن
زۆر چاوتیژن...
وەک بڵێسەی لوولەی تفەنگ، پشکۆ سورن
وشەکانم، وتەکانم، سەنگیان هەیە
دەنگیان هەیە، ڕەنگیان هەیە
کۆرپەیەکی زمانزانن

پەروەردەی شیری گۆی مەمکی بابەگوڕی کوردستانن.
دۆستەکانم..
نازانم ئێوەش وەک من وان!
وشەکانم، وتەکانم
زۆر خۆش دەوێن
هی بازاڕی فرۆشتن، نین
لە پەروەردەی بەرەی زیندووی
سبەی دەدوێن.

مایسی ١٩٧١

لە گۆڤاری قوتابخانەی باتاس بڵاوکرایەوە لە ١٩٧٢

کوتەکی مێژوو

(لە دەریا مەنگەکەشا هەر دەپەڕینەوە)
باوەڕی نێو چەپکێ دەمار
بە ئاوازی گۆرانی شار
ڕستی قامکی..
شەوی شوومی تێکەوتنمان
خڕ دەپچڕێ
داری شەپکی...
پاپۆڕەکەی سەرکەوتنمان
بە مستی گرانی چەوساوە
توند تێک دەخرێ.
پاڵەوانی شانۆکە کێ بوو؟!
کاتژمێری ڕووداوەکان
دەچرکێنێ...
دەڕوا دەڕوا... باوەش دەگرێتە بەڵێنێ
لەسەر شانۆی چەوسێنەرە ناسراوەکان
هەڵدەگژێتە پەیامنێری بانگی درۆ
هاوارێکی لە دایک بوو...
دەکاتە پاڵەوانێکی چەقی شانۆ

١٩٧١/٧/١٠

لە ژمارە «٢»ی ساڵی ٢ی گۆڤاری هەولێر ١٩٧١ بڵاوکرایەوە

پڕیارێک لە گەرووی ئاگردا

خۆشەویستم..
سەیر نییە ئەگەر بیستم
ئاسمان بەناو عەردا تەپی
تیزابی خوێنی لێ پەقژی
چونکە ئاسمانی چاوی تۆ
لێوی دیناری هەڵمژی
* * *

خۆشەویستم
سەیر نییە ئەگەر بیستم
لە جیاتی کەو، قەل دەخوێنێ
لەسەر لوتکەی گیانی منا خۆی دەنوێنێ
چونکە گیانە، ئەم کردەوە
گیرفانێکە، پوولی تێدایە
گیان کڕین و .. ماچ و قژی لوولی تیایە
* * *

خۆشەویستم...
سەیر نییە ئەگەر بیستم
شەقڵاوە جێی هێڵی گەرمی ئیستیوایە
دارستانی تەڕ و فێنک، وشک بووە
گەرووی جۆگەی خۆشەویستی بێ نەوایە
چونکە تەرمی بەستەڵەکی دووباڵی شەو
ئاڵاوەتە بێنی، لەشی خۆشەویستیم
بەزەبری زۆر، کەوتۆتە خەو
* * *

خۆشەویستم
سەیر نییە ئەگەر بیستم
تێر و پڕی
لە ئامانجی خۆت دەخوری
چونکە گیانە... گیرفان لاڵە، گیرفان لاڵە
قسەم تاڵە، قسەم تاڵە
* * *

خۆشەویستم...
سەیر نییە ئەگەر بیستم

ئەو چیا بەرزەی سەفین... چاڵە!!

سەیر نییە ئەگەر بیستم

دەمی مردوو...

لە وتنی ڕاستی قاڵە

گیانە، گیانە..

ئەی یاری ڕابردووی دوێنێ

تینی دڵی خۆشەویستیت بێ خرپەیە

مەلی بەرزایی ئاواتت

بێ ئاواز و بێ چرپەیە

١٩٧١/١٢/١٨

لە «نووسەری نوێ» دا بڵاوکرایەوە، ١٩٧٢

-

لکە زەیتون لەگێژاوی خوێنا

(١)

ئای بۆ وشەی زمانزانی دەروونی ڕۆژ
چۆن گوللە بۆ سینگی دوژمن... وا دەتەقێ
ئای بۆ بیری پێشمەرگەی لات
لە قەد پاڵی هەموو کێوێک
لە سەر لاشە و خوێن دەچەقێ
ئای بۆ دایکی گەرووی ئازار
کە بە مەمکی بابە گوڕگوڕ..
لە ژێر گڕی سینگی تۆڵە
ڕۆڵەکانی گۆش دەکردن
زامە سارێژ نەبووەکانی ... باپیرانی
بە فرچکی ڕزگاری (خۆی) نۆش دەکردن

(٢)

بە تووڕەیی..
دەرگەم لە ساڵی حەفتاویەک بەدڵ داخست
پێچکەی ناڵەی سیمفۆنی ژین
چاوی ساڵی نوێی هەڵێنا... بە زەبری مست
دوێنێ، پێرێ،

کۆمارێکمان لەدایک بوو بەرگتان نەکرد
کە لێ یان داین...
لە پێناوی قامی دیلی، وەک پێویست بوو
دەنگتان نەکرد

(٣)
بە تووڕەیی...
پەردەی شانۆی زامی چاوم، هەڵدایەوە
قژی خۆریش...
بەهێمنی بۆ سەر سینگی، خۆشەویستم، ڕژایەوە
چونکە پێری...
ئارەقەی دیلیمان نەسڕی
هەر دۆشاومان بۆ بن گونی خۆمان دەکڕی
چونکە دوێنێ..
مافمان خورا... خۆمان کڕ کرد
هەر گیرفانی خۆمان پڕ کرد

(٤)
دەستی خەمی...
پێشڕەوی ناو بورکانی خوێن... بە تورەیی
پەتی مێژووی دوێنێ و ئەمڕۆی، توند گرێدا.

گڕی ئاسۆ ..
بۆ پێکانی شەوی شۆڕش وا لەڕێدا
چونکە تا پار.. تا ئەمڕۆکەش..
لە پردی پەیمانی چەورا، هاتین، بە غار
هیچمان نەینا.
نە بۆ برسی، نە بۆ هەژار

(٥)

-أ-
گوێتان لێ بێ..
شێعرەکانم، خوێن و گڕن
وەک دایکێکی، کۆرپە ون بوو
بۆ پەلاماری پەیامێ، هار و دڕن
دەگوێ بگرن، لە هۆنراوە، لە شیعری نوێ
خۆ گەر شیعرم بەرتیل بوایە، گوێتان دەگرت!
دەمی بیری گیان مردووتان..
وەک پارووەیەک قووتی دەدا.
ئەگەر شیعرم تۆی شەڕ بوایە.. گوێتان دەگرت
دەستی ڕەشی زامی دوورتان..
لەکێڵگەی برایەتی گەلا.. زوو تۆی دەدا

- ب-

ئەگەر شیعرم.. قاییل بوایە بە ژێردەستی
گوێتان دەگرت
خوێن و زامی گرپەی دوێنێ...
بەبار داخی پێ دەخواردن
ئەگەر شیعرم دانسی شۆخی ئاهەنگ بوایە
گوێتان دەگرت
بلیتێکی گران بایی...
سەدان دینار، زۆر قوربانی پێ دەژماردن

- ج-

ئەگەر شیعرم سامان بوایە، گوێتان دەگرت
سایلۆی نیازی چاوی برسی
خێرا دان و پارە و خوێنیان، هەڵدەمژی
یا گەر شیعرم دیلی زۆرداریتان بوایە
لەپردی زەبری دیوەخان
بۆ بیستنی، هەر وشەیەک
چەندین بەندەتان دەکوژی

- د-

شیعرەکانم..
گۆرانییەکی بیری نوێیە
پارووی دەمی زگی برسیی کوردی پێیە

شیعرەکانم خوێن و گڕن
وەک دایکێکی، کۆرپە ون بوو
بۆ پەلاماری پەیامێ... هار و دڕن
بۆیە ئەگەر...
بڵێن ئێمە...
بڵێن ئێمە، لە شیعرەکانت بێ بەرین
لێتان ناگرم...
دەرەبەگن، بۆرجوازین
ترسنۆکن، بە گشت جۆرە ژینێ ڕازین
دیارە دڵتان، چاوتان، بیرتان
هێشتا فێری هۆنراوەم نین

١٩٧١/١٢/٢٨

بەبـۆنەی یەکەم میهرەجـانی شـیعری کـوردی لەکەرکـووک نووسـراوە. کەچـی لیـژنەی میهرەجـان ترسـەنۆکانە مـاوەی خوێنـدنەوەی نەدا. لەکۆڕێکی ئەدەبی خوێندرایەوە.

لەپێناوی ڕۆژێکی بێ کۆتاییدا

هۆ دایە گیان...
ئەو سەردانەی کە بۆی دەچم
یەکجار دوورە
ئاسۆی هەموو ڕۆژێکی ڕێی
بە خوێنی زۆرداران سوورە
هۆ دایە گیان
چاوەڕێی دیتنەوەم مەکەن، نایێمەوە
لە سەردانی ڕێگەی ژیان
بەم زووانە نایێمەوە،
* * *

هۆ دایە گیان، لێم مەپرسە نایێمەوە
تاکو نەبمە ئاسنگەری داسێکی تیژ
تەبارەی ژەنگاوی پووچەڵ بە خێرایی نەدوورمەوە
کە پڕ لەئازار و ترسە
هۆ دایە گیان، لێم مەپرسە
بۆ بێمەوە. بۆ بێمەوە؟
* * *

هۆ دایە گیان...
تا جۆخینی، بیری مردووی وتەی قەڵەو
نەکەم بە خۆڵەمێشێکی بەردەم هەوا
تا زۆرلێکراوی کوردستان، هەڵنەسێنم
لە قاوغی قرشەی خەوا
ئەم سەردانە هەر چەند بە ئازار و ترسە
بەڵام دایە لێم مەپرسە، لێم مەپرسە
نایێمەوە، نایێمەوە
* * *

هۆ دایە گیان، ڕێگەم بدە
تا زەندۆڵی ئازاری ژین هەڵنەدڕم
تاکو دەشتی باپیرانم.
بە گاسنی جوتیاری نوێ شۆ نەبڕم
تا تۆی برسیی پێوەر نەکەم
لە نێو سنووری زەویەکەم
بە سەربەستی هاوار نەکەم
هۆ دایە گیان لێم مەپرسە
کە چی ئەرکێکی زۆر قورسە
بەڵام دایە نایێمەوە، نایێمەوە
* * *

هۆ دایە گیان... ڕێگەم بدە
تاکو تاجی خەمی مێژوو لە گۆڕ نەنێم
تا لەگەڵ خۆر...
سروودێکی بڕوای نەمر بە دڵ نەڵێم
هۆ دایە گیان، لێم مەپرسە
خەباتێکە..کەچی بە ئازار و قورسە
بەڵام دایە، نایێمەوە، نایێمەوە
* * *

هۆ دایە گیان... بەجێ و دێڵم
تا بارەگای خاکێکی سوور
بۆ وچانی چەوساوەکان دروست نەکەم
تا تەلاری ئامانجی کورد
لە کەلەشی کوژراوەکان دروست نەکەم
هەر چەند بە ئازار و قورسە
لێم مەپرسە
نایێمەوە، نایێمەوە
* * *

هۆ دایە گیان... وا پێت دەڵێم
تا کلیلی سەربەخۆیی نەگرمە دەست

تاكو دەرگەی کوردستانی لەتکراومان
بە گوللەی حەق.. بۆ یەکسانی
بۆ بەختیاری..بەڕزگاری... نەکەمەوە
تا نەکەومە... ناو باوەشی چاوی مەبەست
هۆ دایە گیان... لێم مەپرسە
لێم مەپرسە...
نایێمەوە، نایێمەوە
تا ڕزگاری هەژارەکان نەهێنم... من نایێمەوە

١٩٧١/١١/٢

لە ژمارەی تایبەتی ڕۆژنامەی هاوکاری ١٩٧٢ بڵاو کرایەوە

گۆرانییەکی خنکاو

هەڵگەڕام بەکێوی دڵتا
تا تۆم خۆشویست
گەڕام لەدوای ڕووی وەک گوڵتا
تا بەدیلی، ناوی تۆم بیست.
* * *

خنکاوی چاوی گیانی تۆم
توامەوە لە ئارەقەت
بۆ فریشتەی یاد خەم دەخۆم
بۆ سێبەری مێژووی لەت لەت
* * *

گیانی شیرین ...
لە بازاڕی هەستی ڕەشا
مەزات دەکرای
بە قەپاری گازی دینار ... لە باوەشا
لە ژێر بەزەیی جامبازا
دەبرای، دەخورای
* * *

که باڵیۆزی خۆشەویستیم، نارده چاوت
له خۆری ویژدان خۆم بینی
له سەرمایەی بڕوای بتەو
نووسیم ناوت ... نووسیم ناوت
هەڵمهێنا چاوی گەشی ڕۆژێکی نەو
* * *

گیانە گیانە ... بڕواییت بێ
تۆ ئاوازی خۆشەویستی ڕەنجی تاڵی
له باتی خەم ... با شاییت بێ
تۆ بەرهەمی سروودێکی وشەی قاڵی

١٩٧١

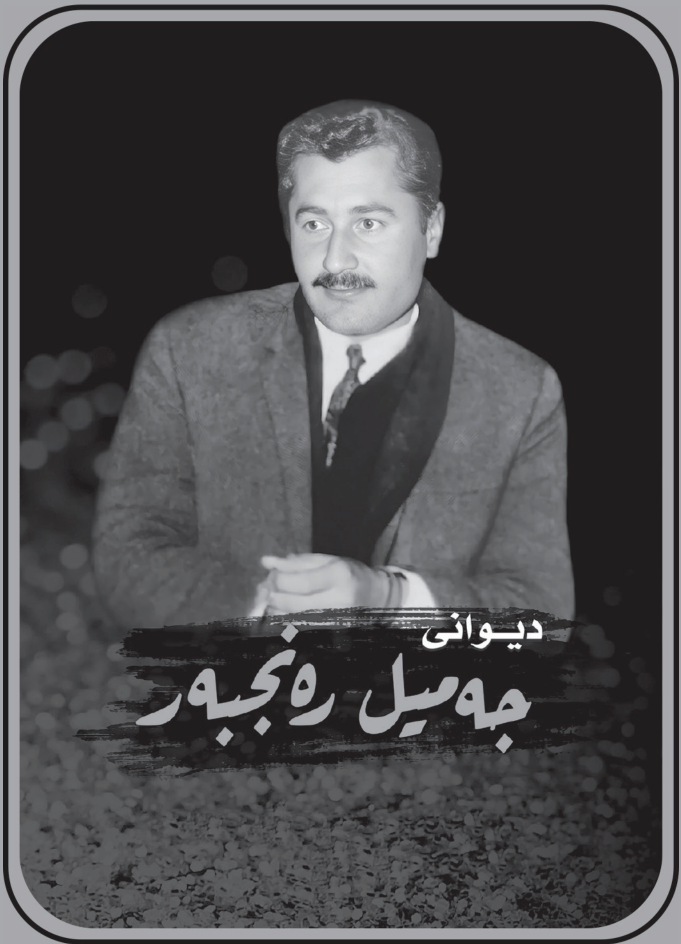

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٢

ئاهەنگی شیعرێکی گەڕۆک

کاروانی ... سەردانی شیعر
لە پێرێوە .. کەوتۆتە ڕێ
لە نیوەی شەو .. زەنگی پیتی وشەی ئاگر
دیتی، خەوتووی مەزاری ژان
لە گۆڕستانا، پرخەی دێ
لەشکری شەو .. دەس بەخەنجەر
بۆ بەربەستیی هەڵهاتنی خۆر وەستابوو
تفەنگی ناوپێکی ئازار
لە ئاگردانێکی وەستابوو
***

لەڕێگادا .. شیعری نەشمیل
خێرا، شووی کرد بە تێکۆشان
خەمدانی کورد ..
لە ئاهەنگی ڕق خواردنا
لە ئاهەنگی بەرەو سبەی سەرکەوتنا
بوو بە دەهۆڵ ... کەوتە جۆشان
کە خۆر هەڵهات ..

گوڵێکی سوور .. دەنگی هۆنراوەی هەڵهێنام
ڕۆڵەی بێشکەی شیعری بڕوا
ناوی (ئامانج)یان بۆ لێنام
هەر لەڕێگا ..
وتیان: زۆری، وەکو (عیسا)، هەڵواسرابوون
گیانی (مەهاباد) و (کەرکوک)، ئەنجن کرابوون
هەر لەو کاتا ..
دڵی زەنگی کاروان هێشتا ماتە ..
باستیلی شار .. سپارتاکۆسی تێدا ماتە
***

هەر لەڕێگا ..
لە تینوێتیی
گەرووی چرای تاریان پرسیی؛ بۆ بێ ئاوی؟
وتی: ئاخر! دیجلە، فورات، پڕ لە زێروون!
***

١٩٧٢/٨/١٦

بورکانێک لەکێڵگەی خەما

هێشتا باوە
تەرمی ئاوزینگ نووزەی ماوە
هێڵی پەڵپی کشانەوە
چاوەڕێ یە...
تا هۆلاکۆ لەگەڵ ئۆردووی چەوسانەوە
لەگۆڕی نەفرەت لێکراوی هەڵسێتەوە
بەڵکو مژدەی... وێرانکاری، ئێستای پێیە
* * *

هێشتا باوە
هێڵی کشانەوەی درۆ
سەر دەکاتە کەڵبەی گورگ
بە فرچکی ئەو دێتە گۆ
دەمانبا بۆ چاڵی مەرگ.
* * *

هێشتا باوە..
ڕێی سەدان ساڵ بە چاو نوقانێک دەبڕین
لەسەر قۆچی مانگا دەفڕین
کەس نازانێ چ باسێکە و چ هەرایە
هاوار لەوەی (هەیهو)ی نایە
* * *

هێشتا باوە..
چاوی کزۆڵ نووزەی ماوە
هێشتا تینووی برای برسی
کەسیان لە یەکتر ناپرسی
هێشتا کونی لوولەی تفەنگ
نەبوویتە دەرگەی نیشتمان
چەوساوەکان هەموو یەک دەنگ
ڕێک نەخراون بۆ پاڵپشتمان.
* * *

هێشتا باوە... چاک دەزانم... هێشتا باوە
چاوی کزۆڵ نووزەی ماوە
هێشتا گوللەی وتەکانمان.. هەر چرووکە
فرمێسکی شەرمی هۆنراوەمان
ئاوی دەمە!! نازی بووکە!!
قاچی ماندووی دیلێتیمان
فێڵ لە (دەرزی)ی سڕ بوون دەکا
باڵای کۆمی پیرێتیمان
درۆ لەگەڵ هەڵچوون دەکا
* * *

هێشتا باوە...
تەرمی ئاوزنگ نووزەی ماوە
ئەوەی ووتم: پەڵەی داوە
بەڵام هەرگیز... لەناو کێڵگەی ئەم ماتەمە
لەگەڵ زللە و نووکی قەمە
ڕۆڵەکانی خەم گەورە بوون
پیتی شەپۆر..
لە سەر دێڕی شێعرا ون بوون.
* * *

ڕەنگی چاوی وێڵی پرسە
چارەی ئەم بارەی لا قورسە
جەستەی هەڵباز، لە کۆڵدانە
پێچکەی تۆڵە، لە خوڵدانە
گرمە و سروودی ئەم جارە
بە ئاراستەی پەنجەی خۆرە
یەکجار هارە...
بوومەلەرزەی ژێرەوژوورە
وەک تامەزرۆی...
ماچی دڵداری لێک دوورە.

١٩٧٢/١/١

لە ڕۆژنامەی هاوکاری ١٩٧٢ بڵاو کرایەوە

تیشکێ بۆ سەر هەڵوێستەکانمان

خۆشتدەوێم
خۆشەویستیت، یاساییێکە
خۆشەویستیت سنوورێکە
دەبێ من تیای دەس بەسەر بم
لەئازاری دڵیش نەدوێم
خۆشتدەوێم، گەر لە دەفری یاسای تۆ بم
لە چوار دیواری ماڵێکا
وەک شەوی تۆ، وەک ڕۆژی تۆ
فریشتەی دەس لەئەژنۆ بم
خۆشتدەوێم، لەگەڵتا بم
چاوی برسیت لە چاوما بێ
خۆشتدەوێم، شاعیرێ بم
گڕی وشەی خۆشەویستیت
لە قووڵایی هەناوما بێ
* * *

خۆشت دەوێم، خۆشت دەوێم
بەڵام گیانە..لەسەر ئەوەش تۆ دەتەوێ
مەلی وتەی جوانەمەرگم
لە کودیلەی دەنگی دزا، لات بخەوێ!

تۆ دەتەوێ شاعیرێتیم... ئەوە نەبێ ناوم بێنن
دەستەی کچان، هۆنراوەکانم بدوێنن
تۆ دەتەوێ کەس نەمناسێ
نەوەک ئاخم بۆ هەڵکێشن
نەوەک نامەم بۆ بنێرن
نەوەک دیاریم بۆ بسپێرن
* * *

خۆشەویستم، تۆ دەتەوێ
سۆزی ئەندێشەی پەیکەرت بمخواتەوە
گیانی گەورەم، لە بوخچەی بەستراوی چاوت
تا بەیانی... بە ئەندێشە...
دەرگەی ئاسۆ بکاتەوە
خۆشەویستم...
تۆ دەتەوێ وەک شاعیرەکانی پێشوو
کەرامەتم بگۆڕمەوە، بە ماچی ڕوو
تۆ دەتەوێ، کۆڵهەڵگری نازی تۆ بم
تۆ دەتەوێ... سواڵکەری ئاوازی تۆ بم
* * *

خۆشەویستم...
خۆشەویستیم، لە دڵۆپی فرمێسکایە

له برژانگ و قژی ڕەش و له بسکایه
خۆشەویستیم... لەگەڵ وشەی هۆنراوەما
له نێو دەریای خرپنیتا، وا خنکایه
خۆشەویستم... خۆشەویستیت، پەیمانێکه
سواری ئەسپی مێژوو بووە، لەگوێی چەمێ
گرەو لەگەڵ شەپۆل دەکا
بڕوای چاوی جیهانێکه...
هەر دەتگەمێ، هەر دەتگەمێ

ئاداری ١٩٧٢

له ژماره «١»ی ساڵی ٣ی گۆڤاری هەولێر بڵاو کرایەوە}

خۆشەویستییەکی گەرم

ئەی مۆمی تامەزرۆی هەستم
خۆشەویستم
تا تۆم نەدیت، تۆم خۆش نەویست
نە پێکەنین، نە گریانم نەدەزانی
تا ئاوازی وشەی خۆشەویستیم نەبیست
نەکەوتمە ناو.. گیانی هیوای کامەرانی
* * *

خۆشەویستم
ئەی مۆمی تامەزرۆی هەستم
تا تۆم نەدیت تۆم خۆشنەویست
خوڕەی ڕووباری دڵداریم نەهاتە هۆش
ژانی دڵم، وەکو هێزی هەڵمی خوێنین
لەئالەتی ژیانی نوێ نەهاتە جۆش
تا تۆم نەدی...
بەراوردی خۆمم نەکرد، لەگەڵ مردی
تا تۆم نەدی.. بۆ ساڵی بێ بارانی چووی
گریانی وەک مناڵانم لەخۆم نەبیست
تا تۆم نەدی، بۆ خۆشی خۆر، ڕووناکی ڕووی
پێکەنینی مناڵانم لە خۆم نەبیست
* * *

تا تۆم نەویست، خۆشەویستم
نەمدەزانی، هێلانەکەم ساردوسڕە
نەمدەزانی... باوکم دەرهەق دەستگیرانم
بۆ خوازبێنی لات و کڕە.
* * *

خۆشەویستم
ئەی مۆمی تامەزرۆی هەستم
ئەو خۆشەویستییەی کە هەم بوو
هەڵەتەبووی دورگەی خەم بوو
نەمدەزانی کە پێویستیم بەخۆم هەیە
نەمدەزانی کە پێویستم بە گەل هەیە!
پێویستیمان...
بە پردی سەر جۆگەی خوێنی دەم کەل هەیە
* * *

نەمدەزانی... لە بازاڕی ئاڵۆزکاوا
پێویستیمان بە تۆ هەیە
نەمدەزانی وا دوژمنی خۆشەویستیم
لە ڕێی سەختی ئاسۆ هەیە
* * *

ئەی مۆمی تامەزرۆی هەستم
تا سەودای نیازی تۆم نەبوو
لە تاریکی خەمی شەوا...
نەک هەر مەشخەڵ... تا مۆم نەبوو
* * *

هەتا دوور بووم لەو کاروانەی بۆ خۆر دەچوو
بۆ گریانی... ماڵوێرانی نەموت پەککوو
تا تۆم نەدی...
بەراوردی خەڵکم نەکرد، لەگەڵ مردی
تا تۆم نەویست
نەمدەزانی پەرگەندە بم
نەمدەزانی... قوربانی ئەم مەڵبەندە بم
نەمدەزانی داوای مافی ژیان بکەم
نەمدەزانی.
فەرتەنەکەی (چینی میللی) و (ڤێتنام) هەڵکەم
* * *

تا تۆم نەویست
گوندی دیلیم نەبینی بوو
خۆشەویستیم ئەڤینی بوو
تا تۆم نەویست، نەڕەی ئاغەم نەبیستبوو
ڕۆژی شۆڕش...
وا بە زوویی... هەڵهاتنی نەویستبوو
* * *

خۆشەویستم
ئەی مۆمی تامەزرۆی هەستم
وشەی گەرمت
نەخشەی ژینی پێشووی دڕیم
لەمەنجەنیقی تۆی ئازیز
بەناو هەژارانا فڕیم
دڵگیر مەبە... هێزی باڵی بێ ئارامیم
بە خۆشەویستی تۆ کڕیم.

شوباتی ١٩٧٢

چوار دیاریی مەزن

-١-

یەکەم دیاریی

مشتێ خوێنی چاوی قازی و
دڵی «خولە[*]»ی پڕ لە بخوور
مەشخەڵێکی بڵێسە سوور
بە وایەری دەماری گەل
هەڵدەگیرسێ
لە بیری نەوت
لە ڕووباری خوێن دەپرسێ

-٢-

دووەم دیاریی (تابلۆیەکە)

بازووی هەژار...
زگ برسییەکانی یەکگرتوو
وەک چەپکە تیشکی دەم کەلی
چاوی زیندوو

(*) خولە، شێخ مەحموودی نەمرە.

بە ملوانکەی ئارەقە و خوێن.
شەتەک دراوە
چاوی دەوێ بیر بناسێ
لە کوردستان...
ئەم ملوانکەیە هەڵواسێ

-٣-

سێیەم دیاریی (یادگارە...)

یادگاری نووچی شۆڕش: مۆسیقایە
لە ژێر تیشکی گوللە و تفەنگ
لە سەر لاشەی چەوسێنەراندا هەرایە
سروودی جەنگ
دەنگ خۆشێکی دڕی دەوێ
تا لە بێژەی..
ئاوازی شۆڕش سەرکەوێ

-٤-

چوارەم دیاریم (ڕزگاری)یە:

ئەی ئافرەتی دایکی چاو سوور
بۆ تۆ، دیاریم هێنا، لە دوور

گیانی (ڤالنتینا) و (خانزاد)
دوو باڵی زێڕینی ئازاد
تا لە دوورگەی دیلی ژیان
ئازا بفڕێ...
تا فرمێسکی
چەوسانەوەی پێشوو بسڕێ

١٩٧٢/٧/١

لە گۆڤاری دەنگی مامۆستای ژمارە ٨ی ١٩٧٣ بڵاوکراوەتەوە

وتەی چەوساوەیەک

(خۆر) بێزار بوو لە بێدەنگی
لە تاریکی و لە درێژی شەو
سڕ بوو. وشەی: (کەی دێ)، کەنگی؟!؟!
لە پرسینی هەواڵی شار
لە پرسینی، کۆتایی خەو.
* * *

لە پەرستگای خەونی وشە.. دەممان سوا
ساڵ و ڕۆژمان تەرخان کرد بۆ بێدەنگی خوا
لووت و دەم و سییەکانمان
لە مژینی بۆنی کەلاکی نەوسنی، پەنگدراوە
ویژدانی ڕاست، لە ئازاری ژینی ئەمڕۆ
لە سێدارە... پەتی دوێنێی لە مل کراوە
* * *

جەندرمەکانی تاریکی پێ یان وتم...
لە دیدەنی خۆری ژینا... چاوی گەشم ببەستمەوە
بەدبینەکان پێیان وتم:
دڵی زیندووم، لە گۆڕێکا، بە هەردوو پێ بپەستمەوە
دەنگ ناسازان، پێیان وتم:

سروودەکەی دڵی گریا و تۆمار نەکەم
ترسنۆکە جێ گەرمەکان پێیان وتم:
لە کوشتن و چەوسانەوەش، هاوار نەکەم
پێیان وتم، تەڵقینیان دام
بە خوترمەی سوودی خۆیان، لەزینیاندام
هەتا خێرا، فێریان کردم
بەرەو ئاسۆی پێچەوانەی خۆیان بردم
* * *

ئەو کاتە هات... لە دایک بێ مناڵی خەم
ئەو کاتە هات... پێنووسەکەم گڕ بنووسێ
بنووسم (هەم) هەر بڵێم (هەم)!
ئەو کاتە هات... ئاوازە زۆر گریاوەکەم
بە سروودی وشەی نەمر... چەوساوەکان گشت بپرسێ
ئەو کاتە هات... وشەکانم، لە سنووری ناو سێدارە ڕزگار بکەم
ئەو کاتە هات... قەلی برسی هەڵفڕێنم
بە سەربەستی بڵێم، بخۆم، بە وریایی، هاوار بکەم

١٩٧٢

دوا ماچی وشە

بۆ کچێکی مامۆستا کە هەر بە خوشکی خۆمم زانیبوو.

سەردەمێ بوو... چۆکی سوجدەی من پەرستیت
لەسەر تاتی ئامانجی دوور... چاک سوا بوو
تا لێرە بووی... پەیکەری من
لە ناو باخچەی پڕ لە میوەی نیاز ڕوا بوو
* * *

مافی خۆت بوو، کە وا خۆت بۆ من هەڵگری
خەمی تەڵخی بە تەنیاییت
بە ئاگری من پەرستیت
لە ئاسمانی شوێن پێی خانزادا داگری
* * *

ئەی ئەو نازەی
گەردەلوول بووی لە ڕووی لاوێ
ئەی ئەو فیزەی، وەکو بیرێ ... تەنیا خۆتت خستە ناوێ
* * *

ئەی کۆچ کرد و ...
لە ساڵی پار... زۆرجار ویستت
جامی یەکەم خۆشەویستیم پێ بڕێژی
زۆرجار وتت: دەبێ شێوەی دەسگیرانت
لە گۆڕی یادا بنێژی.
بەڵام تەمی دڵی هەڵچووت
لەگەڵ شیعرم نەبوو بە جووت.
* * *

لە پارەوە... ئاشی ئاوی خۆشەویستیت
دەنگی دەهات
تا کۆچی تۆ... مزگێنی تیشکی ناوی من
هەستی ڕووناکی ناوی من لەدەم کەلا زوو هەڵدەهات
* * *

ئەی کۆچ کرد و ...
دادگای شیعری شاری کۆیە
با بزانێ... ئۆباڵی ئازاری خۆتت لە ئەستۆیە
ئاخر تەمی دڵی هەڵچووت
لەگەڵ شیعرم نەبوو بە جووت
* * *

دوای کۆچی تۆ ... شیعری هەتیو ...
هەموو ڕۆژێ لە شوێنەواری ڕێگاتا
لە پێخوستی هەنگاوەکانت دەگەڕێ
لە نێو کۆڕی دەستەی خوشکان لە جێگەتا
لە ڕۆژباشی، نێو چاوەکانت دەگەڕێ
وا بەدوای باسێ دەگەڕێ
باسی تۆ بێ
بە دوای وتەیەک دەگەڕێ
شیرین بە سۆز. بە تام وەک سوپاسی تۆ بێ

١٩٧٢/١٠/١٤

هەریر

سەرەتای لەدایک بوون

هاشەی با .. بوو.
پۆستەی بارانی هێنابوو
لێی نووسرابوو
ئەی هەژارانی ماف خوراو
لە خاکی زێڕینی لاڵا
لە وەرزی ساردی ئەمساڵا
خێوەتی باوەڕ داکوتن
دەی داکوتن... گورزی بەکار
خێرا وریا، بچۆ بۆ شار.
لێی نووسرابوو ...
ئەی هەژارانی ماف خوراو
با ئەستێرە ... ببارێتە شەوی کەڕی جگەر سووتاو
لێی نووسرابوو.
بۆ شەوی ونبوونی مێژوو
(ئەدیسۆن)ی کارەبای بیر
با بێتە ناو ... با بێتە سەر شانۆی یەخسیر
* * *

دەنگی دەنگێ
خوڕەی خوێنی دڵی چیا بوو
زۆر گریابوو
لە ناو کێڵگە و تەبارەی ڕەنجی ئەم گەلە
ملوانکەی فرمێسکی زیوین
بەهەشتاوی زۆر بە پەلە
چیرۆکی ئارەقەی ژینی دەگێڕاوە
نوێنی خەوی جوتیارانی دەپێچاوە
دەی گێڕاوە...
ئارەقەی چاو ... هەوجاڕ و داس
لە ژێر ڕەشماڵی بێگاری
خۆیان یەکجار برسی تر بوون.
گۆزەی ڕقی دیلی پڕ بوون
دەی گێڕاوە..
دەنگێ بە کوڵ دەی گێڕاوە
جوتیارەکان... نوێنی خەویان دەپێچاوە
لەگەڵ گزیر و تێ خوڕینی سەر ڕەوسە
لاشەی مردن لە دایک بوو.
ڕاپەڕین و هەڵمەت بردن لە دایک بوو

١٩٧٢/١١/١٠

(لە گۆڤاری «بیری نوێ» بڵاوکرایەوە}

ژانی شۆڕشی سبەینێ

لە دوێنێوە ... وا دەپرسم
کەی خۆر هەڵدێ، لە چاوی تۆ
هاتم، هاتووم ...
کەی بیابانی من ماچ دەکا
کەی ڕێی دووری دڵم دەبڕێ
کەی دێ ...
بێ و تینوێتیی گەرووی ژینی من ماچ بکا؟
* * *

سەرگوزشتەی منالێ بووم
لە باراشی خەمی ئەمڕۆ ...
گەڕام، گەڕام ...
کە دیتمەوە ...
بۆم بار نەکرا ... بۆم لێ نەکرا ...
ئاوڕم داوە ... ئاشەوانێک هاتە فریام
سەرگوزشتەی منالێ بووم
دیتم شوانێک ..
لەناو گەرووی تفەنگی سوارا

خەوی دەهات ...
زۆر نەمابوو، ڕانە مەڕێک.
لە پاوانی مردن ڕاخات.
منالێ بووم ...
لە کۆریتی هەژاریدا ... دەنگێکم بیست
گریانم بیست ... هاوارم بیست
شەو تێپەڕی، ڕۆژ تێپەڕی ... خەوم نەهات
تومەز کچ و کوڕی خەبات
یەکیان دەویست ...
ژەهری دوژمن ... نەیتوانیبوو لێکیان بکات
* * *

سەرگوزەشتەی منالێ بووم
بە دەزووی کۆلارەی ئاشتی
هەڵگەڕامە، سەر قۆنداغی، کێوی ئارام
کە سەیرم کرد ...
تا ئاگریش ... لە جیاتی نەوت
بڵێسەکەی هەر خوێناوە
کە گێڕامەوە، بۆ دایکم
وتم: دایە برژانگی مێژووی چەندساڵەم

لە ناو زامی کۆترێکی دەنووک سوورا .. هەڵهێناوە
* * *
سەرگوزشتەی هەژارێ بووم
لە تینوێتیی گەرووی چرای تارم پرسی: بۆ بێ ئاوی
وتی: ئاخر ڕوبارەکان پڕ لە زێروون.
لە ئافرەتی ناو کەلاوەی ژانم پرسی: بۆ بێ پیاوی؟
وتی: هێشتا کەس نەیخواستووم
لە دڵداریم نەگەیشتوون.
سەرگوزشتەی مناڵێ بووم:
لە ڕۆشنایی چاوم پرسی: بۆ بێ پشووی
وتی: هەرچی من دەی بینم وا چەوساوەن
لە ماندووێتی قاچم پرسی: تۆ بۆ ماندووی؟
وتی: هەندێ ... زۆر حەساوەن.
زەنگی دڵی کاروانی خۆر هێشتا ماتە
باستیلی شار ... سپارتاکۆسی تێدا قاتە
* * *

هاتم هاتم،
ئەمڕۆ لە ژێر سێبەری زام
ئێمەی بەچکەی مێژووی ناکام

چۆن ڕزگار بین پرسیارمانه
پرسیاری کورد یەکجار زۆره
وەڵامەکەی ...
لە بەهاری کوردستانی ڕزگارایە
لە تێربوونی زگی برسیی هەژارایە.

١٩٧٢/٦/٢٨

(لە میهرەجانێک لە کەرکوک بە بۆنەی ١٦ی ئاب سازکرا. شاعیرانی شارەکانی کوردستان بەشدار بوون، خوێندرایەوە).

شیعر بە بووک دەبەن

دەچم شیعرێک لە بیری زامم هەڵکەنم
کە هەر نرخی مەرەکەبێ، هەستی تێ چێ
دەچم شیعرێک لە خۆری ڕازم دەخوازم
گریاوێ بێ:
بە تەوسەوە بۆی پێکەنم
زامی کوڵ بێ، هاوار بکا، بە نوقورچێ
تابلۆیەک بێ:
دەریای چاوی خۆشەویستی لێ دەرکەوێ
جووتێ دڵدار لە ژێر چەقووی نەریتی کۆن
بە تاسەوە یەکیان بوێ
* * *

دەچم شیعرێک لە بیری زامم دەخوازم
دیمەنێ بێت:
بێ پارەیی و گیرفانی لاڵی تێدا بێ
پردێ ڕووخاو...
کەژاوەی یاری پێدا بێ
شانۆیەک بێت: گرمەی هەوری باوکی تووڕە
دڵێک لە خەم بخنکێنێ
خەڵووزی ڕق...

وێنە و نامەی نەخشەی دوارۆژ بسووتێنیٚ
شانۆیەک بێت:
دایکی بێزار، لەپی دەستی بکێشیٚ بەهەردوو چاوی
بزەی لێوی خۆشەویستیش
وەک کۆتریٚ...
هەڵبنیشیٚ بە تاساوی
* * *

دەزانن من کچێکم خواست
بەڵام شیعرێک دەگۆزمەوە
دەزانن من گیانێکم ڕاست
دەرگەی ئازار... دەدۆزمەوە؟
* * *

ئەمڕۆ هەندیٚ وشەم خۆش ویست
شیعرێکی شۆخم لیٚ چنی
پیتەکانم هەڵگیرساند و...
ئاواتێکم خستە بنی...

١٩٧٢/٨/٣٠

له پەنجەرەی دەرس وتنەوەما

بۆ ئەو کچە مامۆستایەی خۆشەویستی منی لێ بوو بە کۆترێک و
بۆی نەگیرا ... لە (باتاس)

نەورۆزیش هات ...
شانۆی هەستم کرایەوە
بەفری زستانی ئازارم، لە باوەشتا توایەوە
ڕووناکی چاوەکانی تۆ ... گڕی هەستی داگیرساندم
خۆشەویستم ...
لە بەیاری خوشک و برادا، بەدڵ چاندم
* * *
گیانە ... کاتێ دەی بیستمەوە
لە جوتیارێ، لەدۆستانم. باسم دەکەی
چی وتبووت: بەدڵ بە لێو زوو لێستمەوە
یا کە جارجار ... هەناسەی ژووری پۆلەکەم گیان سڕ دەکا
ئاوازی نیازی دوێنێکە، گوێ پڕ دەکا
لەچی، لەچی؟
لە جامی خۆشەویستی من
لە پاکی و جوان پەرستی من
* * *

له چیرۆکه ئەفسانەکەی شانۆی لادێ
دڵی شێتی منیان ڕست کرد
له (قورئانا)، له (ئینجیلا)، له دەشتێکا
هەزاران جار، ناوی خوا دێ
سەیر نییه ... له فەرهەنگی گوندەکەشمان
به چاک به خراپ
له بارەی تۆ، ناوی من بێ.
* * *

خوشکی بەڕێز ...
ئەو ئاوازه ناسازانەی که گوێت لێ یه
پێ بیلکەی خۆ هەڵکێشانی چەند کەسانه
لەناو تەبارەی کۆمەڵا
داسی کولیان بێ هەسانه
هەمدیس بەڵگەی ..
سەربەرزێتی مانیان، پێ یه
* * *

کەی خۆر هەڵدێ له چاوی تۆ
کەی بیابانی من ماچ دەکا

کەی ڕێی دووری دڵم دەبڕێ
دەڕوا ... دەڕوا بەرەو ئاسۆ
کەی تێنوێتی ...
گەرووی ژینی من ماچ دەکا

١٩٧٢/٣/١٠
هەریر

وەڵام .. بۆ ئاگردانی شۆڕشێک لە زستانا

لە بیابانی ژینی زگ برسی
زستانێ بووم .. سەرمای خۆمم کوشت
لە داخی ژانی ئازاری پڕ مەترسی
ئای کە چی بکەم؛
دایکی بیر، تاکە ڕۆڵەی سکی خەم نیم
ڕۆڵەکەمیان برد و کوشتیشیان ..
بەکوڵ هەستم لە گەرمای چاو بێمە گریان
گریانێک نیم لەناو چاڵی بێ بیستنم
گریانێک نیم گوێی شەوی کەڕ بدڕێنم ..
گوللەی گەرووی تینوویەک نیم
مەلی سنووری خنکاوی کەلاکی گیان
بەڕووی چەقۆ هەڵفڕێنم
ئای کە چی بکەم
لە بیابانی ژینی زگ برسی
زستانێ بووم .. سەرمای خۆمم کوشت
لە داخی ژانی ئازاری پڕ مەترسی
ئای کە چی بکەم
تیشکی خۆری هاوین نەبووم

سەری کەچەڵ هەڵقرچێنم ..
شخارتەی دەس سەرما بردووی زستان نەبووم
لە جامیلکەی گڕ و خوێنا ..
بەفری زیوین بسوتێنم
ئای کە چی بکەم ..
وشەیەکی ئاگرین نیم
وا ئەو یارە لە باوەشی پۆستەبەری ئەم بەهارە
خەنجەرەکەی لە هەنیسک و میکرۆفۆنی لە گریانە
پەلاپیتکەی تفەنگی ژان
سێرەی بۆ سینگی زیندانە
چۆن ئای چی بکەم
ئەی ئەوەتە ..
دەسکە جۆنیی دەستم خەم نین
قینی زیوان لە گەرووی دڵ ناکوتین
ئەی ئەوەتە، کەژی ئاشی
خۆی وا بە خۆی ناڵێ، شەتین
ئەی ئەوەتە .. کارێزی گڕ هەوای بێدەنگی نامژی
بەردە دڕی گوێچکەی بوونی ئەو مەرگە نین
چۆن ئای چی بکەم ..
شخارتە نین

به دەست پەنجەی چەوساوەکان
وتەی گڕین ..
بەدەم هاواری لاوەکان ..
شەماڵ هەوری زگپڕی دایە بەرقاشۆ
بەچکەیەکی ژیرمان دەبێ، موژدە لە تۆ
هاکا دێت
گوللە، تەمی ئەو زستانەی ڕەواندەوە
ڕووناکی، ئارەقەی بازووی حەواندەوە
برای تفەنگ .. هاکا دێت
شان و شەپیلکی ماندوێتی
باخەڵی لەشی سەرما بردووی، بە خوێن پڕ کرد
هاکا دێت، لافاوی چاو ..
ساڵی (هات) زۆردارانی بە زۆر قڕ کرد

١٩٧٢/١٢/١٤

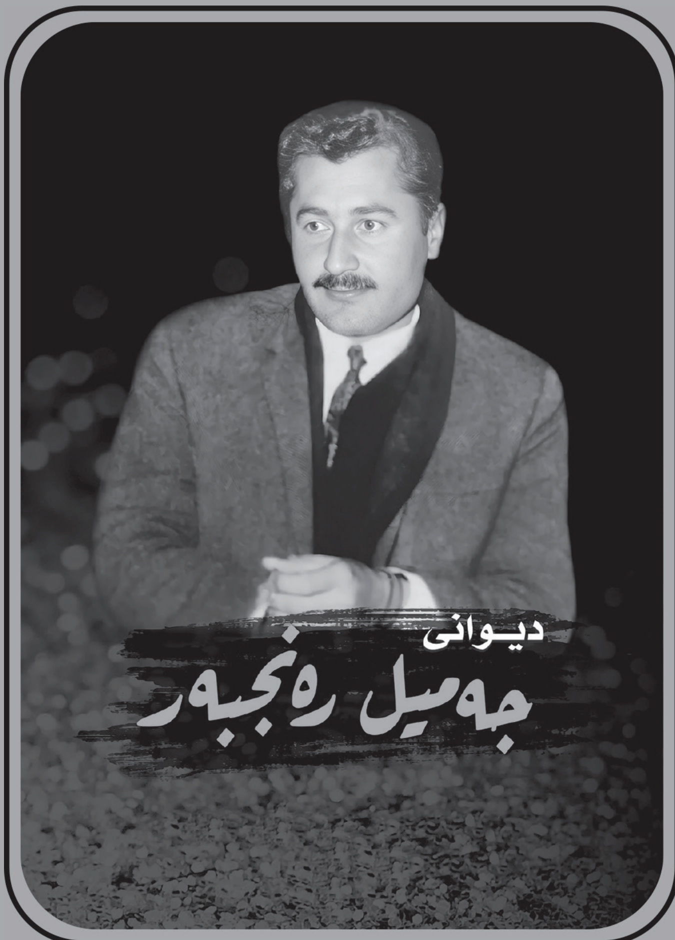

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٣

هەتاو لەناو دەریای خۆشەویستیدا

- ١-

لە هەورازی بەرەو خۆرا ..
کاتێ خەوتن، لێمان تۆرا ..
ئۆتۆمۆبێلی، ڕێگەی پێچی خانزاد وەستا
بەئەسرینی دواکەوتنا .. لافاو هەستا
قەڵای ڕێگا ... ئەشکەوتی چیا ...
ڕووباری خوڕ
مەنەلۆجی کیژی سەیران .. لە لێوی کوڕ
هاواریان کرد .. خانزاد لە کوێی؟
خانزاد لە کوێی ..؟
وا بریسکەی باخەڵی چیای تۆیان سووتاند
کاسەی چاوی نەوەی تۆیان، بە خوێن گریاند
خانزاد لە کوێی؟!
چاوی کچە نەغەدەییان هەڵکۆڵیوە
دەیانی وەکو قەدەم خێریان کرد بە پەتا
گوڵی گەنجیی زۆر لاوی وەک جووتە بران
لە بەهارە هەڵوەریوە

- ٢ -

خاتوو خانزاد:
باخی شانۆت
گوڵی ئێمەی لێ بۆن دەکرێ
ڕستی جل شۆرینی دڵم
دڵۆپی سووریان لێ دەتکێ
خاتوو خانزاد
کوا ناتبینم؟!
کەللە سەری سوپای یەزید
لە دیوانی قەڵاکەتا .. کۆکەیتەوە
کوا نات بینم؟!
مەمکی تورتت
لە گرەوی چنگی زۆردار بەریتەوە

-٣-

خاتوو خانزاد .. نازانی کێم؟
ئەو برینەم ...
لە لەشتانا، تەشەنە بووم:
ئەو کۆترەم ..
هەزارەها شالووری خەم
لەناو زامی باڵەکانمان ..

سروودی پێشمەرگە دەڵێن
خاتوو خانزاد
ئاسۆی مەندی، خوێنی سبەم:
بوویتە چاوی سەدان بەڵێن

-٤-

خاتوو خانزاد .. نازانی کێم؟
ئەو کاروانە، دونیا دیوەم ...
لە ڕێی دوورا ... ئەسپی وورەم پڕتاو دەکا
نازانی کێم ...
ئەو ئاگرەم ...
بەربوویمە جلکی ئەو کەسەی
ماسیی هەقیقەت ڕاو دەکا

١٩٧٣/١/٢٠

چوار پێشمەرگەی دایکێک

(١)

ئەگەر ڕۆڵە...
چاوت پۆستەی خۆری پێ یە
دڵت وێنەی منی پێ یە...
با ماچتکەم.
گەر هەناسەت...
هەوری بە بارانی پێ یە
یا فرمێسکی خەڵاتی شارانی پێ یە
زوو پێم بڵێ، با بتناسم
من تامەزرۆی دوورناسێکم
پوولی نامەی شۆڕش بێنێ
بروسکەی چاوی (ماردین)ی
کوردی هەژار ببزوێنێ
زوو پێم بڵێ، تا بتناسم
دەبێت گوللەت... بەرەی خوانی
تەلاری ژان وەک مافووری خوێنینی گەل
داتەکێنێ

(٢)

گەردەلوولی
هەوێزی ناو کۆڵانی دێ
چاوی شەوی دوێنێکەمان پڕ خۆڵ دەکا
کوڵینگی کوێر...
دارتێلی ژێر، ڕوناهیمان بن کۆڵ دەکا
یاسای چەتری دڕندەی (شاه)
لە هەناسەی هەنووکەمان
ڕاوی بەرخی ئاسۆ دەکا
پەپوولەی نێو زەردەخەنەش
چاوەڕوانی چرای جەرگی (مەکۆ) دەکا
سا گریانی چاوی دوێنێ
ئەمڕۆ گوللە لە (مەهاباد)
فرمێسکێکی گڕ دەتکێنێ

(٣)

وا خەریکە مەرەکەبی پاندانی بیر
بۆ نووسینی بەچکەی شیعر، بوویتە ئەسیر
لە کالانی شەوی دیلی
کە سەرەتای تیغی هەناسەم هەڵدەکێشم
دەکولێتەوە، برینەکانی پڕ ئێشم

له حەلەبدا، له دێرەزوور
(حەب)ی مردن، بە دەم گەرووی خەم دەسپێرم
دەرزی ژیان، له بەرۆکی زیندوو دەدەم
پزیشکێکیان له خۆرەوە بۆ دەنێرم

(٤)

ئەی خانەخێ... دە پێم بڵێ
تۆ نهێنی، پایزی من پێ دەزانی!
له (مەلحەمە)ی برینی، برسێتی ژیان
زۆر ڕەوانی.
هاتوومە لات:
چیرۆکی فرمێسکی شوسەی شەقامی خوێن بگێڕەوە
چیرۆکی ئاگری بەری...
چەند ساڵەی خوین بگێڕەوە
وەڵامی نەورۆزی دوێنێ...
بە پاپۆڕی دەریای مێژوو بنێرەوە
منی میوان... له هەولێرا...
بەلەشکری برسیتی سک
نیشتمانی جۆخینی نان... دەپارێزم
سانتیمێکی نەخشەی گێتی
دەخەمەوە ناو ئامێزم.

نەورۆزی ١٩٧٣

پێکەنینێک .. لە باوەشی گریانا

چاوێکی تیژ... لە ژێر چاویلکەی بەردەسێڵ
بیر بە نینۆک هەڵدەکەنێ.
بە قاندرمەی قەڵاتی کورد هەڵدەگەڕێ و...
بۆ داهاتووی چاوی خوێنین، پێدەکەنێ.

لە ڕاپۆرتی ئارەق ڕێژێکا نووسرابوو:
هەرچی بڵێم تەمی هەوا دەی قۆستەوە
تەرازووی شەو... بەدوامەوە
خۆی دەکێشێ.
بلدۆزەری سەرەتای سوور
دەیان قۆرتی دێتە پێشێ.
هەرچی بڵێم، وەک بولبولێ
دەخرێتە ناو قەفەسێکی خەمی بێدەنگ

بۆیە هێشتا..
مستەکۆڵەی... هەستی ڕەنجی تروسکەی شەنگ
لە کاڵانی گڕی خۆرا هەڵناکێشم
لە ڕاپۆرتی ئارەق ڕێژێکا نووسرابوو:

هەرچی بڵێم:
لە مزگەوتا... لە دیوەخانی گریانا

کۆترێکە ... هەڵگیرسێنی گڕی ... شڕی
بە بیر هاتووی ... ئەهریمەنی لانسی خەوە
ناڵێم، (ناڵێم)!! تا بە ژانی خۆم دەتەقم
زامی بێدەنگ ...
سواخی ژووری دەنووکی جەنگ.
وتی: ئەی سواری ئامادە ... پێشمان کەوە
فریای شۆخی ... ئەو گیان بەخوێنانە کەوە

بیر هەڵکەنێکی زۆر تینوو ...
لە قووڵایی ناخی برسی
دڵ بزوێنی کارێزێکە
باخچەکانی سەوڵی دەریا ... ڕقی گوڵەکانی وشکە
کۆرپەی ڕەگی کێوی ئاوات ...
هەر تامەزرۆی ئامێزێکە ... ئامێزێکە.
نان برسییە ... چونکە لەسەر خوانی ڕەنجی هەژار دوورە
ئاو تینووە ... چونکە ئاوی زێراب ... (ئاوە).!!
خەم دڵخۆشە ... کراسی بێدەنگی سوورە
هەڵمی ماندوو بە ئاواتە ...
لە جێگەی شەو ئاڵای سبەینە هەڵواسێ
لە عەردی ڕەنج گەنمی بەرهەم بدورتەوە
بە ئاواتە ... دڵدارەکانی ئارەقەی دڵ بناسێ
هەڵمی ماندوو

بێبارانە ... دەمی داسی بێ بەرهەمە
زەوییەکانی، باوەڕی گەل
نایانەوێ، شین بێتەوە، دڕکی چیلکەی ئەم ستەمە
کامێراکەی چاوی ماندوو ...
جارێکی تر وا بە «تیشک*» سینگی هەمووان دەپشکنێ
جارێکی تر ... وێنەکانمان ...
لە گەرۆمەی ئاوڕی دوور دەشواتەوە
وەکو دەریا ...
ئاوی جۆگە و ڕووبارەکان ... دەخواتەوە

١٩٧٣/٧/١٤

تیشک «اشعە»
لە کۆڕێکی ئەدەبی خوێندرایەوە

کێ لە سەربەرزی بەتەمەنترە

گوڵی خۆزگە ...
چۆن بۆ چڵی داری ژیانی دەگەڕێ
یا چۆن سەعات قورمیشی خۆی لێ ون بووە و
ئارەقەی دواکەوتن دەسڕێ.
گیانە منیش وێڵی چاوتم ...
سەد ئەوەندە لێت دەگەڕێم
* * *

بەفری لوتکەی خەمی ئاسمان ... لە بارانی خۆی دەترسێ
شەوی ئەمڕۆش لە سبەینەی بەهارانی خۆی دەترسێ
منی گرێش ... بە خۆشەویستی تۆ هەڵبووم
لەوەتی هەم ... خوێنی دڵ لە بۆڕیەکانی خۆی دەپرسێ.
خۆشەویستم ... گوللە و برین دۆستی یەکن
گریە و خۆشیش ... ژان و ناڵە و هەستی یەکن
پێکەنینی لێوی وشک ... دەڕژێتە ناو ...
چاوی گریاو ...
خۆشەویستم بوویتە مەکۆی ...
ویژدانێکی لەخەو هەڵساو
ڕەنگە وشەی خۆشەویستی
لای هەندێ کەس چاک سوایە

گیانە ... نازی خۆشەویستیت
گەر هێز نەبێ نووزەی نایە.
* * *

با کیژۆڵەکان بزانن ...
من خۆشەویستێکم هەیە
هەموو ڕۆژێ ... لەسەر شەقامی ڕووی چەقۆ
ماچم دەکا، ماچی دەکەم
لە بەرزایی ئەستێرە و خۆر ... هەژار پەرستێکم هەیە
لە باوەشیا ... بێچووە ئاگرێ هەڵدێنم
لەسەر مێزی جۆخینی ڕق ... گەرووی خوڕین دەنووسێنم
دەیپەرستم ... دەمپەرستێ
* * *

با ئافرەتەکان بزانن
زۆر لەمێژە ... هەناسەی ژینی بێزارم
خۆزگە خوازی هەوای پاکە
زۆر لەمێژە ... ڕێگەی خۆشەویستیم تاکە
چەنگەڵی پڕ ...
گوند و چیای بە بۆمبا سڕ
بەستەیەکە ... سروودێکە ...
هەر ماندوویەک خەوتن نەبێ چاری ناکا
هەر شۆڕشێک ... گوللە نەبێ باری ناکا
*

گیانه... گیانه ... وەرە بڕۆین ...
ئایا ئاگر، دێتە بیری، پێچە و عەبا بسووتێنێ.
ئایا خەنجەر دێتە بیری، پەتی خنكان بقرتێنێ؟
ئەی چیاكان ...
ئایا ڕووبار لە ترسانا، چیتر بەرەو هەوراز دەڕوا؟
ئەی جوتیاران ... ئەی هەژاران
تا كەی ئاغا، تەلارەكەی بە ئارەقەی ئێوە بشوا.
خەمەكانمان وا دەپرسن
ئایا ئایا خوێنەكانمان، شەهیدانیان لە بیر ماوە؟
هەتیوەكان ... باوكەكانیان لە بیر ماوە؟
لە سەر شەقامی ڕووی چەقۆ
خۆشەویستم كاتێ خێرا ماچم كردی
گەر بپرسم
ئایا ئایا، تۆش موچڕكی لێوی منت لە بیر ماوە
هاوڕێكانم وەرن بڕۆین ...
بەرەو ئاهەنگ ...
ئەو ئاهەنگەی ... سەرگوزشتەی سواڵكەرەكان تۆمار دەكا
بۆ ئاهەنگێ ... شانۆگەری مەیدانی كار، لە شاعیرانا بار دەكا
خۆشەویستم ...
لە نامەكەت .. زەنگوڵی شەو بەچكەی موژدەم هەڵدەسێنێ
بۆن بارووەدی نامەی دەرزن
شاد بوونەوەی ناو قەفەسی شاری ئەنجن
هاوار دەكەن ...

تەلاری سەربەرزی کۆمەڵ، هەژار نەبێ بەرزی ناکا
(ڕزگاری گەل) خۆڕاییش بێ ...
(پیسکەی تەڕپیر) قەرزی ناکا.
* * *

لە کاتێکا، کە ئاگرمان دەکردەوە
دەستی لافاو ... نامەکەی تۆی پێ گەیاندم
کە تەلەفزیۆنم کردەوە
گریانەکەت ... چیرۆکێکی دڵسۆزانەی بۆ نواندم
ئەرێ گیانە
ئەرێ گیانە ...
ئیتر نامەم بۆ مەنێرە
پوولی پۆستە نامەکانمان دەپشکنێ
سندووقی سوور ...
گۆڕی مردن ... بۆ وشەی جوان هەڵدەکەنێ
ئیتر نامەم بۆ مەنێرە ...
بە ڕێگەی کۆن بۆم مەنێرە ...
تا دێمە لات ... یا تۆ بەخۆت دێیتە ئێرە

١٩٧٣/٨/٢

با کوردستان شەهید نەبێ

من ئەو شەوەم ... لە تاریکی ڕەویمەوە
بەیانی هات.
جانتای هیوای ئەو منداڵەم، لە خوێندنگای دێنێتەوە
ئەلفبای سەر تەختەی زامی خەناوی هات
هاتووم بڵێم ... ئەو برینەم، لە زستانا تەشەنە بووم
پەنجەی هێرۆشیمای ئازار ... چڵی زەیتوونی سوور کردم
بۆ نان، بۆ ماف، بۆ قومێ ئاو ... تووشی دەیان فرتەنە بووم
* * *

شەهیدەکان ..
وا دێمە لای گۆڕەکانتان ...
پەڕۆی کێلی مەزارگەکان ...
دەس بە دوعای پەسارگەکان
قولاب لە جەرگم گیر دەکەن
ئاوی بەرەو هەورازی دێ ... ئارەقەی چاو یەخسیر دەکەن
شەهیدەکان ... گوللە تەقێنراوەکەتان
سەدان نەجمەی نیشتووی سەرشانی سەربڕی
سوپای سووری خەمەکانتان
دەیان سێدارەی جێماوی لە ئۆردوگای خوێن دادڕی
گوڵی هیواچێنی دڵتان

لە قەدپاڵی ئەمڕۆ و سبەی
لە سەرچاوەی خوێنەکانتان سەردەردێنێ
گۆڕەکانتان خەو دەنوێنێ
خۆزیە وتە بەناو گەرووی کردارمانا دەپەڕیەوە
خۆزیە تۆڵەی خوێنەکانتان
ئاشتی بە کۆڵی دادەدا و ...
پاپۆڕی خۆر ... لە ناو دەریای گریانمانا دەپەڕیەوە
* * *

شەهیدەکان
لە کەلەشی هەمووتانا، لە پەنجەرەی گوڵی گەنم
دەمانتوانی کوردستانێ دروست بکەین
لە دورگەی زامی ناو خوێنی هەمووتانا
دەمانتوانی ئالای دەستی مناڵەکان بچەقێنین
هاتووم بڵێم لەناو گڕی هەمووتانا ... دەمانتوانی کارەبا بین
بۆ ملی بۆڕییە نەوتەکان ... خەناوکەی سوور دروست بکەین
بەڵام بەڵام، لە سەرمایەی چاوەڕوانی
مەلا چۆمبی ... نازم گزار زۆری کردین بە قوربانی
* * *

پێتان بڵێم
باخی شانۆ، گوڵی ئێمەی لێ بۆن دەکرێ
ڕستی جل شۆرینی دڵمان، دڵۆپی سووری لێ دەتکێ

دیسانەوە، گڕی لوولەی هەناسەمان
بە زنجیری مەرگ چێنی تانگی دوژمن هەڵدەواسن
برسیەکانی کولێرەی ناو تەنووری قین
دیسانەوە توخوبی گیان دەبەزێنن
برسییەکانی تەبارەی خوێن
بەرچنەیەک مێوەی ڕقی کوردیان دەوێ
شەهیدەکان ...
بۆ ئەوانەی لە ژیانی سەربەرزیا و شەهید بوونتان
نێوانتانن بۆ ئەوانەی میوانتانن
لەوێش سنووری سەربەخۆیی هەڵکەنن.
* * *
هاتووم بڵێم ...
لە سەنگەری برسێتیدا، ئەگەر گوللە ڕووناکیم بێ
قۆڕەی سکم پاسەوانی جۆخینم بێ
دیسانەوە ... ڕەنجی هەرزان فرۆشی من، هەر تینوە
گەر بە نوشتەی بن باڵی کۆتری مێژوو
فاڵچی و مەلا سەرقەڵەمانە وەرگرن
دروشمی سەر دیوارەکان، لێی دەنوسرێ
تف لە وتەی سەر مینبەری درۆزنەکان
ئای بۆ خوێنی بە فیڕۆ چووی شەهیدەکان
* * *

هاتووم هاتووم
هاتووم گوڵی ئارەزووتان دابچێنم
هاتووم چقڵی حوزەیرانتان بدوورمەوە
هاتووم داسی کوڵی سەپان بسوومەوە
هاتووم مناڵی ناو سکتان ... هەڵسێنمە پێ
هاتووم تۆپی هەژار بێنم، بێ و بتەقێ
* * *

وەرن، وەرن .. گیرفانی چەک بپشکنن
هەر گوللەیەک چرووک دەرچێ ... بیبەنەوە
خێرا، وەرن دەرگەی شۆڕش بکەنەوە
زامی مێژوو، لە سەرچاوەی بابەگوڕگوڕ بشۆنەوە
وەرن، وەرن، خوێنی دەمارەکانی گەل شێ کەنەوە
کاروانی کورد، بەسەر پردی ویست و زامی هەژار بەرن
با بپرسین ... کامە چینن
لە شۆڕشی ئەمجارەشمانا کۆچەرن.

١٩٧٣/٩/٩

(بە بۆنەی ڕۆژی شەهیدانی ١٩٧٣ خوێندرایەوە (ئەوە بوو پارتی بەیاننامەیەکی دژ دەرکردم، بە دژی ڕێبازی «پ.د.ک»ی دامە قەڵەم. لە دەزگا ڕۆشنبیرییەکان دەریان کردم ...؟)

مردن لەگۆڕی سەرشۆڕی دەژیت

کاتێ ئاگر ... لە ئاوپژێن نەدەترسا
خەرمانی ڕەش ...
خیزی گەرووی خستبووە ناو دەریای ترسا
ئەستێرەکان ... ئاوازی شەویان دەمژی
ڕووبارەکان: کەنارەکانی خۆیان خوارد
گوڵە گەنم ... دەنکەکانی دا بە کللۆ ...
داسیان بە زستانا سپارد
گەڕامەوە، لە لای مردن گەڕامەوە
* * *
پێتان بڵێم ... مردن کێیە!
مردن، مردن ... بووجەیەکە بۆ پوول دەگری
مردن چاڵە، بۆ گیانێکی زیندوو دەگری
قاندرمەی کارتۆنی ترسە
چۆن دز دەمرێ و
بەسەر شانی خەڵکا دەفڕێ
ئای چەند سەیرە ...
پێش ئەوەی ناویان ژیان بێ
زۆر کەس ناویان لێنرا مردن
* * *

پێتان بڵێم مردن کێیە
مردن سکە و لە تێریدا دەڕشێتەوە
مردن گوڵە ... لەسەر شۆڕی
وەکو بووک دەگەشێتەوە
ئای چەند سەیرە ... پێش ئەوەی ناویان ژیان بێ
زۆر کەس ناوی لێنرا مردن.
* * *

کە لای مردن گەڕامەوە
دووکانی شەو ... مومی کاروانێکی دامێ
خێرا وتی ... کوانێ زامێ ... کوانێ زامێ
وەک برینی شاری ئاگر، قووڵ و کوڵ بێ
هاوارم کرد ... کوا گوڵ وەک لە
زەوی خوێنا ڕوا (گوڵ بێ).
* * *

کە لای مردن گەڕامەوە
ئافرەتێکی زگ پڕی لات .. خۆی دەکێشا
گرانییەکەی ... تفەنگێکی پڕ فیشەک بوو
لەژێر لکە زەیتونێکا، گڕی دەخوارد
لەپڕ دیتم: مناڵێکی گەنم ڕەنگی خۆی لەتەک بوو.
* * *

ڕاکەن ڕاکەن.
تەمەنی خەم وا گەیشتە تافی پیری
دەنکە تەسبێح لەسەر زامی خۆی دەژمێرێ
ئاخۆ کێیە ... لە تاریکی بانگ ڕادێرێ
تکیتی قین ... لە پاسی ئاشتی هەرزانە
لە بازاڕی ڕەنجی هەژار
خۆشەویستی مەزات دەکا
پەیکەرێکی باڵ شکاومان ...
خەڵات دەکات.

١٩٧٣/٧/١٨

(لە کۆڕێکی ئەدەبی خوێندرایەوە}

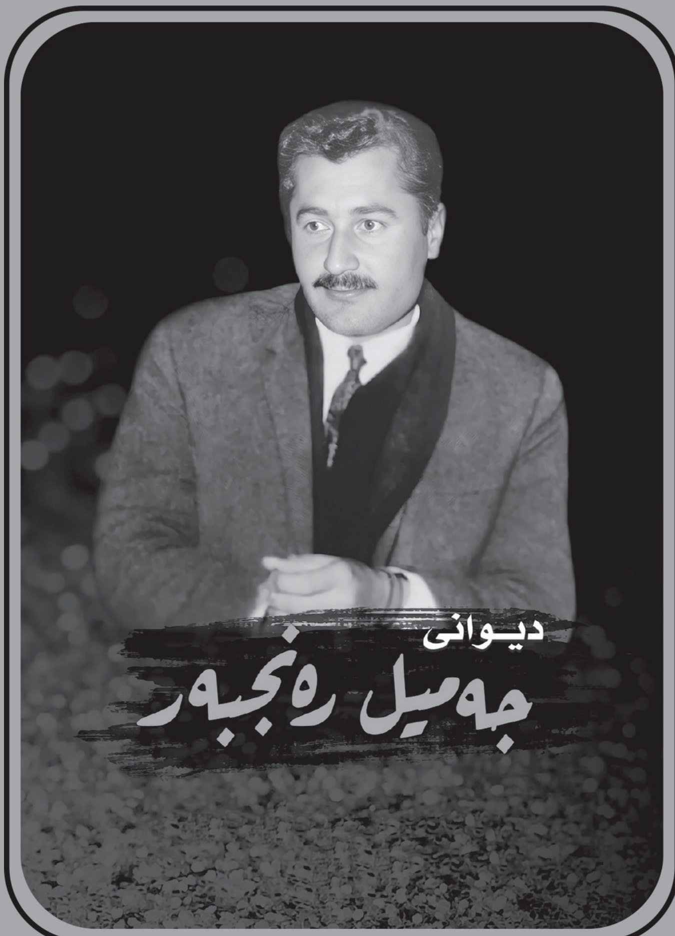

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٧

نەمبەی بەدواتا دەگریەم

گیانە، گیانە ..
چلەی زستان .. ڕووت و قووت بم
ئاگری خۆشەویستی تۆ، لەناو گیانە
قرچەی هاوین ..
گەر چوار دەوریشم دۆزەخ بێ
لەشم ئاگری کوێستانە
گیانە گیانە
خۆشەویستیم، پەڵەی داوی
ئەو بەچکەیەی
سەرکەوتن شیری پێداوی
گیانە بمبە ...
گەر میوانی خنکانم بی، لەگەڵتا دێم
گەر خۆت، تەوری لێدانم بی، لەگەڵتا دێم
دەبێ بمبەی ... بۆ ناو دڵێ ...
شەمەندەفەری سەردانی .. وەرناگەڕێ
هێڵی ئاسنینی بیری .. لەناو گەنمی سەپانایە و
هەر نابڕێ، هەر نابڕێ
گیانە بمبە، لەگەڵتا دێم

بۆ هەر شوێنێ .. گریان قامچی یاساوڵە و
پێکەنینی تیا زیندانە
گیانە بمبە ... بۆ کێڵگەیەک بێبارانە
بمبە بۆ ئەو هەژارەی بێ دەسگیرانە
لەگەڵتا دێم، لەگەڵتا دێم
بمبە، بمبە، دەبێ بمبەی
تاکو ژانی زامم ماوە .. نەکەی ئۆخەی

١٩٧٧/١٠/١٨

بۆ سێ کیژۆڵەکەم

(١)

کیژۆڵەکان ...
جاران وا بوو ...
گەر چۆلەکە ... بفڕیبایە، بەناو ڕەزی
کێوەکانتان
باڵی دەشکا.
گەر شەپۆلی پێکەنینتان
برڕژابایە، دەریای حەزی هیواکانتان
حەیا و دەتکا ...
منی گەنجیش ... وەک بولبلی باخی گریاو
باڵ شکاوی عەشقی (شەم) بووم
لەناو هیوای ئاگرینی کیژۆڵەکان
گڕ بووم دەژیام
نەک ئەسرین ڕێژ
هەر خۆم چەم بووم.
کیژۆڵەکان ... دەمویست خۆر بم
لە ناو کەلی سینگی کچا چاو هەڵبێنم
دەمویست خۆر بم، تۆقەی گوڵ بم

ئارەقەی شەرمی ناو بوخچەی ڕازی دڵ بم
دەمویست زامی داگیرساوی شۆخی بەند بم
تا لە ئەشکی دەسگیرانی بیرەکانم
باڵی فڕینی بۆ بێنم

(٢)

کیژۆڵەکان ... نووکە مرۆی ئافرەتێکم
ماچی ژیانی لێ دەکەم
خۆشەویستی ئافرەتێکم
لە شکری کیژی سەردەمی، پێ زۆر دەکەم
ئەمڕۆ باوکی سێ کیژۆڵەم
باڵی فڕینی سەربەستی، سێ بچکۆڵەم
ئەو جۆگەیەم ... شەپۆلی پێکەنینتانم لێ ڕەت دەبێ
تاکو شەوەی بەر ئاگردان
دار لاستیکی، پەنجەی ڕقی شەکەت دەبێ

١٩٧٧/٩/٢٣

بروسکەیەک لەدڵەوە

پێشکەش بەو قوتابییانەی تازە چرۆ بوون و بە زۆر لێکیان دابڕین

شاگردەکان .. جێتانم هێشت
کە جێم هێشتن ..
سەرکەوتنتان ..
هێشتا بێچووی ناو هێلانەی تێکۆشان بوو
کە جێم هێشتن ..
ئازوخەی ماڵ وێرانیتان
لەناو تەرازووی کێشان بوو.
ڕۆیشتم و .. خۆشەویستیم.
ماڵ ئاوایی لە یادگارتانا نەکرد
ئێستەش چاوم لەگریانە
لەئێوەیان دابڕیم و خستمیانە، بەندیخانە
ڕۆیشتم و بەهاری سوور،
مەلەی لەناو ڕووبارتانا نەکرد
خۆشەویستیم ..
ماڵ ئاوایی لەیادگارتانا، نەکرد
شاگردەکان ..
حەزم دەکرد .. گەرمییەک بم
لەژێر جلی دڕاوتانا ..
ڕاوی تەزووی زستان بکەم

حەزم دەکرد ئاسمانێ بم
گوللەی سامی بزەی ئێوەم لێ تێپەڕێ و
باسی بەری بێستان بکەم
دوور نیم لێتان
مناڵەکان ..
لەرۆژباشا .. لەسروودی بەرەبەیان
دەتان بینم
لەگەڵتانم .. لەخاوێنی و ..
ئاوێنەی دیواری ڤیان .. دەتان بینم
مناڵەکان ..
وەک شاگردێ، وەک فێرکارێ
هاوەڵتانم
لەگەڵ زەنگی هەموو بەیان ..
وەک چەپکە نێرگزی ژیان
لەگەڵتانم، شاگردەکان
دوور نیم لێتان
نزیکتانم.
توخمی شیلەی گوڵە گەنمی فەریکتانم
لەناو جانتای کتێبتانا
دەرس و شیکاری شەوتانم
نزیکتانم ..
کاوەی نەورۆزی خەوتانم

لەهاتوچۆی قوتابخانە
دڵم لەناو دڵتانایە
پەپوولەی زیندانی تەمەن
لەناو باخی گوڵتانایە
شاگردەکان ..
لە فێرگەی خۆشەویستیتان
بەپڕپۆڵەی خوێندەواری
مرۆی ئازا، بەخێو دەکەم
لەناو مێرگی سەرەمەرگا، وەک چەتەیەکی ماڵ وێران ..
ئێوەی بوێر، بزێوە دەکەم.
شاگردەکان.
ئێوەن شوفێری شابیری چاڵی مێژوو
ئێوەن بەری گۆڕستانی ژینی پێشوو
ئێوە داسی هاوینێکن
درەوی بەفری دۆڵ دەکەن
ئوتیلی ناو دێهاتی گیان
فڕۆکەی زام چۆڵ دەکەن
شاگردەکان .. بەمن دەڵێن: لێمان دوورە
وا تێنەگەن ..! هەرگیز کۆتری ئەندێشەم
لەچیمەن و شاخی سبەی
دەنووک سوورە

١٩٧٧/١٠/١٠

لەگەڵ چەمی بەهارێکا من دێمەوە

باوک: بڕۆرەوە ...

ڕۆڵە چەپکی حەزی گەرمی هیوای منی

قژی زەردی خۆرەتاوی، بزەی سواری و

زام و هاواری دوژمنی

بڕۆرەوە ...

منداڵ: نەء بابە گیان

با بیابان ...

لەناو حوتی دەریای کەمەندی خەمدا بمکوژی

با وەکو تۆ

لەناو سنووری حەپسێدا، گیان ببرژێ

نا بابە گیان ...

بە ڕووناکی چاوی بیرت

شەوی دووریم وێران دەبێ

بەڵکو بابە ..

تەرمی خەمی هەر دووکمانیش

لە یەک کفنا ... تەبا دەبێ

باوك: بڕۆرەوە ...

بڕۆ ڕۆڵە، وەکو گەڵا لە بەهارا
گیانی دەرەختی ژینی من
جێ مەهێڵە
کڵپەی عەشقی ... ڕاپەڕینی
من بشێلە.

١٩٧٧/٨/٩

با کێڵگەکان بێ باران بن

(١)

منالێکم، سەعات تەمەنم دەژمێری و
جیهان دەنگم ناگرێتە خۆ
وەکو مەلێ، دابڕابێ، لە هێلانەی
هەستی زیندووم، دابڕاوە،
لە شیلانی مەمیلەی تۆ
خۆشەویستم، با کەمتیاری،
خوترمەی دەستی زەمانە

هەموو بەزی گیانی هەژار هەڵبواسێ
با دینارێک، ڕاوی گوڵەگەنم بکا و ..
گیرفانی گڕ، با هاواری لەناو هەڵسێ
خۆشەویستم ... با دەنووکی کۆتری سوور
لە پەرێزی زەمینی چاو، چینە بکا و،
بارانی خۆر بخواتەوە
با تووکی کەو ... بێتە سەرین،
ڕیزبێ لەسەر هەرزاڵەی شەو

زریانی کێو ... دەرگەی بەهار داخاتەوە
خۆشەویستم ... چاک دەزانین
هەر بورغوی زوڵمی دوژمنە،
سیلاک دەبێ
مێژووی مناڵی تووڕەییم ...
بە گاز گیانی دەکاتەوە
دەنگی من و هەرچی مەلە،
لە ڕووباری تێکۆشانی،
باڵدارەکان دەکاتەوە.

(٢)

خۆشەویستم، خۆشەویستیت.
وەک ئیمپریالیستی دوێنێ، دورگەی دڵی داگیر کردوم
برینە هەژارەکانی گەل، لە ڕێکخراوی شیعری سوورا
گوند و شاری، نامەکانمی، لە باوەشی دەفتەرێکا..
داگیر کردووم

(٣)

خۆشەویستم ... مناڵێکم ..
وەکو (مەسیح) ... چرۆی زمان
لە زستانا، خونچەی ئاگر دەپشکوێنێ

مناڵێکم ... وەکو (ئەیوب) وەکو .. وەکو ..
لەناو گڵکۆی ئارامی خوڕ ..
سواری کەشتی خەبات بووە و
لەتەک هەرچی کێوی بەرزە
چاڵی گزی و خەمی مێژوو دەڕووخێنێ
وەکو شەماڵ ..
بەری خۆڕاگرتنی گوڵ دەجوڵێنێ

١٩٧٧/٨/١٨

شاعیرێکم

پیرەژنێ بام ... لە منداڵدانی ژانی ڕق
منداڵێکی گێڕم بووایە
وەکو نوقڵی بەراتی خەم.
پێنووسەکان ..
بەدەم ڕۆژنامە زەردەکان
وێنەکەمیان دەکرد بە پەند
پزیشکەکان ... ئەم مناڵە ساوایەمیان لە خۆم دەسەند
کەچی ئەمڕۆ، شاعیرێکم ... لە منداڵدانی مێشکی دڵ
شعری برسی و تێنووم دەبێ
پێنووسە چاو ڕژاوەکان ... نانێ نادەن بە وشەی گوڵ
کوێر و مردوون
بۆیە تا دێ ... بەچکە گڕی هەڵچووم دەبێ
* * *
جومبازێ بام، لەسەر پەتی یاری شەوا
چاوی بازدانم کوێر بایە
هەناسەی خەم، چەپڵەی سەرسام
نەک ڕۆژنامە ... هەزاران کەس لەناو دڵی خۆیان دەنام
کەچی ئەمڕۆ، شاعیرێکم

جومبازی پەتی ئازارم
کلیلی جێی نانم لایە
هاواری چەوساوەکانی، ناڵەی شارم
بەڵام لەناو گۆڤارەکان.
باسی ئێمە، زامی ئێمە، نووزەی نایە
* * *
زگ تێرێ بام ... باسم دەکرا
هیتلەرێ بام، سوپاسم دەکرا
دیارە منیش شاعیرێکم
لەناو دەنگی ئاگرینما ... خۆڵەمێشم
شاعیرێکم ... لەناو لوولەی تفەنگێکا
هەناسەی ژینی ڕزگاری، هەڵدەکێشم.

١٩٧٧/٩/٢٠

(لە ڕۆژنامەکانی خۆمان، لە ئێستگەکانی بێگانە زۆر شتم لێـک دەدایەوە و بە بەراورد نەدەگەیشتە تۆسکاڵی مەسەلەی ئێمە کە لە بەندیخانە دەست بەستەین .. هەموو کەس لەسەریانا، هەڵدەدەنێ...}

هەر دێمەوە

هاوڕێکانم ...
کە دێمەوە، سەرم وەکو شاخی زۆزان ..
بەفری زۆری لێ دەکەوێ و،
خۆری عاشق خەریکی قژ داهێنانە
کە دێمەوە ... دڵم سەنگەری جوتیارە و
شەنەی جۆخین، سەوڵی کەشتیی خوێنی گیانە
شەنەی خەرمان لەناو دەروونی پڕ ژانە
هاوڕێکانم ... کە هاتمەوە ..
بناری چاو، بەربەرۆچکەی زستانێکە و ..
هێشتا بەفری لەسەر بانە.

* * *

هاوڕێکانم، کە دێمەوە
وەک (منارەی چۆلی) بەرز قیت دەبمەوە
کە هاتمەوە
شەقامی شار دەگوێزمەوە
لە دوکانی سووخۆرەکان، لاشە بە هەرزان دەفرۆشم
قەترانی خوێن، وەکو بازن ... بە دڵداری نوێ دەفرۆشم
هاوڕێکانم ... کە هاتمەوە

وەک منارە، دێرینەکان قیت دەبمەوە
لە میکرۆفۆنی (پێنج فەرزە) ..
دەبمە (نوێژ) و، سورەی سۆشیالیست دەخوێنم
لە ڕێزی مام سۆفییەکانا ... (کولێرەی یەکسانیم تیایە)
لە هەموو چۆکدادانێکا ... هەڵسانەوەم لەگەڵدایە.
* * *
کە هاتمەوە ... دەبمە بەهاری کەلاوەی
قەڵاتی جاری جاران و ... خۆر بۆ کۆڵانەکان، دێنین
هەرچی منالّی گەڕەکە، گورز گورزانیّ دەکەن و
قەرزی کرێکارانی شار،
لە خانووە بەرزەکانی هەولێر دەسێنین
* * *
کە دێمەوە ... وەک منارەی چۆڵی بەرز، قیت دەبمەوە
کە دێمەوە ... گیانم تۆپەڵیّ ئاگرە و
بە چەکوشی چەوساوەکان، دادەگیرسیّ
سۆزم لافاوی ڕووبارە و
لە ڕامالّێنی زەلکاوی، کەس ناترسیّ

١٩٧٧/١١/٩

پیرێکی بەندکراو

(مامە سوارە، تەمەنی پتر لە ٩٠ ساڵ دەبوو خەڵکی دێهاتەکانی چۆمان
بوو، لەسەر چەک لە بەندیخانە گیرابوو بە یەکەوە دەژیاین...)

مامە سوارە ..

لەڕووباری لۆچی ڕووتا، قوڕاوی شاخم لێ دیارە

لە پێچی مێزەری سەرت ... شەختەی نزاری باپیران ..

هێشتا وەک تێلەگە قەسەر لاتان بارە

مامە سوارە ... ئینسانێکی، مرۆڤێکی

سەد زستانت بەسەر برد و خۆت مایەوە

وەکو بەفر ... نەتوایەوە.

مامە سوارە ..

دەیان ڕووبار، لە بەهارا ... سەری هەڵدا و

لافاو ناوی جۆگەی لێنان

فرمێسکی خوڕ ... هاوین جۆگەی، بە ئارەقە .. ژیان

مامە سوارە ..

لە کتێبی تەمەنی تۆ، مێژووی ئازا دەخوێنمەوە

مۆروی ڕەنجی، ڕەنجبەری دێهاتەکانت

لە گیرفانی (بەگ)و (میر)ی گۆڕستانا دەبێنمەوە

مامە سوارە ..سەد وەکو ئەو .. دەخوێنمەوە

مامە سوارە ..تۆڕێ ڕێواس بەکۆڵتەوە
بارەداری قەڵاشکەریت، پووشانەی ئاخوڕی میرە
تا ماندووبوون ڕۆژانەت بێ ... چەوسانەوەت لە مل گیرە
* * *
مامە سوارە ... لە کتێبی تەمەنی تۆ
بالۆرەی شۆخی چەوساوەی، کەنگر لە کۆڵ دەبیستم و
حەزی لە سەپانی خۆرە ..
لە گەردەلوولی هەناسەی، باوەش دەگرێتە کوشتنیش
ڕێواس لەکۆڵ لە لاوکی تەنیایتدا
سەربەست دەبێ و ... گڕی وێرانی، لا زۆرە
هێزی هەڵسانی لا زۆرە
لە ڕووباری خۆشەویستی، مەلەوانە و ڕووت و قووتە
شەرم لە ئارەزووی ناکا ..
تا لە وێنەی یاسای کۆمەڵ.
گورگ لە تەک «مەما» جووتە
مامە سوارە ..
لە کتێبی تەمەنی تۆ، زۆر دیمەنی نوێ دەبینم
چەرچی و دێوەرەی ژانی تۆ
کاریتەی خانووی دێیەکەت ... دەبڕنەوە
گوێز و ڕەزی باخی مێژووت

بە خاولی نەڕەی بلدۆزەری دوژمن دەسڕنەوە
مامە سوارە
منداڵەکان ... چاوەڕێتن ... لەو بنارە
ڕۆڕۆیانە ... دەگریەن بۆ جووتێ گوارە
بۆ دەستگیرانی دێرینیش ... کوانێ گوارە
مامە سوارە ... کوانێ گوارە؟
کوانێ گوارە
بێنە گوارە

١٩٧٧/١١/١٥

کەوش ... چەکوشی لا تاوانبارە

ناوەڕۆکی دانپیانانم... تا لە دادگای کەرکووک پێی حوکم درام بە پێنج
ساڵ و یەک مانگ

دان پیا دەنێم: کەشکۆڵی ماسیم هەڵگرت و
تەوژمی ڕووبارێکم بەست
هێنام، نەوتی، خوڕەی تاڤگەی پێ ڕاچەنم
لە پڕ موچرکی کارەبا ..
گڵۆپی تاریکیمی گەست
دان پیا دەنێم: هەژارێ بووم ...
لە کۆشکی ئاسمانی خۆرا
کە (مان) لەگەڵ (مردن) تۆرا
تیشکم بۆ تاریکی دزی
تێریم هێنا، تا لەسکی برسی ڕزی
دان پیا دەنێم: شخارتەیەک ..
دەسکەوتی گیرفان بڕینی، هاوینم بوو
پووشی ترسنۆکی زستان ... زستانی زام
کە سووتا و لێی لە هەرادام
دان پیا دەنێم: هێلکەی درۆی باڵداری (ڤالدهایم)م دزی
گۆڕیمەوە بە تفەنگێ
کە خەو جوجەڵەی هەڵهێنا ...
رابوو سازی کلپەی دەنگێ

دان پیا دەنێم: (ئافرەتێکی مەمک بڕاوی فەلەستین)
لەناو بوخچەی قودسا دەژیا
دزیم هێنام ... هێنام هێنام
مۆمێکم بۆ داگرساند و تێر بۆی گریام
دان پیا دەنێم: بیستم، بینیم (نان) دەستگیرانێکی دیلە
قاسەی دوژمن بێ کلیلە ..
پڕم دایە .. چەک و نان و دەستگیرانم
نایە کۆڵی بەرەبەیان
ئەمڕۆ لە دادگا گیران
یاسا وتی: دایکە برسی ...
لەناو شەوی چەوساندنەوە تازە بووکە
دادگا وتی: بەپێی بڕگەی زاوای دزی تاوانباری
یاسا وتی: تۆی تاوانبار
بەپێی بڕگەی زاوای دزی تاوانباری
دایکە برسی. لەناو شەوی چەوساندنەوە تازە بووکە
منیش وتم: شەقڵەی لێدان ..
لە کەلاوەی ئازاردانا ...
چەند بەهێز بێ.
هەر چرووکە
هەر چرووکە.

١٩٧٧/١٠/٣

بروسکەیەک لە دڵەوە

بۆ ئەو قوتابییە مناڵانەی .. کە بێ ویستی یەکتر، لەیەکیان داپڕاندین

شاگردەکان .. جێتانم هێشت
کە جێم هێشتن ..
سەرکەوتنتان .. هێشتا بێچووی ناو هێلانەی تێکۆشان بوو
کە جێم هێشتن .. ئازووخەی ماڵ وێرانیتان
لەناو تەرازووی کێشان بوو.
رۆیشتم و .. خۆشەویستیم،
ماڵ ئاوایی لەخۆشەویستیتان نەکرد
ئێستاش چاوم لە گریانە
لە ئێوەیان دابڕیم و خستمیانە، بەندیخانە
ڕۆیشتم و بەهاری سوور، مەلەی لەناو ڕووبارتانا نەکرد
خۆشەویستیم، ماڵ ئاوایی لەیادگارتانا، نەکرد
* * *
شاگردەکان .. حەزم دەکرد، گەرمییەک بم
لە ژێر جلی دڕاوتانا .. ڕاوی تەزووی زستان بکەم
حەزم دەکرد .. ئاسمانێ بم
گوللەی سامی بزەی ئێوەم لێ تێپەڕێ و

باسی بەری بێستان بکەم
دوور نیم لێتان،
منداڵەکان
لەرۆژباشا .. لەسروودی بەرەبەیان، دەتان بینم
لەگەڵتانم، لەخاوێنی و ئاوێنەی دیواری ڤیان، دەتان بینم
منداڵەکان .. وەک شاگردێ، وەک فێرکارێ، هاوەڵتانم
لەگەڵ زەنگی هەموو بەیان..
وەک چەپکە نێرگزی ژیان
لەگەڵتانم ..
شاگردەکان .. دوور نیم لێتان
نزیکتانم ..
توخمی شیلەی گوڵە گەنمی فەریکتانم
لەناو جانتای کتێبتانا، دەرس و شیکاری شەوتانم
نزیکتانم .. کاوەی نەورۆزی خەوتانم
لەگەڵتانم .. لەهاتوچۆی قوتابخانە
دڵم لەناو دڵتانایە ..
پەپوولەی زیندانی تەمەن، لەناو باخی گوڵتانایە
* * *
شاگردەکان..
لە فێرگەی خۆشەویستیتان
بەپرپۆڵەی خوێندەواری .. مرۆی ئازا بەخێو دەکەم

لەناو مێرگی سەرەمەرگا ..
وەک چەتەیەکی ماڵ وێران ..
ئێوەی بوێر بزێو دەکەم.
***
شاگردەکان .. ئێوەن شوفێری شابیری چاڵی مێژوو
ئێوەن بەری گۆڕستانی ژینی پێشوو
ئێوە داسی هاوینێکن، درەوی بەفری دۆڵ دەکەن
ئوتیلی ناو دێهاتی گیان، بە فڕۆکەی زام چۆڵ دەکەن
* * *
شاگردەکان ..
پێتان وتوم، لێمان دوورە
وا تێ نەگەن، وتەم لە پۆلەکانتانا، هێشتا سوورە
هەرگیز کۆتری ئەندێشەم، لە چیمەن و شاخی سبەی
شەقەی باڵی شۆڕشێکەو ..
گیانی سووری ئاڵای بەرزی ناو سنوورە

١٩٧٧/١٠/١٠

بەیادی تاقگە سوورەکە

بە بۆنەی تێپەڕ بوونی ساڵێ بەسەر شەهید بوونی،
شەهاب، جەعفەر و ئەنوەر

ساڵێ رۆیی و سێ جووتە چاو ... ئاگر دەگرن
ساڵێ دەبێ ... داڵی خنکان بە خوێنی لاشەیان دەمرن
ساڵێ رۆیی و .. سێ جووتە چاو .. داگیرسان و ..
بیناهیان ... بێدەنگ نابێ
زامەکانیان ... ناگریەن و .. بازووی چەکیان، دڵتەنگ نابێ
ئەی چاوەکان ... لە بیرمانن
دەژین، دەژین، لەناو لوولە و ژێی تیرمانن
* * *
گوێمان لێ بوو ... هاواری خۆشەویستیتان
وەکو خۆر چۆن و داناگیرێ و تیشکەکانی، هەر دەبەخشێ
ئێوەن ئەوە و ... بەرەو سەرمای چیاکان دەکشێ
ئەی چاوەکان. دەمانزانی هیواتان بوو
بتەقنەوە و هاوار لە فاشی هەڵسێنن
هیواتان بوو بە گەرووی خۆڕاگرتنتان
پەتی سێدارە بپسێنن
* * *

ئەی چاوەکان ..
وەک چۆن گەرمی گیانی گڕە
ئاوی پەڵە، لەناو کێڵگە و ڕەگی ڕووەک، سۆزی کڕە
لە بیرمانن، فیشەکدانمان لە ڕێبازی ئێوە پڕە
لە زستانا، چەند پێویستیمان بە جلی گەرم و ئەستوورە
زامی ئێوە، چەند لە بازووی لە بیرچوونی ئێمە دوورە
لە بیرمانن، دڵمان لەناو دڵتان سوورە
* * *
ئەی چاوەکان ... پار ئەم کاتە ... سەنگەری گڕتان داکوتا و
(کەڵ ژیان و کەمیش ژیان)
پار لەم شوێنە ... وشەکانتان، تەرمەکانتان
وەکو تاڤگە ... ڕژایە کەنداوی برسی و ڕقی جیهان.
* * *
هۆ چاوەکان ..
داسەکانتان، دایە دەستی حەزی سەپان
تا تەبارەی ملی خوێن مژ ... بسڕنەوە
تا خەرمانی داگیرکراو ..
بە ئارەقەی جوتیارەکان بکرێتەوە
ئەو چەکوشەی نیشانتانداین
بزمار دەکوتێ و

لە کارگەکان لای کرێکاری دڵدارە
ئەمڕۆ هەرچی هەڵوێستێکە ... لەوان بارە
سەری دوژمن ورد و خاشە و ..
هەرچی قەڵەوی قەد کێوە، لە هاوارە
* * *
ئەی چاوەکان
ساڵێ ڕۆیی و ... تیشکەکانتان، ئاگر دەگرن
داڵی خنکان بە تۆوی لاشەتان دەمرن
زۆر چاوی تر ... بۆ بارەگای ئێوە دێن و
بڕیاری سەربەرزی دەدەن.
لە خاکی گڕ تێبەر بووا، بەرماڵی شۆڕش ڕادەخەن.
زۆر گیانی تر
تەرمەکانتان ماچ دەکەن و دەبنە پردی بەرەو بەیان
لافاوی روناکی زۆر چاو
میوانی ماڵی هەژارە، بۆ خواستنی یەک دەستگیران.

١٩٧٧/١١/٢١

ئاگر لە خەمی دووری بەردەبێ

خۆشەویستم ... کە جێت هێشتم
ڕووباری چاو ... بۆ هەورازی گریان دەچوو
کە جێت هێشتم
تەپەی هەنگاوی ناو دڵت
لەناو ڕەشماڵی تەنیاییم
بۆ ئێوارەی ژیان دەچوو
خۆشەویستم ... بۆ جێت هێشتم
*
منم گیانە ... مەچەکی خۆشەویستی تۆم
لە زیندانی دووری ڕووتا ... بەستراوەیە
بە گرتنم ... شایی بەفرەو ...
وا دەزانێ بەدەم خۆرا حەساوەیە.
بۆ نازانن ... قوڕگی زامی تێکۆشەران
شەیدای کانی ئەو چاوەیە
چەند دووریش بم ... لێم نزیکە ...
قژی سپی و پیرێتیمی لا فەریکە
خۆشەویستم، کە جێت هێشتم
وەک گوڵی بەر شەماڵی غەریبی گەل

لەناو باخی جێ هێشتنما
هەناسەی بۆنی پەرۆشی
لە ئینجانی دڵما، جما
***
کە جێت هێشتم ...
نەمدەزانی گەڕانەوەت، گریانێکە.
جیابوونەوەی
(هەناسە و سی) تاوانێکە
نەمدەزانی کام ئارەزوو
لەناو کۆشی دەربڕینما نوقم بکەم
کە جێت هێشتم
نەمدەزانی ... چۆن زیندانی چەوسێنەران
بەبەر زەبری ئەتۆم بخەم.

١٩٧٧/٨/٢٦

لە بیرت چووم

بۆ گۆرانی

لە بیرت چوو، لە بیرت چووم

لە بیرت چوو، سەردەمی زووم

خۆشەویستیم، لە زیندانە

هەورێ ... سنووری گیانمانە.

خۆشەویستم، باڵدارێ بوو

بە ئاسمانی جوانی تۆدا تێپەڕ دەبوو

سۆزم تەکانی سوارێ بوو

لە فرمێسکی دەشتی ڕووتا ...

گوڵ تەڕ دەبوو ...

* * *

کاتێ دەڕۆی، کاروانی گڕ، لە ڕێگایە

کاتێ دەڕۆی، دڵ خۆشەویستی تۆی تیایە

خەونەکانم، گوڵی گەنمی دڵدارییە

چاوەکانم، گۆمی مەندی بێزارییە

* * *

دوای چی دەڕۆی ..

دوای ئەوەی کە ... کەشتیت لە دەریام پەڕیەوە

دوای ئەوەی کە، فرمێسکی خۆتت سڕیەوە
ڕۆیشتیت و .. دڵسۆزیمت هەرزان کڕی
ڕۆیشتیت و جۆگەی گەنجێتیمت بڕی.
دوای چی دەڕۆی ...
جێت هێشتم و ... دووریت کردە دەستگیرانم
وەک مانگانە خەمت خستە دڵ و گیانم
* * *
لە بیرت چووم ...
لە هەناسەی نامەیەکیش، ناوم نابەی
لە بیرت چووم ... دیارە نایەی خەمم لابەی.
لە بیرت چووم ...
منیش وەکو ئاگر هەڵچووم
قەفی زەمانە دەپسێنم
ناوی ژیانی نوێ دێنم

١٩٧٧/١١/١٤

خۆشەویستم ڤیتامینی مێژووی منە

خۆشەویستەکەم بێری یە
چارۆگەکەی هەولێری یە
دەسگیرانم بێری ڕەشماڵ نشینێکە
شوانکارەی گڕی ئەمساڵی
لە پووشانەی بەگ بێزارە
بێری، حەزی لە بازنە
حەزی لە مێخەکی یەخەی بەر بنارە
* * *
خۆشەویستەکەم بێری یە
چارۆگەکەی هەولێری یە
خۆشەویستم .. قەدپاڵێکە، لە کانیاوی غەریبیدا
بڕی تێنوێتیم دەشکێنێ
شمشاڵی شوانێتی دێرین
لە پاوانی یادی دوورا
بە قەپاری پەزی برسی دەبزوێنێ
خۆشەویستەکەم بێری یە
گوانی خوێنین دادەدۆشێ
پسپۆڕی ماستی بەهارە
دێ نشینە و ..
مارەبڕی ڕەنجی شارە

١٩٧٧/١٠/١٥

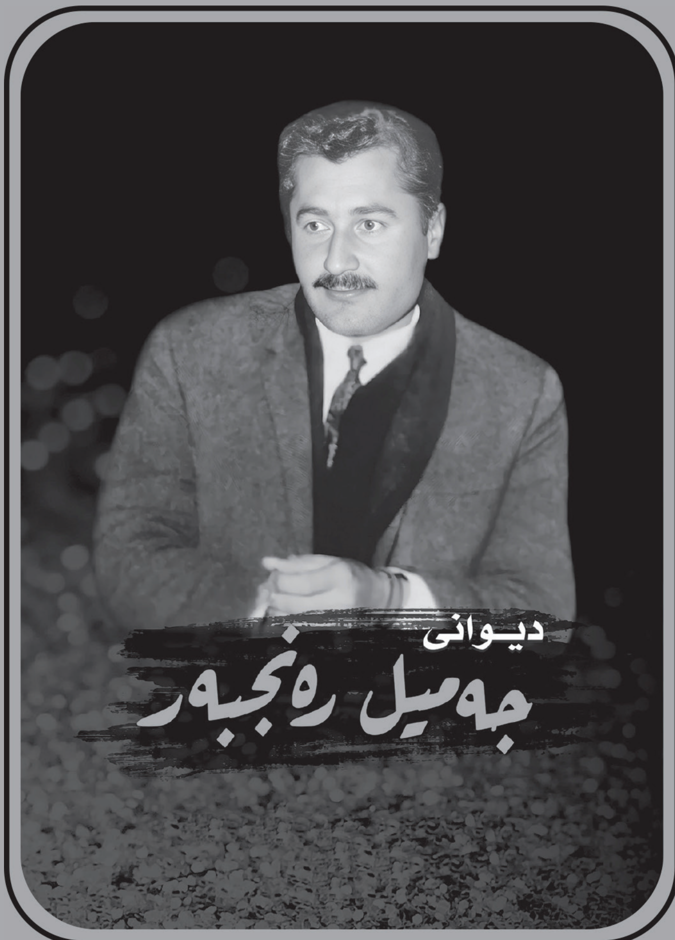

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٨

لەگەڵ زامەکانا دەژیم

تینووم بۆ ماچی جۆگەیێ
هەردوو لێوی نابێتە سەر لێوی برینی چەوساوە
برسیم بۆ ماچی کێڵگەیێ
لێوی هەموو برسییەکانی تیا ڕوابێ
خۆشەویستی ..
قژی گەرمی هەزاران بووک و زاوا بێ
* * *

لێوی گرِم ..
ماچی تووڕە بوونی دەوێ
ماچی هەنگاوی ئەو (گەلە منداڵانەی)
لە شەقامی شەنکاریا ..
تەرمی شەهیدان دەنێژن
موچڕکەکانی ئارەزووی برسی سبەی
دانەوێڵەی دۆست و دوژمن
لە جۆخینی ئەڵقەی بەرهەم
بە خۆڕاگرتن دەنێژن.
لێوی گرِم ..

ماچی مناڵانی دەوێ
لێوی سووتاو ..
باوەش دەگرێتە ئەو خۆرەی
لەسەر گۆڕی هەژارێکا تفەنگێکە و ..
وەکو شۆڕش لەزام دەڕوێ

١٩٧٨/٢/١٤

بۆ شاسوارێ ... سواری ئەسپی هەتاو بووە

بۆ هاوڕێی شەهیدم، شاسوار

وەک هێزێکی، ڕژاو بەناو گیرفانی بۆرجوازییەکان
وەک (بێگاری ... دەرەبەگیی) گڕ دەتکێنێ
بە دەروونی جوتیارەکان ..
وەکو پووشێ، لەناو بڵێسەی ئاگردان
وەک ئەوانە ... خوێنەکانمان، دەبن بە داس
مافی دۆڕاو دەدروونەوە
خوێنەکانمان ... دەبنە هەسان، خەنجەر و شیر دەسوونەوە
وەکو ئەوان لەناو دەریای چەوساوەیی
هێزی شەپۆلەکان دەڕۆن.
ڕەگی زامی هەرچی سنووری دەستکردە
لە کەناری ڕاپەڕینا، دەریا دەخۆن
* * *
من دەمەوێ، کرێکاری کارگەی شیعر وتنێ بم
خۆم خاوەنی (کەرەستەی خاو، هێزی بەرهەم هێنان)م بم
هێز و بیر و، وشە و زمان ... ڕقی چەوساندنەوەی ژیان ..
لە میهرەجانی برسێتیم ..
هەر خۆم شیعری تێکۆشانم بخوێنمەوە
هەر خۆم بەفری سەرمایەدار، بتوێنمەوە
* * *

من دەمەوێ شیعرێ بڵێم ڕووناکی بێ
بە دەست شاسواری بەربەیان
من دەمەوێ شیعرێ بڵێم، زۆر لە شیعر گەورەتر بێ و
شۆڕشێ بێ، بۆ گۆڕینی (خەو بۆ هەڵسان، شەو بۆ بەیان)
شۆڕشێ بێ، بۆ گۆڕینی هاتنە سەرکاری هەژاران
من دەمەوێ شیعرێ بڵێم .. یاسایی بێ
سوشیالیست بێ، کۆمۆنیست بێ
بە دەست شاسواری شۆڕشڤان
من دەمەوێ شیعرێ بڵێم، زۆر لە شیعر گەورەتر بێ
کوتەکێ بێ، بۆ گۆڕینی یاسای ژیان.
* * *
لەخەو هەڵسن، تەکان بدەن.
ئەی کرێکاری ڕووی زەمین
تا کەی هێز و ئارەقەی بازووی کڕاوتان
چەکی سەرمایەداران بێ و ... لە وڵاتانی ژێردەستە
برامان پێ لەناو بەرن.
دەی ڕاپەڕن..
هاتین، هاتین، هەموو هاتین
تەکان بدەن، ئێوەش وەرن.
* * *
کاکە شاسوار ... لەگەڵ برینەکانی تۆ دەژیم
برای عاشق، تەکان بدە

لەناو هەموو دەریایەکی قەدەغەدا
پاپۆڕێکی و، سامی چەکی ئەتۆم دەگری
لەناو هەموو لووتکەیەکی یاساخ کراو سەنگەرێکی
لەناو هەموو گوندی ژانا ئاگرێکی
خۆت گوللەیت و ... دوژمن لە زامی تۆ دەمرن.
* * *
برای عاشق تەکان بدە
لە جەژنی لە دایکبوونتا ..
پارچە گۆشتی ئەمڕۆکەمان، دەبەخشنەوە
لە شەوانی بەراتمانا، داڵ و بۆمبا
لە جێی کۆتر دەنیشنەوە
لە ڕۆژی لە دایکبوونما ... کێردی دەستی بورجواکان
دەیانەوێ چیاکانمان سەر ببڕن
دەیانەوێ .. سامانی ناو کێلگەکانمان، بگریەنن
دڵ و مێشکی هەڵبدڕن.
***
برای عاشق ... کاتێ کە سواری خۆر دەبیت
سەدان سوارت لەگەڵدایە
کاتێ کە سواری خۆر دەبیت ڕووناکی ئەستێرەکانی
ئاسمانی نەوبەهارانت لەگەڵدایە
برای عاشق

کاتێ کە سواری خۆر دەبیت .. هەرچی فڕۆکەی دوژمنە
هەر لە فڕگەیدا دەمرێت و قورئانی مردن دەخوێنێ
کاتێ کە سواری خۆر دەبیت، (دەنگی خۆشت)
لاوک و حەیرانی هەژاران، دەهێنێت و
تەقەی زۆردار دەوەستێنێ.
کاتێ کە سواری خۆر دەبی، ئەستێرەکان لەشکری تۆن
لە نۆتەکی شەوی سەردەم، لە هاتوچۆن.
* * *
کاکە شاسوار ... تەپەی ئەسپت
لە دوێنێوە، سامی تاریکی نیوە شەو، پێی زانیوە
تەکان بدە ..
دەستگیرانت، کەمانێکە و سازی بۆ گیانی تۆ نییە
دەستگیرانت سەنگەرێکە و دڵداری خۆی تێدا نییە
دەستگیرانت ئاگرێکە ..
هێشتا تیشکی لێمان دوورە
تەکان بدە ... وا دەبێنم
زین و لغاوی ئەسپەکەت ... لە خوێن سوورە
کاکە شاسوار ... ئێمەش سواری ئەسپی تۆین و ...
ڕاوی دوژمنەکانی تۆ دەکەین
هەرچی دوژمن پێی ناخۆشە ... مە وا دەکەین
شەو یاسا بێ، ئێمە ڕۆژین.

له كوردستان، چیا لێمان قەدەغە بێ
له جێی شەماڵ تیای دەژین و خۆمان لوتکەین
ئەگەر مردن، دەستبێن، لەشوانکارە بگرێ
ئێمە هەناسەی بۆن خۆشی بەرزی ژینین
ئەگەر خەوتن لەناو بێشکەی دیلێتیدا
لای لایەی زامی ئێمە بێ
ئێمە هەرگیز ڕاپەڕینین

١٩٧٨/٢/٢٠

چەند گۆرانییەک بۆ یەک سەرەتا

(وەڵامی چەند پارچە شیعرێکی شاعیر لەتیف هەڵمەت کە بەناوی «**سەرەتایەک بۆ یەک گۆرانی**» لە یەکێ لە ژمارەکانی گۆڤاری ڕۆژی کوردستان بڵاوکرایەوە)

(١)

پێکەنین
ئێمە لە چەرخێکدا دەژین
خەم: گریان و خوێن ڕشتنە
خەساندنی ڕاپەڕینە ..
ئەم سەدەیە ..
سەدەی سووتانی خەرمانی داگیرکەرە
سەدەی زامی چەوسێنەرە
سەدەی نانە
نە دۆندرمە، نە ئەسپرین
بۆ برسێتی هەژارەکان
نابن بە کولێرە و هەنگوین
لە چ دەرمانگەی ئەم سەدە
دەرمانی پێکەنین دەبێ

هەڵبەت، شۆڕش
میللەتی پێ ڕزگار دەبێ

(٢)

ڕۆژنامە
ڕۆژنامەکان ..
ناتان خەمە، تەرازووی شایانی ڕەخنە
نە هەژارن
نە بوێرن
نە وەک ئێمە دڵتان لە زاما کون کونە
تا بڵێ ین: ئەی ڕۆژنامەکان
نەتان وێرا.. بڵێن شای شار، دڕندەیە
بەرگی بەری ..
ئارەقە و قینی ئەم گەلەی پێوە دیارە
بۆ سبەینێ خۆی ناگرێ
لەبەر لافاوی ئەم ڕقە کوشندەیە

١٩٧٨/٦/١٩

سوپای بنکە سوورەکان

جوتیارەکان ... جوتیارەکان
سەرمامانە ...
سەرمامانە ... با ئاگرێک بکەینەوە
برسیمانە ...
برسیمانە ... با مناڵان ژێر کەینەوە
ڕێمان بدەن
با تفەنگەکان تەڕ نەبن
ئەگەر جوێنیشمان پێبدەن ...
ئێوە تووشی شەڕ هەر دەبن.
* * *
جوتیارەکان ... سەرمامانە ...
داڵدەماندەن ... خوێنی خۆمان ئاگرمانە
داڵدەماندەن برسیمانە
گڕی چاوی دەشتی ئێوە ... لوقمەی دەمی شۆڕشمانە
داڵدەماندەن .. شیرمژی باوەشی گەلین
لابردنی ماکی دوژمن ... کۆششمانە.
جوتیارەکان ... ڕێگەماندەن ...
کۆتری سپی جوانمان پێیە
وەکو چەتری بەفری ئێوە، هەڵمانداوە

دەژین، دەژین
لەگەڵ گڕی ... لە بن نەهاتووی ئەم ڕێیە
* * *
سەرمامانە ... بەم زستانە ...
برسیمانە ...
سەرمابوون و برسێتیمان.
کردوونی بە دەسکەلای قوربانی هەژار
وچان نادەین
تا دەرەبەگ، دێتە ژێر بار
وچان نادەین ... تا برسێتی ناهێڵین و
دێکەی ئێوەش، دەکەین بە شار
جوتیارەکان ...
بستێ زەوی کێڵگەکانتان، وەکو لاستیک
لە دار لاستیکێ ئاڵاوە
ئێمەی گوللە، بەردێکی ناو چەرمی ئەوین
هەندەت زانی ...
داڵ و قەلی گەنمەکانتان پێکاوە.
جوتیارەکان ...
تینومانە و ... بارانی ساڵی نەهاتین
سەرمامانە و ... خۆری گەرمی، بەهاری ناو زەوی لاتین
برسیمانە و خۆمان نانین

چەمی گرِین ... کانی ژانین
داڵدەماندەن ... دەستمان دامێنی زامتان بێ
مەترسن نابێ، خەمتان بێ
بۆتان دەبینە جۆگەلە و، زەوییەکانتان بۆ ئاو دەدەین
بۆتان دەبینە ئامێر و ...
لەگەڵ لوولەی چەکەکانمان، جارِی شۆڕشی تیا تاو دەدەین
داڵدەماندەن ... تا ڕەشماڵی برسێتیمان ...
لە گوندەکانتان هەڵبدەین
جوتیارەکان ... لە کوێ خەوتوون.
کە باسی سەربەستی دەکرێ.
ئەحەی کوڕنۆم دێتەوە بیر
لە تەک ئەوا کە ناوی شۆڕشیش دەبرێ
پێڵاوەکەی ئەحەی کوڕنۆم دێتە بەرچاو ...
کە چۆن دەبێتە نوێنەر و ... وەزیر

١٩٧٨/٦/٢٠

کاتێ مرۆڤ دەبێتە مادەیەکی تر

سەربازێک لە سوپای سوورا
گەر بگیرێ ..
دەچێتەوە زگی دایکی
بە گوللەیەک ..
ماچی دڵی خۆی دەکات و
لە پێناوی .. گوڵ و زام و خوێن و خاکی

١٩٧٨/٧/١٢

بەچکەی شەپۆلی ژانەکان

(١)

کاتێ کۆتر بەرز دەفڕێ
ئەگەر تەقەشی پێوەنێن .. دەربەست نییە
گەر نیشتەوە
لەو هێلانەی بەچکەکانی تیا خوراوە
سەربەست نییە
بۆیە لەزامی هێلانەی قاچ و دەنووکی ئاڵ دەبێ
هەرچی دژی داگیرکەران
چەک هەڵنەگرێ .. لای تاڵ دەبێ

(٢)

لە شەوی سک تێرەکانا ..
خانووی بەرز، ملوانکەی تاریکی خەمە
منارەی خەو، مێزەری مردووی لێ دەنێن
قوللەی بەیانییە برسییەکان
هێشتا وەستای گڕی کەمە
تاکو سوورە هەتاوی ڕۆژ

شەوی خەوی بەندیخانە .. هەر ناهێڵێ و
تاڤگە خوڕەکانی بەهار ..
هەرچی هێزی هەژار هەیە
لە ڕووباری پڕ شەپۆلا .. لمی دوێنێ بەجێ دێڵی

(٣)

کەوی کێوی .. لەم کێو بۆ ئەو کێو ڕادەکا
ڕاوکەر بەدوایا عەبداڵە
هەستی کلۆڵ دەهۆنتەوە
شمشاڵی خوێن ..! فووی پیا دەکا
قاسپەی خرۆش، دەبێتە ژان، گرمە، ناڵە
کە کەوتە ناو داوی ڕقی دوژمنانی.
لەبیر دەکا .. کڵپەی سەربەستی کوێستانی
گەر بەریدەن .. ماڵی دەبێ و هەڵنافڕێ
سۆی ژێر دەستی دەرنابڕێ
کەچی مەلی کێوی برسیی ژانی کولم
لەقەفەسی هەرای دوژمن کەوی نابێ
سەرم بڕن ...
ئاڵای سووری کەلی (شاخ)م، نەوی نابێ

١٩٧٨/٧/١٣

زامەکانمان بە بای (هوڕە) فێنک نابێ

سووڕی پانکەی بنمیچی ڕق
وای ناو دەنێ .. باوەشێنی گیانمان دەکا ...
زام و سووتانمان تێ دەگرێ و ...
وای ناو دەنێ ...
گوایە ئارەقی پێستی لەش
بە بای (هوڕە) فێنک دەبێ
وای ناو دەنێ ..
کە جۆگەلەی ڕەنجی (ڤیتامین)و خوێنیش
هەر بە (با)ی ئەو وشک دەبێ.
* * *
دەزانی ڕووی کیژۆڵەکان بۆچی جوانن
وەک بەفر و خوێن ..
چاوی گەشی بەربەیانن
بۆیە جوانن ..
بە شەماڵی کوێستانی خۆشەویستی سوور
باوەشێنی گیانمان دەکەن.
بۆیە نیانن ..
شەپۆلی ئاواتی بە جۆش

لە سەوزایی دەم ڕووباران،
باوەش دەگرنە تیشکی خۆر .. بەراوردی ژانیان دەکەن
کیژۆڵەکان بۆیە جوانن ..
فێری شنەی باوەشێنی قژی پەرشی قوڕ پێوانن
* * *
کیژۆڵەکان .. بۆیە جوانن
نیگای ئاڵی بەربەیانن
بەدەست و پەنجەی بەخەنە
دروێنەی گازی خەو دەکەن
تەوری تیژن .. بەدەست گڕی گۆڕهەڵکەنە
کیژۆڵەکان .. بۆیە جوانن
کێڵگەی چەوساوەیی هەژار
بەگاسنی چاو دەکێڵن.
مارەبڕی خۆشەویستی شۆڕشێکن
چەکوش و بیور و بێڵن

١٩٧٨/٧/١٧

چاوی .. تەتەری سۆزمە

شیعری گۆرانی

وەکو گوڵێ .. قرتاوم لە چڵی باڵا
وەکو ڕەنگی سوور ..
تکامە ناو لۆچی ئاڵا ..
گیانە، گیانە ..
گڕی چاوم .. لە هێلانەی ڕووتا، کڕە
دڵم لە خۆشەویستی تۆی، ئازیز پڕە
خۆشەویستم
هەستی بەندم، بێگاری خەم و ئازارە
ورەم لەناو کێڵگەی دووریتا جوتیارە
دوای ئاوڕی تیشکی چاوت، دیلی کردم
زۆر لێکراوم ..
هەڵمەتی خێری پێ بردم.
گیانە گیانە
هۆ ژنە خۆشەویستەکەم
ئەی هێزی زنجیرپسێن و .. هەڵوێستەکەم
کە هاتیە لام ..
گوڵی کوێستانم بۆ بێنە

گریە و هەرای منداڵەکانم بۆ بێنە
هۆ ژنە خۆشەویستەکەم
کە ڕۆیشتی .. باراشی خەمی زیندانم
ببە بۆ ئاشی ڕووباری کێوەکانم
هەرچی گەنمی وڵات هەیە، بیکەنە نان
تا تێر ببێ،
زگی ئێمە و دڵدارەکان.

١٩٧٨/٧/١٨

ڕووبار

شیلە و موچڕکی ناو زەوی
نە شەو نە ڕۆژ، هەر ناخەوی
مژی دەریا، دەیان کێشێ
لێوی کێوەکانی دێشێ
بڵقە و خوڕەی دەنگی ناخە
هەستی غەریبی بن شاخە
چەندین گەلە، ئاسکی تینو
ڕەوی کۆتر، سبەینە زوو
پەزی کوێستان ...
ئەسپی کاروان
نوێژ بۆ شەپۆلەکان دەکەن
سامی گڕی گوللە دەبەن
لەگەڵ برژانگی کەنارا
بە ڕووبارا ...
ڕاپۆرتی ناو لاشەی قەوان
دەگەیەنن بە ئاشەوان

١٩٧٨/٧/٢٠

ئەو نووسەرانەی دەروونیان چاڵێ بەفرە

(بە بۆنەی بەستنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکێتی نووسەرانی کورد لە
هەولێر ... هەڵبەتە هەموو نووسەرێک ناگرێتەوە)

یەک، دوو، سێ، چەند ئاسانە
تفی سەرشۆڕی دەژمێرێ و ... وشەی دەمی وەک هەسانە
گەڕان، گەڕان، لە کۆڵانا ...
لە شارەکانی خۆمانا ...
تا ... (بژی) و (با)ی تیا بنووسن
هەرچی گڕە ...
هەرچی دارستانی چڕە
بە سۆپەرمانی عەنتیکە
دەیانەوێ شاخ و دۆڵیش، داپەڵۆسن

* * *

ساڵ ژماردن، پوول ژمارن، زۆر ئاسانە
تفی سەرشۆڕی بژمێرن!
وشەی داسی درۆکانتان، وەک هەسانە
چاوی ڕستەکانی ئێوە، کەم بینایە
تانەی ترسنۆکی تیایە
گیرفانی وشەی کۆنگرەتان

وەک گیرفانی (بەرخۆکە[1])ی شێت پێرار، برا
وەک جەلەبی یاسادانانی (ئاغەکان) بەشەو کڕا
شەهید (شەهاب) جەعفەر، ئەنوەر
عوسمان گڕو، مەجید کەریم[2]، وەستا ئەنوەر
کرێکاری کارگەی هەولێر
جوتیارانی دێهاتی پڕ لە خێر و بێر
چاوی ئێوە، نایان بینێ
لە کونجی گەرمی زیندانا، لە کوشتن و تێهەڵدانا
وشە کوێرەکانی ئێوە ... نایان بینێ.

* * *

پەت و سەکۆی سێدارەکان
بۆتە یانەی ئێوارەی ژینی لاوەکان
لە سەعاتێ هەزاران جار ...
(سۆندە)ی کێبڵ بن پێی خوێناوی ماچ دەکا
دادی زللە، قژی مێژوومان قاچ دەکا
ئەدیبەکان ...
وشەی ترسنۆکی ئێوە ... ئەم دەنگانەمان نابیسێ

---

(١) **بەرخۆکە**: شێتێکی مناڵ پەروەر بوو، پارەیەکی زۆری هەبوو، ڕووتیان دەکرد.
(٢) **مەجید کەریم**: لە کاتی نووسینی ئەم شیعرە شەهید نەکرابوو بەڵام لە کاتی نووسینەوەی ئەم دواییەی شیعرەکە، خرایە سەر.

لەخوێن، لەگڕ، لەلافاوی چەوسەوەکانا، دەترسێ
ئەگەر دەیان کۆنگرە بگرن.
بەری خۆری زامەکانی هەژار ناگرن
* * *
ئەدیبەکان
ئێوە لە شار کۆنگرە بگرن.
ئێمەیش هەرچی شەهید هەیە
لە ژێر لێدان، شەقی پۆستاڵی «دوگلەدا[٣]»
لەسەر سەکۆی سێدارەکان
لە فەلاقەی هەموو جەمێکی زیندانا
هەرچی شەهیدی خۆر هەیە ... دەیان ژمێرین
هەر کێی لەناو تەونی دیلی ئێوە دەمرن
دەیان ژمێرین
کردەوەکانتان دەبژێرین.
* * *
پوول ژمارن، ڕۆژ ژمارن، ساڵ ژمارن
چەند چرکەیەکی پێش مردن
زۆر هاسانە ...

---

(٣) **دوگلە**: بەعەرەبی ڕاست (دق لە) لە دەزگای تایبەتی مەحکەمەی کەرکوک سەربازەکان نەیان دەهێشت دەست بەئاو بگەیەنین، خێرا بەویتریان دەوت دوگلە.

بڕیارەکانی کۆنگرەتان
داسی کولی «ساڵحاغە[٤]»یە ...
مل پێچی (ڕەش)ی لە ملە و .. بە فیکەیێ لە حەیرانە
بڕیارەکانی کۆنگرەتان ...
(حەمە ڕەزا[٥])ی شێت نابینێ.
کاتێ کە پێی نەڵێن (دەروێش)، بەشی هاوار و گریانە
زامەکانی ... هی (چوارچرا)ی گۆڕستانە.

* * *

ئەدیبەکان ...
داوی وشەی کۆنگرەکەتان ...
گەر چۆلەکە بۆ شازادەی پاشا نەگرێ
ڕەوە کۆتری سەر بڕاو
بە دیاری بۆ گیرفان نەبرێ ...
نابێ ...! نابێ ...!!
ئەگەر درۆی هەموو دنیا.. بکەن بە بلوێری حیزی بلوێر ژەنێ
نانی (کانە)تان نادەنێ ...

١٩٧٨/٧/٣٠

---

(٤) **ساڵحاغە:** بە ناو شێتێکە گاڵتە بە شارستانیەت دەکات، لە شەقامەکانی هەولێردا داسێکی بە شانەوەیە، بە گوێرەی باری ڕۆژ زۆر بڵێیی دەکات.

(٥) **حەمە ڕەزا:** کۆنە ئەفسەرێکی سەردەمی قازی محەمەد لەداخی هەرەسهێنانی کۆماری مەهاباد، تێک چووە و خۆی بە دەروێشی قازی دەزانێ.

سەردانی بەندیخانەم

وتیان: برا خەمت نەبێ ... بەندکراوی
لە خەمی دووری ئاڵاوی
وتیان گیانە: بەردەبیت و لێوی زامەکانی گیانت
ماچی خۆڵی وڵات دەکات
گڕی دووریت، بەردەبێتە شەوانی ساردی ژیانت
وتیان: برا، بەندیخانەی تۆ خۆشترە
ڕقی هەتاوی ئارەزووت، گەرم و توند و بە جۆشترە
وتیان: ئێمەش لە بەندیخانەدا دەژین
هەوای سەربەستی نامژین
وتم: دە با وەکو ئێوە بەرەڵڵا بم
وەکو هەتاو ... لە ماڵی شۆڕش زاوا بم
جا با ئێمە تەنها ڕۆژێ، بە ئارەزووی خۆم ئاوا بم
دەبا ببمە تفەنگێک و لە دەست مناڵی ساوا بم
بەرەڵڵا بم ..
وەکو هەتاو لە ماڵی شۆڕش زاوا بم
دە با ببمە (نێزەکێک) و هەموو دەشتی کوردستانمان، بسووتێنم
خۆ دەتبینم خۆشەویستیم هۆگر دەبێ و
لە کەژاوەی هیواکانما ... دەیهەژێنم

١٩٧٨/٨/٢

نێوان بەفر و ئاگر

کە لە داوی دوژمن ئاڵاین
من و دوو کەس لێمان دەدرا
ئەوی ڕاستەم کە لێ یان دا ..
وتی (گیانە .. لەگەڵ ئێوەم .. بژی دوژمن)
ئەوی چەپم تا کوشتیان
دەیوت: زووکەن، خۆ بشمرم
لە خوێنی من .. لە جیاتی گوڵ تفەنگ دەڕوێ
گوللەی تۆڵەی ..
کرێکاران دەتان کوژن

١٩٧٨/٨/٢

شوانی رووتەڵە

لە شوێنی، شوانی زستان
کاتێ گورگ فەرمان ڕەوایی گرتە دەست
بڕیاری دا .. شمشاڵ و نای ..
هەرچی قوڕگێکی دەنگ خۆشە
بە سیکاردی کەڵبەی برسی .. هەڵتلیشێ
بڕیاری دا ..
هەرچی ڕووتەڵەی وڵاتە، بیانکوژێ
چونکە شوانی پەز ڕووتەڵەن؟
دەستی گۆچانی ئەم گەلەن
بڕیاریدا، باج و باوان، مێرگی ژوان
لووتکەکانیش هەڵبکێشێ
چونکە مۆڵگەی پەزی شوانن
چاوی کەلی بەربەیانن

١٩٧٨/٨/٥

فوو لە گڕی زامەکانی هەژار ناکەم

کە دەبینم .. جوتیارەکان، هەژارەکان.
زەوییەکانیان داگیر دەکرێ
هاوینی درێژ
ڕێ بە ڕووبارەکانیان دەگرێ
بێدەنگ دەبم.
تا لە دێهاتی مارەیی باپیرانیان.
لە گێڵگەکان .. دەریان دەکەن
کاوڕە کۆرپەی پەزی شوانێ
لە (کەویسار)ی گیان دەکەن
بێدەنگ دەبم ..
لە کودیلەی هاژەی لافاو پڕ زەنگ دەبم
تاکو چەوساوەکان خۆیان
لە خەرمانی زامەکانیان شین دەبنەوە
تا بورکانی لووتکەکانیان، ڕادەپەڕن
ڕێک دەکەون کۆدەبنەوە

١٩٧٨/٨/٧

شیرین بووکە، بەستەی نەورۆزی بۆ دەڵێم

بۆ مەزهەری خالقی گۆرانیبێژ

زۆر جار مەلی غەریبی دڵ
لەسەر میلی ڕادیۆکەمدا هەڵدەنیشێ و ...
ئامۆزا گیان دەڵێتەوە.
لە (گیان و گیان)ی خالقی و ...
هەرا و هۆریای دەروونی من
لەنێو (ڕۆڵە .. کۆرپەی شیرین ...)
جۆگەی کەلی یادی گەرمم دەکرێتەوە
* * *

برا مەزهەر .. خۆ ناتناسم
لە دەربەندی گۆرانیتا بە تفەنگی تاسەت کاسم
گڕی دەنگت دۆستی دێرینی هەستمە
بزەی سابڵاخ ... سۆزی ئای ئای
دەسگیرانی گیانی گیانی ...
(چوار چرا)یە و مەبەستمە.
* * *

منیش وەک تۆ، وەک (وەفایی)
وەک ئاشقێکی ئاسایی
چاوەڕێی شیرینم دەکەم
شیرینی من ...

به خولی دۆڵی ڕەشی چاو ...
قژی زامی گوڵ دەڕێسێ
شلکەی ڕانی ..
پەنجەکانی
گیانی سەرمای پڕ لە ژانی
لە تەونی شۆڕش دەپرسێ
بە تەشیی پێڵووی چیاکان
شیرین تیشکی خۆر دەڕێسێ
خەڵکی گوندی .. لە پۆشاک و نان دەپرسێ
* * *

ئەی هونەرمەند ...
گوندی گەرووی هەناسەی تۆ
لەقەد پاڵی چیای دڵی من ... لەسووتانە
گوڵەکانی ... باخی مەستی، سۆزی قووڵت
لەناو چەپکی غەریبیما ... بەندە لە نیوەی ئینجانە
کاکە مەزهەر ...
چاوەڕێی کام تەشی ڕستن لە شیرینی دەنگت دەکەی
کام لای لایە دەهۆنیەوە
کامە گریان ...
لە دایکی کۆرپە کوژراوا ... دەسێنیەوە
* * *

کاکە مەزهەر ...
لەو شیرینەی کە خۆشمەوێ
چاوەڕێی کام تەشی ڕستنی لێبکەم!
دەمێکە شیرین دەمناسێ
نازی چاوی .. لە ئاگرۆکەی کاروانی ڕێگا ناکەوێ
دەمێکە شیرین دەمناسێ
تەشیی سوور و قژی گزنگی بۆ دەبەم
کاکە مەزهەر ... سەیرە باسی شیرین دەکەی
شیرین من و وەفایی شاعیر دەیناسین
خۆشم دەوێ ... ئەو دەزانێ
چ تەبارەی ئازارێکم، داوەتە بەر دەمی داسێ
شیرین تەنیا من دەناسێ
* * *

کاکە مەزهەر ...
لەناو گەلی گەرووی تۆدا، گەر دەنگ دەبووم
لافاوی سووری بەهاران، نەبوومایە
لەرەی خوڕەی خۆم دەبڕی
لە کوێستانی گەرووی تۆدا ... گەر زستان بام
بە گڕی شوانکارەی هەژار ...
فرمێسکی چیاکانم دەسڕی.
* * *

ئەی هونەرمەند ... لە هەڵسانی بەندەکانت
شیرین باوەشم پیا دەکا و ...
هێشتا هەوری خۆشەویستیی ...
بەسەر کێڵگەی غەریبی گیان نەباریوە
منیش لێرە ... باوەش لەشیرین دەگرم و ...
هێشتا هێزی، دەست بەسەری دەنگی دوورم
لەبێتەلی (ئامۆزا گیان) ...
لە تۆمارگەی (کەمەرە شلا) نەمەییوە.
* * *

شیرینی من هەردوو کوڵمەکانی سوورە
بێریڤانی ژانی گوندی دەم سنوورە
بەرهەڵبێنەی چەرمی سەری شەهیدانە
مارەبڕی ... ڕزگاربوونی کوردستانە

١٩٧٨/٨/٩

کوانێ بابە

بابە، بابە
سەهۆڵی خەم لە دڵ لابە
بەسیە دووری ...
خۆ تۆ ئاگرێکی سووری
* * *
بابە، بابە
چاوی بەیانی هەڵدێنم
تۆی ڕزگاربووی تیا دەبینم
ڕۆژیش خێرا، شەو ڕاودەنێ
موژدەی سەربەرزیت دەدەنێ
* * *
بابە مەڵێ دەست بەستراوم
لە بەندیخانە گیراوم
خوێنت لە دڵما ناسرەوێ
هەرگیز، تۆمان زۆر خۆش دەوێ

١٩٧٨/٨/١٠

(لە بەندیخانە وتراوە)

گڕی بورکانی کێوەکان

بۆ شەهید جەعفەر

کام مێژووە .. قۆناغەکانی زۆر گەشە
کام سپی و سوور پێست ڕەشە
کام کتێبخانەی وڵاتە
بە قەد مێشکی شۆڕشگێڕێ، پڕ زانینە
کام ڕاپەڕین
بە قەد تینی زامی کوڵی هاوڕێی مەرگ
تێر خەباتە .. دڕ و لاتە.
مەگەر هەر بیری باوکێکە
شۆڕشی کوڕی دایکێکە
گریاوی بێشکەی ڕەنجبەرە
بۆ ڕزگاری چەوساوەکان
وەک سۆپەرە
بەرزی ئاسمان، قووڵی دەریا
تێکڕا شینن.
ناگا بە (شینی)ی چاوی تێکۆشەر
شەکر، چوکلێت، باقلاوە شیرینن
ناگا بە شیرینی هەنگوینی خوێنی سەر
* * *

ڕەنگی (شین)م لە بیر ناچێ
چاوەکانی جەعفەر شین بوون
گەرمی هەتاومان لا ناچێ
هەنگاوە سوورەکانی ئەو ..
هێز و تین بوون

١٩٧٨/٨/١٠

ڕاپەڕین

له بازاڕا ..
كه دیلێكیان هەڕاج دەكرد
ترس و سامی دابزڕكاو ..
له نیشتمان، له ژان پڕ بوو ..
یەكسەر دەمرد ..
هیچ گیرفانێ
نەیتوانی ئینسان بكڕێ
كەچی چڕنۆكی ئەم (دیله) ..
توانی گەرووی خاوەنەكەی
گورج هەڵدڕێ

١٩٧٨/٨/١١

کاتێ هەژار قەفی سنوورەکان دەبڕێ

تا سۆلێ بم لە پێی کچی دێهاتەکان
ڕووی داگیرکەر مکیاج بکا ..
لە پاژنەما ..
قوڕ و بزمار، تفەنگی پێی بریندارن
مامزە کێوی دڵدارەکان
سنووری ئۆردوگای (ناتۆ) دەشکێنن و
چەکوش وەشێنی ئازارن
تا باخچە بم، قەدم دیلی ڕەشەبا بێ و ..
زریان میوەم هەڕاج بکا ..
ڕەگم وەکو ڕەگی لوتکە، داکوتراوە
باخەوانم،. وەکو دەریا ..
میوانی گشت بەندەرێکەو ..
پاپۆڕی چەرچییەکانی دونێی تیا خنکاوە

١٩٧٨/٨/١٢

مناڵی سەردەمی ژان

مامە، خاڵە ...
مەڵێن، (هەرەوەز) مناڵە
تەمەنی زامی من پیرن
کۆتری ئاسمانی شادیم
لە ژێر چەقۆی خەم یەخسیرن
* * *
باپیرە گیان ...
دایکم لای لایەی لێ بڕیم
یەخەی غەریبی بۆ دڕیم
تاڤگەی گریان دەڕژێتە چاو
مەلەوانی مێژووی هەستم
یادی ئاگرینی خەستم
لەگەڵ شەپۆلێکی ڕژاو
لە ڕووباری ژانی منا
لە هەواری زەلکاوی ڕقی دوژمنا
لە کۆچێکا ... دادەگیرسێ
کەوی باوەشی ئازارم
لە پشکنین، لە فەلاقە
لە هەڵواسینیش ناترسێ
* * *

مامە، خاڵە ...
مەڵێن، (هەریار)ە و مناڵە
ئەوە نییە ... مناڵەکانی شارەکەم
داوای یارییان لێ دەکەم
دەڵێن: جلمان لەبەر نییە
دەڵێن ... دەڵێن: کەس گەواڵە و
هەوری ڕەشی وەکو ئێمەی لەسەر نییە
دەڵێن: خەڵکی، لە (شەت) خنکا
باوکی ئێمە .. بە پەت خنکا
دەڵێن: هاوڕێ و خزمەکانمان
دەست و پێیان بە زنجیرە.
بۆیە حەزی مناڵیمان
لە یاری شەقام و کۆڵانا، دڵگیرە.
* * *
مامە، خاڵە ...
مەڵێن (بوێر)ە و مناڵە
ئەوە نیە ... مناڵەکانی شارەکەم
داوای یارییان، لێ دەکەم
بەرەو دێهاتەکان دەچن
لە شەوێکا ..
بۆ بڕیاری ... بەرەبەیانی مل کەچن
* * *

مامە خاڵە ...
هێشتا شخارتەی دڵی من
لە گیرفانی ڕەشی شەوە
گوڵی تەمەنی داهاتووم
ئاوزنگی سوور و پڕتەوە
وەک ئەسپی خۆر ...
لە کۆچایە و
چاوەڕێیە و، نەهاتەوە
پێچی دووری، بە لافاوێ ... دەخواتەوە.

١٩٧٨/٨/٢٥

ئاواتەکانم سەربەستن

بەناو ڕەگی هیواکانا .. دەتوێمەوە
دەبم بە ئەندێشەی ڕووت و ..
لە قابلەمەی بەندیخانە
دەمکوژن و .. دەژیەمەوە
دەبمە مەلێ، لای ڕووبارێ دەنیشمەوە
کەنارەکان ..
دەترسن و .. ڕاوکەرەکان دەمگرنەوە
دەبمە گوڵ و .. لە مێرگی یادگاریما
بۆنم شۆخی شار دەی مژێ
لەپڕ، خێرا ..
بەهار لە چیاکان زیز دەبێ و ..
بەفر دەبێ بە لافاوێ و .. ئاگر دەڕژێ
* * *
ڕێبواری ئەندێشەکانم ..
بۆ هەر شوێنێکی دوور دەچن
هەیتەکانی بەندیخانە ..
وەکو مسمار .. لە پێی بەربوونم ڕادەچن
* * *
دەستی سەربەستی دەرەوە
بە کەلەبچەی هەناسەی ساردم دێتەوە

جا هەیتە ڕەش ..
ئاوا ئەندیشەم ڕاو بنێ
گەر شەپۆلی (گڕی گیانم) خۆی دەربچێ
دەبێ بە چۆن، تاوانی قورسی ناو بنێ

١٩٧٨/٨/٢٦

ئەو کتێبەی، وشەی بەخەنجەر نووسراوە

ڕیزە چیاکان ...
وەکو تەونی بەرەبەیان ... ڕاچەندرابوون
برۆی ڕووناکی چاوی خۆر ...
وەکو ڕیسی مافووری دەستی قەیرە کچ
بەگوڵاڵەی باڵای لاوی ڕایەڵ کرابوون
* * *
لە نێو، جووت مەمکی دووکەلا ... لە دەربەندێ
ژیانی دایکم ... ڕاوی نام و ...
وەک تەورداس، کوێرایی تاریکیم بڕی
بوومە ڕووبار، خۆم هاویشتە هاژەی کەندێ
* * *
هاتم هاتم ...
ناویان لێنام داسی سەپان
ماچی گوڵی گەنمی تەبارەم دەکرد و ...
کە دەمبڕی ...
تنۆکی زیز بوونیم بۆ دەسڕی.
لە جۆخینا ... قەد و گەڵای (گەنمە سوورە)
با دەیبرد بۆ ... هەر هەڵەتێ زەق و دوورە.
خێرا ئاغە
ڕەوسەو دانی، لە عەمارا هەڵدەلووشی

وەک شۆخی بە زۆر مارەکراو
خەنجەر، ئاگر لە ڕێگا دەبوو بە تووشی
* * *
پۆستەی خەرمان بەرەکەتیی جوتیارەکان
لێی نووسرابوو: گەنمە سوورە، هاوار ... بۆ (داس)
کەی پەیمانی ... گەوزی برسێتیمان وابوو
* * *
هاتم، هاتم ... ناویان لێنام «مامە سوارە»
عەشقی کچی زۆرداریٚ بووم
لە بەندەری دڵداریما ...
ئێشکگری «ئاڵ و وێڵی» هەژاریٚ بووم
ئەسپیٚ نەبوو ... کچی ئاگر، لە پاوانی ئەڤینی زوو
لەگەڵ منا تاوی تێدا.
تا گەواڵەی، شوانکارەی شەپۆلەکانم
هەڵیگرت و هێنای، هێنای بەڕێی نوێدا
لەگەڵ منا تاوی تێدا.
* * *
هاتم، هاتم ... ناویان لێنام (ئاگرە سوورە)
بوومە کلیل ... بۆ کێڵانی هەر کێلگەیەک
دەرگەی جوتی ... جوتیار نەبیٚ نەیکاتەوە
بوومە خورشت ... بەربوومە گیانی دەوڵەمەند
تا قورقوشمی نەڕژێتە سەر

چاری نابی و ... خەوی مردن دەیباتەوە
ناویان لێنام ئاگرە سوورە
بە قسەی ڕەق چوومە ژوانی
(هەڵبەت قسەی هەژار ڕەقە)
لێوی وشک و تاسەی گەرمی برسی و تینوەکانم هێنا
گڕی تاڤگە و خوێنی دوژمن، رووبارێ بوو
دەممان تێنا ... بکوژە ببڕە
پشکۆکانمان، هەندێ چزان
دوژمن شەوی بەسەردا هات
چاوی کوێستانییەکانی مە ...
نیشانی تەمەنیان، گڕە.
* * *
هاتم، هاتم ...
ناویان لێنام بزمار کوتە
چەکوشێ بووم
ئەو دارتاشەی، ئەسکەمیلی ئەنجومەنی ...
کۆشکی سپیی دروست دەکرد
ئاسنگەرێ کەشیش بەندی ...
بەندیخانەی خوێنی (باستیل)ی خەست دەکرد
هێزی منی پێ نەکرا.
کەوی کێوی باوەڕی پێ هەڵنەفڕا.

١٩٧٨/٨/٣٠

بنەگەی شوانکاری

ئۆپەرێتێکی یاری مناڵانەیە

تابلۆی یەکەم
دێیەکی وشک و بێ ئاوە .. سێ چوار مناڵ عوسە و شێرە، ڕەشە، بەرچاو دەکەون

دەنگێ: (لە سیلەی قەبران هاوارە
دادگا بمدا لە سێدارە
دانانێم من مەیلی ئەو یارە
وەرگەڕێ باڵات های بیبینم
با دەرچێ ڕووحی شیرینم
عاشقان لە دوورەوە دیارن
ڕەنگ زەرد و لێو بەبارن
مەنعیان مەکەن خاوەن یارن)

عوسە: (بەڕاکردن دێتە گۆڕەپانی دێ بەئاوازەوە ئەمە دەڵێ)
هەرە لەقە هەرە لەقە
پەڕم وەک حاجی لەق لەقە
هەرچی نایەتن بۆ گەمان
لە ماڵ بەشی شاپ و شەقە

شێرە: (منداڵێکە سەر دەردەکا)

زەردە خۆر هێشتا هەر ماوە
زگی برسی کز و خاوە
با تاریکی قینی بڕژێ
شەمشەمە کوێر هەڵسێ و بفڕێ
بۆ کەل بۆ کەل
مناڵ کوڕ گەل
بەڕووی بەیانی هەڵدەگژێ

ڕەشە: هاتم هاتم

نووردیە نانی خۆم دێنم و
عوسە، عوسە زوو لە لاتم
زڕباوکی ماڵ
خۆی دەمنێرێ بۆ ناو مناڵ
هەرە لەقە، هەرە لەقە
بەم ئێوارە، چاوم زەقە
لە ئێوە بێ هەزار سڵاو
دانوو دەخۆن، یاخۆ پڵاو

عوسە: دانوو، دانوو

مەنجەڵ دەخەینە سەر ئاگر
گڕ دەکەینەوە سەر لە نوو

شێرە: دەبێ پێکی منیش بکەن
هەر چەندە زۆرم خواردووە
پرسی باوکم نەکردووە
تا خەوم دێ
ئەستێرەتان بۆ دەژمێرم
بە گورگ و ڕێویت دەسپێرم

ڕەشە: دە دانیشن .. کوڕگەل هاتن
(کۆمەڵەیەک دێن)
بەڵام ئەگەر...
کوڕی ئاغە لەگەڵ دابێ
تامی نابێ

فەرهاد: پەرتەی لێکەن .. خۆتان بگرن
بە فێڵ بە شەق .. دەری دەکەین
تا یارییەکانمان سەر دەگرن

عوسە: ئەو بەگزادە
هەر خۆی نایە..
زۆریش ڕقی لە فەرهادە
بەڵام تا وەکو بۆی بکرێ

یارییەکەمان لێ تێک دەدا
زۆر وریا بن
جارێ کەس جوێنی پێ نەدا

شێرە: (کوڕە کوێخایە و دەوڵەمەندە)
منالینە دڵ ڕەق مەبن
لەناوەخۆ .. فێری لێدانی شەق مەبن
(هەموو کۆ دەبنەوە)

هەموو: یاری ئەمجارەمان جیایە
کوڕی هەژارانی تیایە
هەر منداڵێ تێکەڵمان بێ
دەبێ مەرجی گەمەی ئەمشەو
بکاتە کۆڵ لە گەڵمان بێ

ڕەشە: دانوو دانوو
گڕ دەکەینەوە سەرلەنوو
(دەست و پێیان درێژ دەکەن)

فەرهاد: حلول بلوول تەکامە
زەرد و سوور و شەمامە
عەیشێ باوان..

له خۆشناوان
دەگرێ چاوان
چاوی بەگو..
پێم تێهەڵچوو..
هەڵگرە ... ئەتو

عوسە: (شێرە تێکەوت لەو یارییە)
شێرە .. شێرە
پاشکۆی دمۆر بە تۆ فێرە
تۆ خەوت دێ
تا بەیانی ناگەیتە جێ

فەرهاد: پاڵدم بەستم..
گەر نەچیەوە .. بۆ کوێ بڕۆی
هەر دەتبەستم

ڕەشە: دە دەستی چەپتان هەڵبڕن
ئەی ئەوانەی فێری گرن

هەموو: هەرە لەقە هەرە لەقە
چاوی برینم زۆر زەقە
هەرچی نایەتن بۆ گەمان
لەوێ بەشی شاپ و شەقە

(کەمێ وەستان)
یاری ئەمجارەمان جیایە
داهاتووی هەژارانی تیایە
راوی گورگی بەر بنارە
ترسنۆک و تەمەڵ دیارە
(کەمێ وەستان)
دەڕۆین بەرەو قوتابخانە
کە ئەوێ سەرچاوەی نانە
خوێندەواری و زانستی نوو
گڕە بۆ مەنجەڵی دانوو

تابلۆی دووەم

گەڕەکێکی شارە، مناڵی جوتیارە دەرکراوەکانی گوندانی تیا دەبیندرێت، ڕێباز، هەریار، شاسوار، شۆڕش، عوسە، ڕەشە، فەرهاد

تەمی زوێری گوندەکان
لە چاڵاوێکی کوندەڵانا
ئاغە و چەقەڵ
خوێنی چینە ڕانیان دەخوارد
لە قەرسیلی دەشت و دۆڵا
بەبا هاتن .. وەک دێڵە سەگ
ڕایان دەبوارد

کۆچی جووتیار ...
بارگەی نایە ئەسپی ئاوات
بۆ شار هاتن .. بوونە کارگەر
تا چەکوشی داهاتوویان
خەمی دەرکردنیان لابات

هەموو: هەرە لەقە .. هەرە لەقە
چاوی برینمان زۆر زەقە

ڕێباز: دایکم دەیگوت
گورگی شەوێ .. گورگی شەوێ
یاخوا لە ماڵمان دوور کەوێ

هەریار: دایکی منیش پێم هەڵنەگوت
هەموو جارێ زوو زوو دەیوت
زاوای خاڵتان ..
بێنە ماڵتان
زۆر کەس هەیە هەر ڕاوی دەنێ
هەریار ئێوە چی دەدەنێ

ئێمەیش وتمان:
تۆی دەدەینێ
دەست لەمل بن تا سبەینێ

هەموو: (پێکەنین)

هەریار: دایە ماچی دەکردم و .. پێدەکەنی

وتی: خۆزگە باوکی ئێوە
لە بەندیخانە بەردەبوو
ڕیشەی خەم و غەریبیمی هەڵدەکەنی

فەرهاد: ئێمەی بێ باوک:
ئێمەی هەتیو
بێ دەغڵ و دان ..
لە شارا بێ پەنا و پەسیو

ڕێباز: با باخی گوڵ .. دەی پێک بێنین
گڵ و ئاو .. بێڵ و چەکوش
لە گەڕەکی کۆن بسێنین

هەموو: ئەم زڕبابە ..
لە ماڵی خۆمان دەر دەکەین
بەردەقانی و دار لاستیکی
چی مناڵی جووتیار هەیە ..
پاسەوانی ..
کێڵگەی گوند و .. تۆمان دەکەین

عوسه: عەسکەر نیم معاشم بێ
پۆلیس نیم ڕەشاشم بێ
مەلا نیم زەکاتم بێ
ئاغە نیم دێهاتم بێ
شێخ نیم کەراماتم بێ
داوم کەوتۆتە داوی
زەحمەتە نەجاتم بێ

کۆمەڵ: (ڕەوە منداڵێکی شارستان وەڵامیان دەدەنەوە)
هەوێزی مە قشپل نییە
زامی پشت و بن مل نییە
ڕیخی تفەنگە عوسکەیە
ئەستێرەمان، تروسکەیە

فەرهاد: دەوجاو .. چەقۆ و قۆچەقانی
باشتر نییە
لە تفەنگی جڕنا و فڕنای
شانی پیاوی پێپەجانی

شۆڕش: مناڵە خۆشەویستەکان
نێوەشەو بوو
چاوی تەلار پڕ لە خەو بوو

باوکی مەزن گەڕایەوە
باوکی بەردەمی سێدارە
کە هاتەوە ..
هەرچی لەشکری گڕ هەبوو
هێنابوویەوە ئەم شارە
زڕباب تووتە
برای تووتە
مام سەرسپی و باڵابەرزە
ئەسپی کوژەو دۆشاو مژە
کە شەو باوکم گەڕایەوە
خستنیە گوفەکی مێژوو
مەنجەڵی دانوییان هێنا و
گڕمان تێبەردا سەرلەنوو

هەموو: هەرە لەقە هەرە لەقە
کاروانی مە دوور و زەقە
هەرچی نایەتن بۆ شۆڕش
لە وڵاتا .. لەژێر شەقە

تابلۆی سێیەم
(قەدپاڵی کێوێکە .. هەمان کۆمەڵە مناڵە بەرامبەر دێیەکی چۆڵ و خامۆشن ...)

دەنگێ: هەبوو نەبوو

شێخ ژنێ بوو

بە بووک نەچوو

مناڵی بوو

جا شووی کرد بە ..

جوولەکەیەکی دەوڵەمەند

مێردەکەی مرد

چاڵی بۆ سامانی هەڵکەند

وڵات زۆری موڵکی ئەو بوو

لەو هەموو پارە و دارایە

(خانی چۆڵە)ی جێگەی شەو بوو

هەموو خزم و ناسیاوانی

کەلاوەکەی ئەویان نەویست

شۆڕشێکیان دژ هەڵگیرساند

خانوویەکیان لێ دامەزراند

بۆ هەموو لایە پڕ بەپێست

هەموو: هاوار هاوار هاوارە
لەشکر سەدان سوارە
دێ دێ
گشت ڕێ
دۆڵ و ڕووبار
ژوانی دڵدار
مات و کزە
جێی ڕەوە کۆتر و مامزە
ڕەز و باخە دێرینەکان
ماڵی شۆخە شیرینەکان
مناڵەکان
ڕقی بەزۆر کۆچ کردنی
بەختەوەری ..
جووتیاری چاوی ساڵەکان
هەوارگەی شوانکارەی لاش
جێ ئەوانەی
لە پێناوی برسی یەکانا .. خێرا هاتن
هەرچی مناڵی یاخییە
هەرچی خەڵکی ئەم گوندەیە
عەشقی بناری شاخی یە
قووچەکی خۆر ..
لەسێڵی خوێنا ڕادەخەن
کۆتر و ئاسک و ئەسپ بەخێو دەکەن

هەموو: تۆڵە، تۆڵە
سەدان سوارین
خەمی مێژوومان بەکۆڵە
یاری ڕیزە میرانەیە
سەدان لاوی پشت یەکگرتوو
بەدوای شوانی خۆیان دەڕۆن
ڕاوە گورگ و ڕاوە چەقەڵ
دەکەن بەخوو

هەریار: شۆڕش، شۆڕش
تۆ دەزانی شوانی بکەی
شۆڕش: بەڵێ بەڵێ

ڕێباز: شەوین و شیوە خوار دەکەی

شۆڕش: بەڵێ بەڵێ

شاسوار: نانی بۆ سەپانان دەبەی
- : بەڵێ بەڵێ

عوسە: لە گورگ و ڕێوی ناترسێی
- : نەخێر نەخێر

هەموو: (هۆ، هۆ هوو هووو)

کاتێ شۆڕش لە لافاوی سەد مەترسی

لە مردنی شوان دەپرسی

شوانە گڕە ..

بەم مەرجانەش

توانی شوانی هەژاران بێ

لەبەرایی دڵداران بێ

گۆچانی خوێنی گرتە دەست

چەکی نایە شانی مەبەست

تابلۆی چوارەم

(لە دێیەکی دەم سنوور .. شین و ڕۆڕۆی شێخی گورگانە بە خەنجەری شوانکارەی زامەکانی کوژاوە و شینی بۆ دەکەن..)

پیرەژنێ: هێ دیوانێ دیوەخانێ

کێ بوو پیری ناو دیوانێ

تا دوێنێکە میر محێ بوو

عیشقی خوێنی بەبێ خوێ بوو

دار جگەرەی وەک تفەنگی

تانجی و توولەی ڕاو و جەنگی

هێ دیوانێ دیوەخانی

کێ بوو یەختەی ناو دیوانێ
هەڵاشی تەرمی لاوانە
خەنەی خوێنی هەژارانە
بە جامی ژەهری بێگانە
خۆی کرد بە نیشان و تانە
هێ دیوانێ دیوەخانێ
کێ یە مردووە لە دیوانێ.

ڕێباز: لاو و هەڵۆ
دیوانی شار ..
بۆتە کۆنە ئاشی بەتاڵ

دەستاڕی خەم
بەدەست شۆخی کوڕ مام کچ خاڵ
ساواری ساڵانی ئازار
دیوان ئەوسا دەهاڕێ
هەر مەر گەوەڕ و پیرەژن
شینی مردنی بۆ دەکەن
نووشتە و مۆروو
هەڕاج دەکەن لەبازاڕی

هەریار: مادام ئێمە یەک ڕێڕەوین
ڕیزی برسییەکانی شەوین

شاسواری مه .. ئاوزنگی ئەسپی لێداوە
ڕێبازی مە
ماندوو بوونی
لە تەرازووی سەرکەوتنی
بێچووی چەوساوە کێشاوە
شۆڕشی مە ..
شوانە و تفەنگ ..
گۆچانی دەستیەتی
شەوین و شیوە خوار دەکا و
لە گورگ و ڕێوی ناترسی
سەرانە نادا بە میر و
لە هەڕەشەی کەس ناترسی

١٩٧٨/٨/٣٠

دووریم بزەی بەیانییە

دوورم دوورم
بە گریەی خۆم پشت ئەستوورم
مەلەوانی دەریای خەمم
زامدارێکی بزەی سوورم
ئاگرێکە و لەگیانمایە
هاوارێکە و بنی نایە
خۆشەویستم، کە دەتگەمێ
ماچی ڕزگاریت دەدەمێ
کڵپەی خۆشەویستی دوێنێ
خەرمانی شەو دەسووتێنێ
کاروانی دڵ دەخاتە ڕێ
دادەگیرسێ، لە شار لە دێ
دووری دەسگیرانی خۆرە
سۆزی شۆڕشی لا زۆرە
دوریم ژانی کپ دەبیستی
ڕواوە لە خۆشەویستی

١٩٧٨/٩/١٠

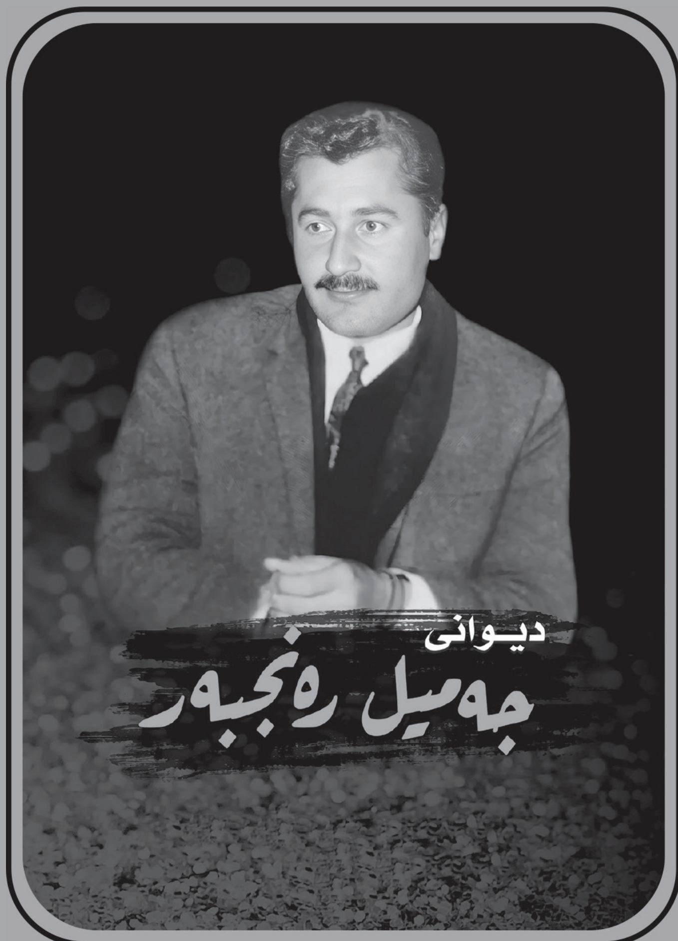

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی

١٩٧٩

ئەو بایە نیم، تەنها ژووری هەڵمژێ

ئای لەو دڵەی، کە وەرزش لە گۆڕەپانی سنگت دەکا
ئای لەو چاوەی، لە پێشبڕکێی تیشکی خۆرا.
شەوی دووریم دەگریەنی و ... ئاگر تێکەڵ دەنگت دەکا
* * *
گیانە ئەگەر با بوومایە و بەند بکرابام
خۆ نەدەبووم بە هەناسەی خۆبادانی شەقامەکان
نەدەبووم بە ئۆکسجین و ...
گڕ خۆشکەری، سەهۆڵ بەندی تەلارەکان
«با» بوومایە و بەندبکرابام ...
بەناو کونی تەل بەندانی، دیوار نەبا، نەدەخزیم
هەرچی بۆنی گوڵی سوورە، من دەبووم و نەدەبەزیم
«با» بوومایەو ..
دەنووک سووری، ناو سیبەکانی هەژار نەبام
مەل نەدەبووم.
وا بوومایە ... گەمێ سوورەکانی عێراقم پاڵ دەدا لە دیجلەی ژان
بەرەو لوتکە سەر نەکەوتبام
پێڵووی چاوی گەل نەدەبووم.
من ئەو بایەم ... شەماڵەکەم، لەناو کەلی کێوەکانا
پڕاوپڕی دڵ ڕژاوە
تەنها گیانە ... گەردەلوول و زریانەکەم، بەند کراوە

١٩٧٩/١/١

ڕۆژی لە دایکبوونم

زۆر نووسرابوو ...
ژان، بیرە نەوتی دەروونە
خەم، گرێکە، لە هەڵچوونە
زۆر نووسرابوو ...
شارێ گیرا ... زۆر کەس کوژرا
بۆمبا تەقی ... بە ناو هەوری قرچەی گەرما
زۆرمان دەبیست، مافی مرۆڤ
واتە لێدان ...
سزا، زیندان.
زۆرمان دەبیست، شۆڕش، شۆڕش
شۆڕش لەناو ... خوڕە و شەپۆلی ئارەقەی کرێکاران
زۆرمان دەبیست، فاشست، نازی
هێرۆشیمای ئەتۆم بازی.
تا زامی سوور فێری خوێندەواری کردین
خوێندمانەوە
چەوسانەوە
خوێندمانەوە
نان و وڵات و ژێردەستی

خوێندمانەوە ... خەبات، سۆشیالیست، سەربەستی
لە فێرگەی شەو نووسین فێربووین
تا نووسیمان ...
(چەپکێ چاوی مێشکی هەژار)
بارگەی شەپۆلی ڕووبارین
گرد و کۆی گشت تەلانێکین ... هاتووین بەغار
لە شاخی سوور، گردۆڵکەی ڕەش، نووسیومانە
لە سووتانی خۆمان گڕین
لە ناو لوولەی ویستی برسی، گوللەی دڕین
تا فێری نووسینی ئەم وێنانە نەبووم
هێشتا نەبووم.
کە فێری بووم ... لە دایک بووم

١٩٧٩/١/٢٥

کەی پاییز جەژنی گوڵ بووە

دایک:- ڕۆڵە مەگری، ئەمڕۆ جەژنی منداڵانە
پێکەنینی ڕوومەتی خۆر ...
جەنجەرێکی بێ کاڵانە
کوڕ:- دایە جەژن، مانای چییە؟
دایک:- ڕۆڵە مەگری ...
واتە لەبەر ئاگردانی، ماڵی خۆمان
کولێرەی سوور دەبرژێنین
ڕۆڵە واتە ...
حەزۆکەتان، وەکو گوڵاو
بەسەر گیانی دایک و باوکتان دەپرژێنن
کوڕ:- جا کوا ئەوە ... جەژنی منە
وەک هێڵەگی بەرچاوی خۆر ... هەمووی کونە
دە پێم بڵێ ..
دایە جەژن لە کوێوە دێ؟
دایک:- ڕۆڵە جەژن ... سواڵکەرێکە
لە شەڕواڵی گرێدراوا ...
ئازووخەی زستانی پێیە
کاروانێکە، بەناو تیشی، چەوسانەوە

جڵەوکێشی، ئەسپی شێیە
کوڕ: جا دایە کەی دەگاتە جێ؟
دایک: کە لە فێرگەی برسێتیا
خوێندمانەوە ...
بمری چەوسانەوەی ئینسان
خوێندمانەوە ... بژی هەژار
سبەی شۆڕش ... دەکا بە نان

١٩٧٩/٤/١

ئەو بڕیارەی درویّنەی خەوی کردم

مەلی هەژار
لە فڕگەی ژان هەڵدەنیشێ
پێشمەرگەی لێ دادەبەزێ
هەرچی کانیاوی سەنگەرە
بۆ ڕووباری بەهار دەزێ
***
بڕیار وایە
بەهار بێت و
دەیان چەپکە نێرگزی جوان
لەسەر گۆڕی شەهید بڕوێ
بڕیار وایە
خوێنی ڕژاو
لە ڕووباری سەروەریدا
خوڕەی نەمردنی نەنوێ
***
بڕیار وایە
کۆتری دەنگی شوانەکان

لەقەد پاڵی شمشاڵێکا
فوو بکاتە جۆگەلەی دێ
***
بڕیار وایە
تەوری دەستی خۆری بەیان
گڕ بەرداتە بارەداری زستانی شەو
بڕیار وایە
کۆتری دەنگی شوانەکان
لە دۆڵەکان شۆڕ بێتەوە و
سواری ڕووباری خوێن ببێ

١٩٧٩/١٢/٢٩
ناوزەنگ

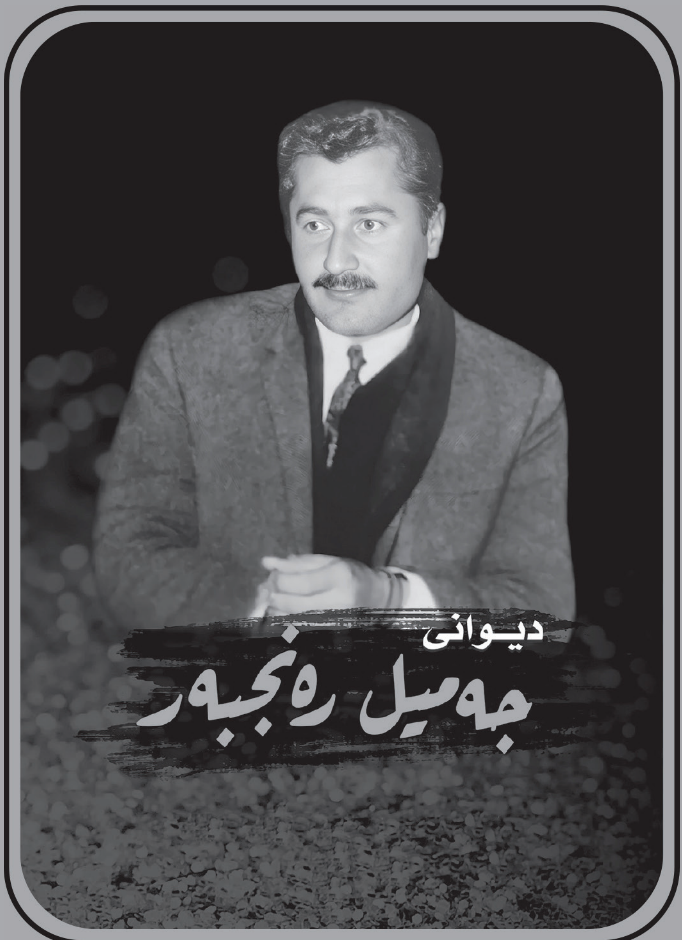

مێژووی ئەو شیعرانەی دەگەڕێتەوە بۆساڵی

١٩٨٠

سەری ساڵێکی ڕاپەڕیو

سەری ساڵە
وا کۆتری ژانی مریەم
هاتۆتەوە ناو هێلانەی مەسیحی خەم
مۆمی تەمەن
فوو لە خەوی مردن دەکا و
لە نشێوی تاریکی کێو دێتە خوارێ
خۆری تەمەن
بۆ ئاهەنگی بوک و زاوا
میوانی خەونی سوور دەبێ
وەک ڕەهێڵەی وەرزی بەهار
لە چاوانیا گوڵ دەبارێ
***

سەری ساڵە
ماچی شۆخی شۆڕش تاڵە
بولبولی ئاسمانی ئەمڕۆ
لە سەنگەری ژێر کڕیوەی ئەم سەردەمە
لەگەڵ کلْپەی کریسمسی ئەشکەوتەکان
دەبنە گرمە و هاژەی بە خوڕی ئەم چەمە
***

سەری ساڵە
وا بلێسەی چەندینساڵی بنکەی سووری
پێشمەرگەکان بەتین دەکەین
لەگەڵ کێوە بەرزەکانا
چۆپیمانە و بۆ نەورۆزی قوربانیمان
ئەسپی هەژاران زین دەکەین
ئەی ئەستێرەی شەوانی ئێشک گرتنم
لەباتی من .. بە نهێنی
خەندەی جەژنی ئەمساڵ بەرە
خەندەی جەژن پڕ لە چەپڵەی
ڕەنگی خوێن و کەللەی سەرە
ئەی ئەستێرە
خەندەی گوڵی ئەمساڵ بەرە
بە حەسرەت بوون بۆ ئەو شارەی
لە کانیاوی بینایی چاو
ماچی شادی بخۆنەوە
بۆ ئەوانەی بە ئاواتن
خەمی گڵکۆی شەهیدەکان
بە شەونمی سەروەریی خۆر بشۆنەوە
ئەی ئەستێرەی یەکەم شەوی ئێشک گرتن
بۆ بەیانی
کە چوویتەوە بۆ شاری سێدارە و کوشتن

ئەی ئەستێرە، وا تێ نەگەیت
فڕۆکەیت و بۆردومانی دوژمن دەکەیت
لاسای فاشیست نەکەیتەوە
من دەمەوێ
چەپکە گوڵی نامەی ڕزگاریم بەیتەوە
سەری ساڵە
ماچی شۆخی شۆڕش تاڵە
باڵەفرەی خەمی لەیلا، هەورێکی گرانی ئاسمانە
ڕەوتی ڕووباری کوردستان
هێرش دەبا بۆ دەریاکان
باڵەفڕەی گڕی لەیلا
لە تورەیی بورکانەکان دەخواتەوە
لەسەر چڵی
بیابانی گڕ هەڵدەنیشێ
کەو دێنێتەوە کێوەکان
ڕشانەوەی شۆڤینییەکان دەشواتەوە

١٩٨٠/١/١
زەڵێ

ڕووبارێکی خوێناوی

بۆ دووەمین یادی شەهید (**ئارام**)ی تێکۆشەر پێشکەشە

ئێوارە بوو ..
شاسوارێ هات
ئەسپی سپێدەی ڕاپەڕاند
خۆری چاوی هەژار هەڵهات
ئێوارە بوو
بەسەر لوتکەی ئارامی شۆڕش هەڵگەڕام
پەنجەی خوێنم
بە ناوچاوی دوژمن تەقی و لێی دابڕام
وڵات شەوە و
ئەستێرەکانیش پێشمەرگەن
لە شەقامی بورژواکان
هەراج خەوە و
گوڵی چەکداری زامەکان
ڕۆڵەی ئەم دێیە بە جەرگەن
***
شاسوارێ هات
خەمی شەهابی هەڵگرت و

دای بە کۆڵی گڕی هەتاو
چەکی جەعفەری هەڵگرت و
نای بە سنگی حوزەریانی لە ژان سوتاو
تیشکی ئەنوەری دا بە کۆڵ
هێنای بۆ ناو سەنگەری دۆڵ
***
وڵات چەمی خوێنی زۆرە
دەنگی ئارام
لە زۆر گوڵدانی چەم ڕوا
هەموو کێوێکی کوردستان
ئێستایش چاوی یەکەم سەنگەر
بە خوێنی کاک ئارام دەشوا
هاوڕێی شەهید ..
وا مەفرەزەی وشەکانم
بۆ دێهاتی هۆنراوەی جوان
لە یادی تۆ
زەوی خەمم
بۆ جوتیاری هەژاری گوڵ دابەش دەکا
وا مەفرەزەی دەربڕینم
بە گژ غەریبیدا دێت و
وەکو سروودی سەرکەوتن

ڕستەی: گەمارۆی کوردستان
بەیادی تۆ پێشکەش دەکا
هاوڕێ ئارام
گەر ڕەشەبا
کۆزە ئەسپیندار سەربڕێ و
جۆگەی خوێنی
زۆرەملێی کاروان ببا لە دەشتی شەو
کارگەرەکان چاوی کوورە دەکێڵنەوە
زریانیش بێ
خێوەتی ئارام هەڵفڕێت
هێلانەی کەوی ئاگرین
لە دەروونی برسییەکانا دەهێڵنەوە
گەر کڕێوە
بەفری سپی بکا بە کفنی ئەم خاکە
قرچەی هاوین، چلەی زستان
تا بەهار دێ
ڕووبار لە مردن بێ باکە

١٩٨٠/١/١٠
زەڵێ

مێژووی ئازارەکان سەوزن

سەردەمێ بوو
ڕەشەبایێ
بە ئەستوونی چوارچرادا
کۆچی سێدارەی هەڵواسی
هات و ڕۆیی
تا نەگریاین کەس نەیناسی
***
ڕەشەبایێ
ئاگری باڵ گرتووی سەوزی
لە خامۆشی بەهار نواند
لافاوی گریانی سنەی
لە خوێنی سابڵاغدا خنکاند
ڕەشەبایێ
لە شەقامی شای ستەما مانی گرت و
نانی هەژاری ڕاو دەنا
هەناسەی ژان وەک شەماڵی هەتیو گریا
گریا ... گریا ...
گریا ...
***

ڕەشەبایێ .. هات و ڕۆیی
لاوکی پیادەی بن بناری شۆڕ کردەوە
سروودی چەکی بڕواکان
بۆ هەڵدێری گەرووی مردن
کەوتەوە ناو دەنگی دوژمن
کە دیواری یانەی زۆردار بەرز بوەوە
پرسیم خشتی ئەم دیوارە
لە کوێوە دێ؟
شیشی پەنجەرەیێ وتی
گڵ و ئاوی کوردستانە و
لە ئینجانەی دەرگاکانی ئازار دەڕوێ
دە بنواڕن ..
قەنارەی زستانی بەفر
چۆن گەرمایی خوێنی برسی دەخنکێنێ
دە بنواڕن .. خوێنمژی نان
چۆن فەلاقەی دارکاری شەو
لەسەر سینگی ئێسک و پێستا دەسوتێنێ
دە سەیر کەن ..
دیلە گیراوەکان تینون
ئارەقەی شەق دەخۆنەوە
بەندە هەژارەکان برسین

وەک خەرمانی خامۆشی لاو
لە دوای کوشتن
تەرمەکانیان باڵ دەگرن و دەڕۆنەوە
بۆ ناهێڵن قەتارەی خەم
لە زەلکاوی بەندیخانە وێنە بگرێ
دە سەیر کەن
ئادەمیزاد تیشکی خۆرە و
لە دۆزەخی مردووەکانا دەسوتێنرێ
بۆ ناهێڵن
جوتیاری دڵ لە دێهاتی سنووری گیان
سەربەست بژی
بۆ بە هۆرەی زۆرەملێی تۆران دەکوژێ
***
دەبێ چاوی هەتاوی ژان گەل ببینێ
خەرمانی باوەڕێکی سوور
بۆ هەژاران، سکی تێربوونی بنوینێ
دەبێ گڕ بێ
خۆر بە کوردی لە کێوەکانا باڵ بگرێ
تا ڕانک و چۆغەی ئازادی
لە ئاوزەنگی ڕەگی گوڵا
تفەنگی بەرگری بگرێ

تا فرمێسکی گوڵاڵەکان

بە برژانگی لێدان بسڕێ

***

دە سەیر کەن ..

با زامەکان، ئازارەکان بناسنەوە

گیراوەکان، سێدارەکان بناسنەوە

با بێدەنگی بچێتە بەردەمی چەقۆی هەڵسانەوە

با تاریکی ی لافاوی کپ بڕوا بەرەو کشانەوە

وا شارە خنکێنراوەکان بەجێ دێڵین

بەرەو سەنگەر، بەرەو شۆڕش

هەویری ئازووخەی برسی

لە هەورازی ئاوازی گەڵدا دەشێلین

دەبا ڕێگا لە گەڵما بێ

ئێمەش خوڕەی ڕووبارێکین

دەبا ئاگر دەروونمان بێ

چونکە هەموو گوڵی خەونی مناڵانین

باخی ڕزگاری شارێکین

***

دە بنوارن ئەم هەتاوە

جامی سەری پاسداری شەو دەپەڕێنێ

ئەم هەتاوە دژی تۆپ و تانکی دوژمن
دەنەڕێنێ
دە بنوارِن وا ئەمجارە
شەپۆلی لاوک و حەیران
گەیشتە گوێی لە خەو هەڵسان
خەونی گەرمی دڵدارەکان
تەونی خوێنە و جوتیارەکان وا دەیچێنن
برینی قوڵی دەزگیران
کاروانێکی ئاگرینە و
لە گەرمیانی دەشتی تینوو
تۆڵەی هەڵواسین دەسێنن
لە کوێستانی چیای برسی
تۆڵەی ماندوو بوون دەسێنن

١٩٨٠/١/١٥
زەڵێ

چەپکە گوڵێ بۆ یەخەی هەڵوێستی ژنەکەم

وەک خەمێکی باڵداری شار
لە هێلانەی خۆر دەگەڕام
کە تاریکی شەقامەکان پێیان زانی
هاتن دەرگەی سبەینێیان
لێ کلیل دام
****
خۆشەویستم
ڕەنگە فرمێسکی غەریبیت
لە کانیاوی تەنیاییتا هەڵبقوڵێ
ڕەنگە لاشەی کۆتری گیان
لە زیندانی دەروونی تۆ
وەک مەنجەڵی چێشت بکوڵێ
ئەرێ گیانە کەی هەناسەی
لەناو جریوەی بەربەیان
هەوای دۆزەخی ماڵ وێرانی
تکەی قەڵاشکەری سەرمای
لە ئاگردانی دڵ دیوە؟
***

خۆشەویستم
دەشێ هێشتا تێم نەگەیت و
چۆلەکەی بیر بەسەر چڵی خۆزگەکانتا
جۆگەی بێزاری گڕ بگرێ
تۆ بڵێی هێشتا تێم نەگەیت ...!
گیانە .. گیانە
مامزی ئاوازەکان
لە کۆڵانی ئاهەنگی شار کەوی نابێ و
نابێ .. نابێ
نابێ لە ئێستگەی دوژمنان
ڕاو بکرێ ... باڵی بکرێ
***
ئەرێ گیانە..
کە ڕووبارێ وشک دەبێ
کەنارەکان پەنا دەبەنە بەر پرسە!
کە پاییز دێ
گریەی ماڵە سووتاوەکان
وەکو لافاو بۆ ڕووبار دێ
بەڵام گیانە
خۆ تۆ خوێناوی ڕووباری ...

تۆ هەتاوی
لە غەریبی
لە تەنیایی و تاریکیی زیندان مەترسە
***
خۆشەویستم
گەر پرسیان کوا هاوسەرت!
بڵێ ڕۆیی و
نەیویست ببێ بە شۆستەتان
تا پۆستاڵی زوڵمی ئێوی پیا تێپەڕێ
نەی ویست بمرێ
نەی ویست ببێ بە ڕێ
نەی ویست قیڕ بێ و
لە شەقامی پیاوەکانتانا خۆی هەڵسوێ
نەوەک زیلی ڕەشەباتان
گەردەلوول بۆ چیا ببا
نەوەک تۆپی کرێوەتان
خەرمانی دێ .. بۆ گیرفانی بەغدا ببا
***
خۆشەویستم
بڵێ ڕۆیی و، پێی خۆش نەبوو جارێکی تر

پەتی خنکان بێتە میوانی زیندانی
ئەو خەمەی بوو
نیشتمانی زامەکانی بسووتێنێ و
گوڵی شۆڕش، لە دووری ئەو گریانی بێ
***
ئەرێ گیانە .. کە پرسیان
بڵێ ڕۆیی و .. چونکە ئێوە دەتانویست ماشێنێ بێ و
سەرمایەی ئێوە لێخۆڕێ
بڵێ ڕۆیی و
نەی ویست نانی دیلیی بخوات
نەی ویست تفی شۆڤینیتان
ڕووی چەوساوەکان سواغ بدات
دەتانویست شاعیرێ بێ
کوێستانیی بێت .. گەرمای بیابان هەڵمژێ
هەژارێ بێت، چڵکاوی ئێوەی پیا بڕژێ
***
خۆشەویستم
گەر پرسیان: کوا ئەو گڕە
بڵێ ڕۆیی و بەم زستانە لە ئاسمانی
هەژاراندا دادەگیرسێ
بڵێ ڕۆیی .. بەم سەرمایە

کێ میوانی ڕووت و قووتە، لەو دەپرسێ
گیانە، بڵێ
ئەو ئاگرە، بەردەبێتە ڕقی ئێوە
ئەو ئاگرە، ئاگردانی پێشمەرگەیە و
بابەگوڕگوڕی جوتیارە
تاوی گەرمی کرێکارە
ئەو ئاگرە، عاشقی ئازادی گوڵە
بۆیە باخی هەموو دنیای لا لەبارە
***
وەک خەمێکی باڵداری شار
لە هێلانەی خۆر دەگەڕام
کە تاریکیی شەقامەکان، پێیان زانی
هاتن دەرگەی سبەینەیان لێ کلیل دام
بەڵام لەشکری نیوەڕۆ
شاری خەم و تاریکیان داگیر کرد و
سروودی خۆر، بوو بەوێردی هەژارەکان
کلیلی خوێن، دەرگەی ڕزگاریی کردەوە و
بو بە گوڵی دڵدارەکان

١٩٨٠/١/١٩
زەڵێ

سروودی هەژاران

ئەی چەوسێنەر .. نان دەپرسین
تۆ ناتوانی ئێمەی هەژار قەدەغە کەی
ئەی داگیرکەر، هێزی برسیی
تۆ ناتوانی گەرووی شۆڕشمان خەفە کەی
***
ئەی چەوسێنەر .. لەمڕۆ بەدوا
کەس ناتوانێ ڕەنجی کرێکاران ببا
هۆ داگیرکەر .. لەمڕۆ بەدوا
هێز ناتوانێ .. بەری کوردستانمان بخوا
***
هۆ چەوسێنەر ..
وا لەشکری سک سووتاوان ئاگر دەگرن
هۆ داگیرکەر .. زامی ئێمە
وەک هێرشی ئێوە دەمرن
ئێمە دەژین .. لەناو بنکەی هەتاوی ئازارا دەژین
ڕووبارێکین .. لەگەڵ ڕووباری گشت جیهان ڕێگە دەبڕین
هۆ داگیرکەر .. هۆ چەوسێنەر
ئێمە گڕی چاوی ژانی کارگەرانین

ئێمە گەنمی ڕەوسەی خوێنی جوتیارانین
چەکوشێکین .. کێوی فاشیزم دەڕمێنین
مافی هەژار ... بە تفەنگی گەل دەسێنین

١٩٨٠/١/٢٥
زەڵێ

جەژن

گەر نەورۆزی دوێنێکەمان
لەناو شەپۆلی ئازارا
ئاشبەتاڵی
سەرکردەکانی خەوتن بێ
ئەمڕۆ دەنگی ڕاپەڕیوان
دەنگی مناڵانی هەژار
دەبێ جەژنی سەرکەوتن بێ

١٩٨٠/١/٢٦
زەڵێ

کۆتر

گەر دوژمنان
نیشتمانم گڕ تێ بەردەن
پەڕی ئاشتیم یەک یەک دەرکەن
وێران بکەن هێلانەکەم
هەزار جار پێم بڵێن کۆتر
پارێزگاری لە خۆم دەکەم
هێرش دەبەم ... هێرش دەبەم

١٩٨٠/١/٢٧
زەڵێ

زیندان

مامزە کێوی مافەکانم
لە زیندان بێ، یا لە شەوی شارا بمرێ
لە کەنداوی خوێنا بژی
یا وەک نێچیر لەژێر گۆچانی ڕاوچی بێ
یا خەڵوزی، گڕی شریخەی قامچی بێ
گەر سنووری لێ تەنرا بێ
با هەر گۆڕی جەژنەکانی
لەناو زوڕنای بەهارا بێ

١٩٨٠/١/٢٨
زەڵێ

بۆ! بۆ! بۆ!

دورگەی مانگی ئەفریقیا*
میرنشینەکانی چیا
ناوی خۆیان لەسەر نەخشەی گێتی هەڵکەند
ئەی بۆ ئێمەی ملیۆنەها
دەیان ساڵە ژانی هەژار دەگرییێنین
ژەمێ نان و
مافی ڕزگاریمان نەسەند!

١٩٨٠/١/٢٩
زەڵێ

* مەبەست لە (جزر القمر)ە.

زەنگی شۆڕشی کرێکاران

ئاو و گڵی ئەم سروشتە
بۆ پێویستی خەندەی مرۆڤ
دەکەین بە هۆنراوەی ژیان
پێستی ئەسمەری ئێمەیە،
بەرد و خشتی خانووی بەرز و، شەقامی شار،
دەشێلێت و ئارەقەی خوێن
هەڵدەسوێ لە گیانی دیوار
ئێمەی هەژار، بە تەشی و تەونی بیری ژان
پێست و خوری، لە گارگەی دەست و پەنجەدا
کەوش و بەرگی ئادەمیزاد بەرهەم دێنین
هێشتا نیوەی جامی ڕەنجمان
بۆ ماندووێتی لەش ناسێنین
***
ئەگەر ئێمەی بەلەنگازان
شوانی هەموو پەزی گیا بین
گۆچانی مێشکی گڕ گرتووش
خۆ دەتوانێ
فیوداڵ بۆ یار هەڵگرتنی ڕێ ڕاگرین
ئێمەی هەژار، ئێمەی ئازا

خۆ دەتوانین خوڕەی ڕووبار، گەواڵەی قین
بڕژێنینە سەر شێرە بەفرینەی زەمین
ئێمەی هەژار .. دەمانەوێ سەرکردایەتی گەل بکەین
کوتەک بەدەست، دەبێ هەردەم لە سەرکەوتن دڵنیا بین
ئێمەی نەبەز، پێشمەرگەین و
دەبێ لە چەکدارانی دوێ ئێمە جیا بین
***
ئەگەر ئێمە، ڕەوتی هەموو زێرابەکان
لەناو بۆڕی ژێر شەقاما بخنکێنین
چڵک و گەردی کۆڵانی شار
بەفربەندی گەسکی تێڵا
ئارەقەی سواڵکەر بڕژێنین
چۆن ناتوانین، چەوسێنەر وەک پەز لێخوڕین
چۆن ناتوانین، خوێنمژی گەلمان سەربڕین
وەکو چۆن بیر، بە ناوی مێشکی ئێمەی تینوو، ئاگر دەگرێ
وەک چۆن گوللە بەناو لوولەی کلاشنکۆفا ڕێگەی دەبڕێ
چۆن برسێتیی نان دیل دەکا و
لیکاوی گەدە دڕژێنێ
واش دەست و تفەنگی ئێمە، بە خوێنی سوور
یاسای دەوڵەت، لە بۆرژواکان دەسێنێ
دەوەنی گڕ، ئەگەر لەناو هەرچی زەوی و کێڵگەکانی

چەوسانەوە و ئازار هەیە
بە هۆ هۆی دەنگ و حەیرانی ئێمە بڕوێ
گەر تەبارەی هەرچی خەمی ژیان هەیە
ئێمەی سەپان دروێنەی کەین
ئەگەر دەستی جوتیاری دێ
بە شنەبای خەرمان بسوێ
بۆچی هەرچی تەمبەڵ هەیە
سواڵکەر نەبێ
بۆچی هەرچی ماندوو نابێ و حەساوەیە
لە ژێر دەستی ڕەنجدەر نەبێ
***
ئێمەی هەژار ... وا پۆڵا دەتوێنینەوە
هەرچی چەکی قوورسیش هەیە
ڕەنجی ئێمە باری دەکا
لەمڕۆ بەدوا هەموو ئارەقەی ڕژاومان دێنینەوە
***
ئێمەی هەژار ... ئێمەی ئازا ... وا پۆڵا دەتوێنینەوە
هەرچی خەمی قورسیش هەیە
بەسەر پردی ئێمە دەڕوا
ئەی بۆ خوێنمژ گوللە بێت و
لەناو لولەی زامی خۆمان،

تێمان خوڕی!
بۆچی ئێمە، ئێمەی برسی، ئارەقەی چاو بخۆینەوە
بۆ سەر لەنویێ، بۆ ڕاپەڕین
بۆ شۆڕشی یەکجارەکی نەژییێنەوە
ئێمەی کارگەر، چاک دەتوانین
ناڵەی هەژار، خەمی کۆمەڵ
لە شەوی تون .. بۆ هێلانەی هەتاو بەرین
ئێمەی هەژار، چاک دەتوانین، لە کێڵگەی خوێن
لە کانی نەوتی ئاگرین
لە سەنگەرا .. دەست لەملی سۆشیالیست بین
چاک دەتوانین، لە مردنیش یەکسان بژین
***
ئێمەی هەژاری پێشمەرگە کڵاشنکۆفی برسێتیمان
تۆپی تینووی دیلێتیمان
دەڵێ: ئاڵای ڕزگاریمان، با دژی چەوسێنەر هەڵکەین
لە خاکی شۆڕش و تفەنگ، هەرچی کارگەی سوورە
لە کوردستانی کارگەران
دەبا بڕۆین .. بڕۆین لەگەڵ ئاوازی جەنگ

١٩٨٠/٢/١٨
زەڵێ

وشە گوڵەکانی پێشمەرگەی شیعر

ئێوارەیە .. چاوی سووری ڕووناکی خۆر
بوخچەی زامەکانی ئەمڕۆی
لە کۆچێکا پێچایەوە
ئێوارەیە و، دیسان شەڕە تەقەی ڕۆژمان
بەڕێ کرد و، ئەو شەوەی کە خۆشمان ناوێ
بۆ باوەشی ئیسراحەتمان ڕژایەوە
قاچی سڕمان .. بە پێڵاوێکی قوڕاوی
بۆ ئەم گوندە هەنگاو دەنێ
١٠ پێشمەرگەین
شەو میوانی خەمی مزگەوتی ئەم گوندەین
تا جووتیاران .. بۆ گیانی سەرما بردومان
هەندێ گەرماییمان بەنێ
***
ئێوارەیە .. ئەسپی پەرۆشی لاوی دێ
بە گوڕ تاوی خۆشەویستین
بۆ ژانی گیانمان
«چاوم کوێر بێ»ی دڵ گریاوی هەژارەکان
کۆرسی سارێژی دەروونە و

دیارە، دیارە ڕەنجی ئێمەی پێشمەرگەی سوور
لەم دیهاتانە پێدەگا
ئێوارەیە ..
خەڵکی لادێ
وەرن چاومان
لە خوری گیانبازیتانا
دنیای برسییەکان دەبینێ ...
وەرن دڵمان
لەناو خوێن و برینتانا
گڕی تینووی جەنگی گەل دادەگیرسێنێ

١٩٨٠/٢/٢٦
زەڵێ

خۆری برسی بە هیچ هێزێ داناگیرێ

گەر بەرزایی چیاکانمان
وەکو چەکی ماشینێ ڕێ قەد و باڵای کپ بێتەوە
گەر ئازایەتی پێشمەرگە، وەکو شەپۆلی ڕووبارێ
ماچی کەنار بکا و بنوێ
«ئاو مارک»ی خوێن بگرێتەوە
ئەوسا لە چاڵی دەشتی شەو
ڕەگی ژانی بەرزێتیمان
لە قووڵایی برسییەکانا دادەچێنین
ئەوسا بیری ئیرتوازی
لەناو کێڵگەی هەستی هەژار هەڵدەکەنین
ئەوسا بازاڕ، کۆڵان، شەقام .. دەگرییێنین
دەرگای بەهار دەکەینەوە
گەنم و تفەنگ ڕزگاربوونی چەوساوەکان
بۆ خێزانی شەهیدەکانی ئەبەینەوە
***
ئەگەر لوتکەی هەژارەکان بەرز نەبێ
ئەی چی بەرزە؟
دیارە چاڵی بورژواکان

سەربەرەو ژێر، بەرزیی تیایە
دیارە کۆشکی سەرمایەدار
ڕەنجی گیانی کرێکارە و
ژانەکانی بەرزیی تیایە
ئەگەر پێشمەرگە برسییەکان ئازا نەبن
کێ ئازایە؟
دیارە زات و دەست بڵاوی دەوڵەمەندان
سەرمایەی ناو کۆگاکانیان
خوێنی ئازایەتی تیایە
***
کە گلێنە
سپێنەی چاو دەکا بە هێلانەی بینین
کە هۆشیاریی
سەنگەریی مێشک دەکا بەفڕگەی ڕاپەڕین
هەتاو بەخۆی ئەسپی ڕێگا، ئالیک دەدا
ڕووبار بە خۆی، خوڕەی دڵی شۆڕش دێنێ و
گوللەی شەپۆل
چەپڵەی سەرکەوتن لێ دەدا

١٩٨٠/٣/٢٦
زەڵێ

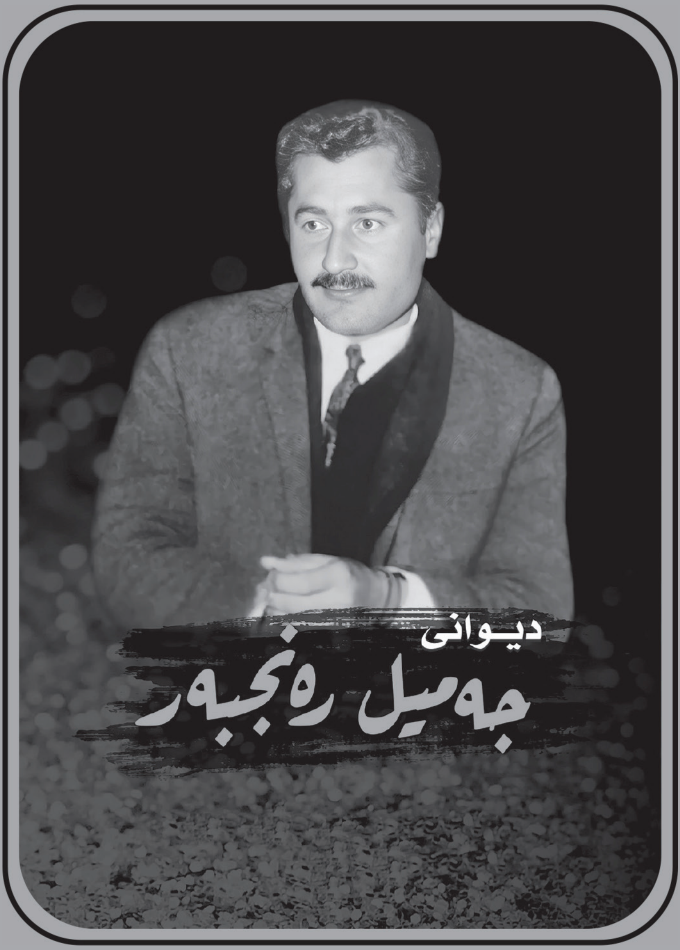

چەند وێنەیەکی ئەرشیفی

جەمیل ڕەنجبەر لە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوە

لە ڕاستەوە: مەجید هێرش، محەمەد حەسەن مەنگوڕی، جەمیل ڕەنجبەر، جەواهیری، مەدحەت بێخەو، مستەفا ڕابەر، ....

میهرەجانی یەکەمی شیعری کوردی – کەرکووک ۱۹۷۷

صالحەخان هاوسەری خێرۆڵا عەبدولکەریم، جەمیل ڕەنجبەر، هەرەوەز، سەعادەت خان..

هەرەوەز، هەریار، بوێر، هەرسێ کچەکانم لەسەر گۆڕی جەمیل ڕەنجبەر ١٩٨٠

ئەکرەم مەنتک، نەناسراو، جەواد شێروانی، جەمیل ڕەنجبەر

جەمیل ڕەنجبەر، سامی شۆڕش، سەعدوڵڵا پەرۆش، سیامەند عەبدوڵڵا

جەمیل ڕەنجبەر ، محەمەد بەرزنجی، منداڵەکەش نەناسرا

نوری نانەکەلی، جەمیل ڕەنجبەر، قادر صالح ١٩٧٢/٣/١٥

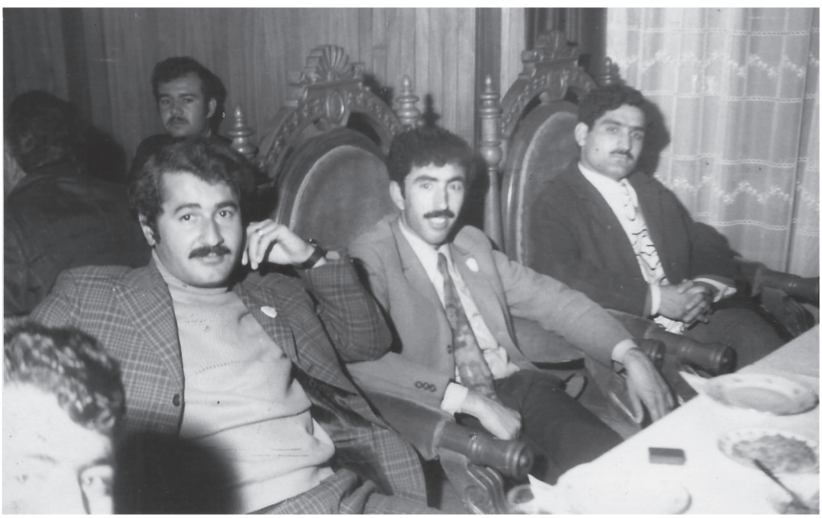

سەید جەمیل ، مەجید هێرش، جەمیل ڕەنجبەر

فەرید زامدار، جەمیل ڕەنجبەر ١٩٧٠/٢/٢٥

ئاهەنگێکی جەماوەری بەبۆنەی یادی یازدەی ئازار

فاروق جەمیل، جەمیل ڕەنجبەر، مەلا محەمەد بەحرکەیی، شێخ لەتیف بەرزنجی

ئەم وێنەیە لە ئاهەنگی ئیستیعرازی قوتابخانەکان لە یارگای هەولێر
ئەم وێنەیە لەلایەن ڕێزدار سۆران عیزەددین فەیزی لە ١٩٧٠/٥/٦ پێشکەش بە جەمیل ڕەنجبەر کراوە

ڕشدی حەسەن دزەیی، عەبدوڵڵا پەشێو، جەمیل ڕەنجبەر، کاک جمعە خاوەنی کتێبخانەی تەئمیم
ئەم وێنەیە لە ١٩٦٩/٣/٢٨ لەناو کتێبخانەی تەئمیم گیراوە

لە پشتی وێنەکە نووسراوە (الاستعراض السنوي للمدارس الابتدائية)
١٩٦٩/٤/٨

ڕیزی یەکەم لە ڕاستەوە: محەمەد خدر، جەمیل ڕەنجبەر، محەمەد سەلیم، استاذ متي، خلیل جمیل، منعم حمدامین.
وەستاوەکان لە ڕیزی دووەم: محەمەد حامد، جەلال تەها، تەحسین عەبد، نەجات عەزیز، کامەران حەسەن، سەردار سالّح، عبدالخالق حمید، لەتیف گلیانا، نەجات یوسف، قاسم حەسەن.
ڕاوەستاوەکان لە ڕیزی سێیەم: یەحیا نوری، هاشم حسین، مامند محەمەد، عەبدولقادر یاسین، شوان خالص، جورج الیاس، عارف تەها مەردان، نەجات عومەر سۆفی، هوشیار فەتاح، ئەبوبەکر ئەنوەر، محەمەد مەولود، کەریم کاک محەمەد، عەلی عەبدەلی. ساڵی خوێندنی ١٩٦٦-١٩٦٧ لە قوتابخانەی ناوەندی جمهوری پۆلی سێیەمی (د) ١٩٦٧/٣/١٢

جەمیل رەنجبەر، حەمید شانە، هاوڕی کاوە، مەلا غەفور

وێنەکان لە ڕاستەوە:
شەریف بادینی، کەیفی فەتاح کۆیی، فاضل مەلا مەحمود، شاسوار جەلال (ئارام)، جەمیل ڕەنجبەر، سەعدوڵا پەرۆش، عەبدوڵا حەبیب، سەلاح شەفیع.

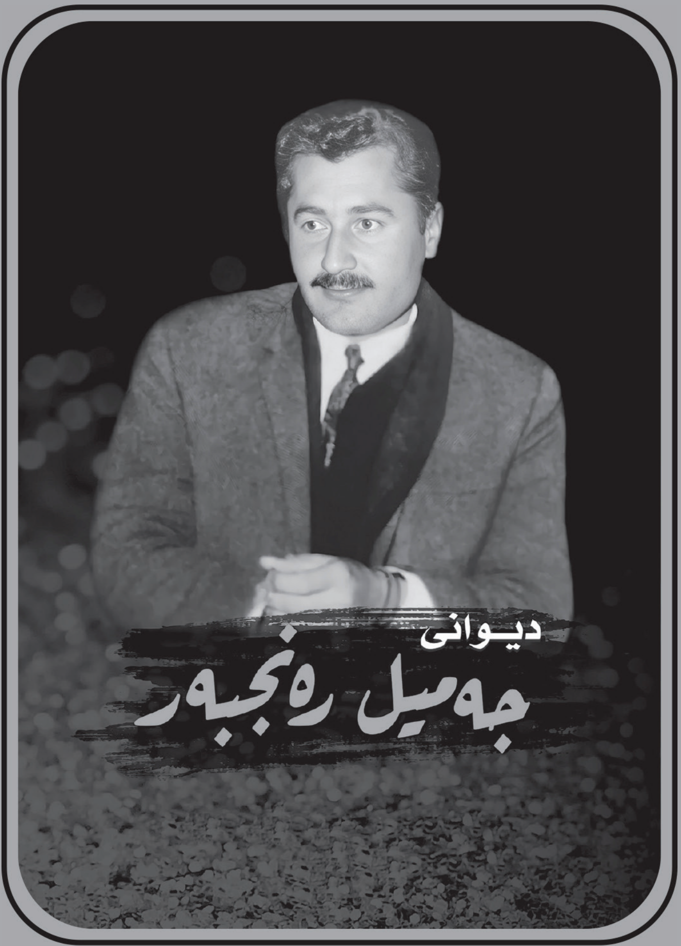

چوار شیعر بە دەستخەتی
جەمیل ڕەنجبەر

بێوستێ کیژۆڵەکەم

١٩٧٧/٩/٤

-١-

کیژۆڵەکان..
جاران وابوو..
گەر چۆلەکە.. بفڕیبایە بەناو رەزی
کێوەکانتان
باڵی دەشکا
گەر شەپۆلی پێکەنینتان
بەرزبایە، دەریای حەزی چاوەکانتان
حەیاو دەتکا..
منا گەنجیش.. وەک بولبولی باخی گریاو
باڵ شکاوی عەشقی (ئەشەم) بووم
لەناو چاوانی ئاگرینی کیژۆڵەکان
گڕی بووم دەژیام
نەک ئەسرینی ژێر
هەرچۆم چەم بووم

کیژۆڵەکان.. دەمەوێت خۆر بم
لە ناوکەڵی سینگی کچا چاو هەڵبێنم
دەمەوێت خونچە بم، تووتەی گوڵ بم
ئارەقەی لاشەی ڕەش ناو بوخچەی ڕازی دڵ بم
دەمەوێت زامی داگیرساوی شۆڕشبەند بم
تا لە ئەشکی دەسگیرانی بیرەکانم
باڵی فڕین بۆ ببینم

-٢-

کیژۆڵەکان.. ئێوە کە مرۆڤێک ئافرەتێکم
ماچی ترپانی لێ دەکەم
خۆشەویستی ئافرەتێکم
لە شاری کیژی سەردەمی، بێ زۆر دەکەم
ئەمڕۆ باوکی سنا کیژۆڵەم
باڵی فڕین سەربەستی دەستی بچکۆڵەم
ئەمجۆرە گەیەم.. شێوەی پێکەنینێکتا غەم لێ ڕەوت دەبێ
تا گوشەوەی بە ئاگر دان
دارلاستیکی پەنجەی ڕقی شکەت دەبێ

٢٢/٩/١٩٧٧

چەند گۆرانییەک بۆیەک سەرەتا

(وەڵامی چەند پارچە شیعرێکی شاعیر لەتیف
هەڵمەتە کە بەناوی (چەند سروودێک بۆیەک گۆرانی)
لە یەکێ لە ژمارەکانی گۆڤاری ڕۆژی کوردستان بڵاوکرایەوە)

-١-

پێکەنین

ئێمە لە چەرخێکدا دەژین
خەم: گریان و خوێن ڕشتنە
خەساندنی ڕاپەڕینە..
ئەم سەدەیە..
سەدەی سووتانی خەرمانی داگیرکەرە
سەدەی زامی چەوسێنەرە
سەدەی نانە
نە دۆندرمە، نە ئەسپرین
بۆ برسێتی هەژارەکان
نابن بە کولێرە و هەنگوین
لە چ دەرمانگەی ئەم سەدە
دەرمانی پێکەنین دەبێ
هەڵبەت شۆڕش
میللەتی پێ ڕزگار دەبێ

٢- ڕۆژنامە.

ڕۆژنامەکان..
ناتان خەمە، تەرازوی شایانی ڕەخنە
نە هەژارن،
نە بوێرن
نە، وەک ئێمە دڵتان لە ژاما کون کونە
تا بڵێین: ئەی ڕۆژنامەکان
نەتان وێرا.. بڵێن شای شار، دڕندەیە
بەرگی بەری..
ئارەقەوقینی ئەم گەلەی پێوە دیارە
بۆ سبەینێ خۆی ناگرێ
لە بەر لافاوی ئەم ڕقە کوشندەیە

١٩/٦/١٩٧٨

٦٠

چرپە

دڵی شەیدا..

لە باوەشی سۆزی یادا

هێشتیە سواڵ

گەڕان بەدوای جوانیی کەژاڵ

وەک هەڵگری توورەکەی ڕاز

پێشم سوا

هەژارە ڕسوا

چەند هەوارگەو زۆر ڕێپێچم کرد

تا بیگۆڕمەوە بە مراز

لە پیر کوڵی گرانم سووک بوو

نەما ماندووبوونی پێشوو

تۆمەز جوانییەک منی دواند

هەمی دڵی منی ڕژاند

١٩٦٩

گری بورکانی لێوەکان

بۆ: شەهید جەعفەر

کام قەڵەوە.. قۆناغەکانی زۆرگەشە

کام سپیدە سوورو پێستی رەشە

کام کتێبخانەی وڵاتە

بەقەدەر تیشکی شۆڕشگێڕی، پیرۆز نییە

کام راپەڕین

بەقەدەر تینی زامی کوڵی هاوڕێکانمەرگ

تێر خەباتە. دڕەولاتە.

مەگەر سەربڕینی باوکێکە

شۆڕشی کوڕی دایکێکە

گریانی بێشکەی رەنجبەرە

بۆ رزگاری چەوساوەکان

وەک سەنگەرە

بەرزی ئاسمان، قووڵی دەریا

تێکڕا ڕەشین.

ناگا بە (ڕەشین)ی چاوی تێکۆشەر

شەکر، چوکلێت یا قەلاوە شیرینن.

ناگا بە شیرینی هەنگوینی خوێنی سەر

ە

ڕەنگی (ڕەشین)م لە بیرناچێ

چاوەکانی جەعفەر ڕەشین بوون

گەرمی هەتاوەمان لا ناچێ

هەنگاوە سوورەکانی ئەو..

هێزو تین بوون.

---

١٠ / ٨ / ١٩٧٨

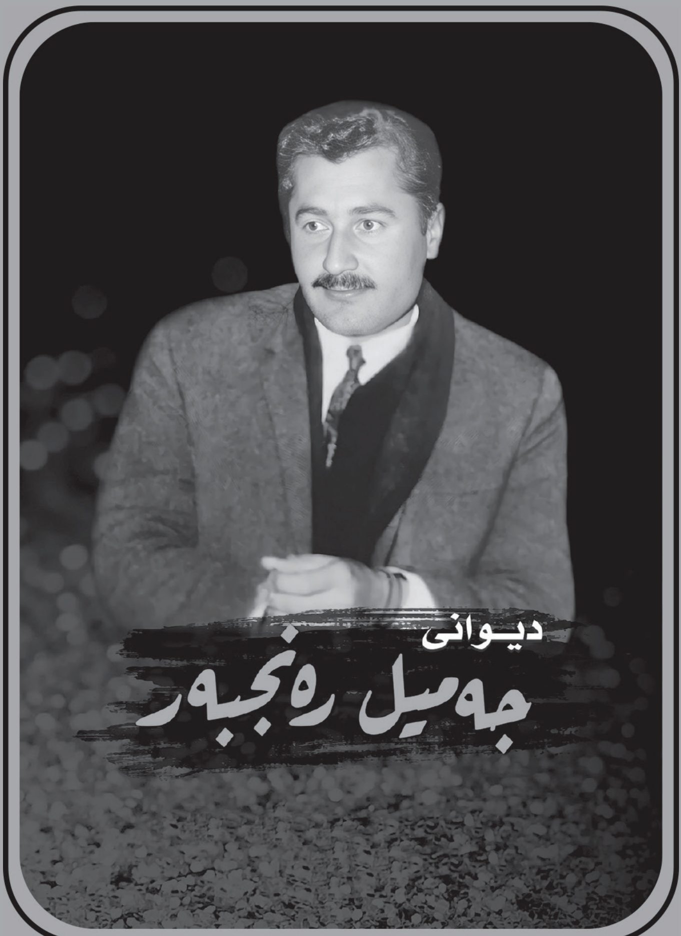

ژیاننامە

ژیاننامەی جەمیل ڕەنجبەر

دوای دووجـار زینـدانی و ئـازار و ئەشـکەنجەی زۆر، دوای خزمەتگەیانـدنی بەبزاڤـی ڕزگـاری گەلـی کوردسـتان لەهەردوو شۆڕشـی ئەیلـول و نـوێ و پـاش چەنـدین گیانبـازی لەپێنـاو بیروباوەڕی ڕەوای کوردایەتی، لەگوندی جەلکانی پشدەر ڕەقەی بنـــاری کێـــوەڕەش لەنـــاوچەی سەنگەســـەر کـــاتژمێر ٣ی باشنیوەڕۆی ڕۆژی ١٨-١١-١٩٨٠ لەنەبەردییەکدا دەکەوێتە بەر بۆردومانی هێلیکۆپتەری دوژمن و دەبێت بەدووەمـین شـەهیدی خێزانەکەی، چونکە پێشتریش و لەشۆڕشی ئەیلولدا، یاسین-ی برای گیانی پاکی بەخشیوە بەکوردستان و شەهیدکراوە.

ڕەنجبەری شەهید ناوی تەواوی (جەمیل ساڵح عەزیـز)ە و لەگوندی (گۆمەگڕوو)ی هەولێر، ساڵی ١٩٤٨ لەدایکبووە. کاتێک منداڵبووە، چوونەتە هەولێر و لەوێ نیشتەجێبوون، قۆناغەکانی خوێنـــدنی ســـەرکەوتووانە بڕیـــوە و دەرچـــووی خـــانەی مامۆستایانی هەولێرە.

شـەهید یەکـێکە لەو تێکۆشـەرانەی کە لەچەنـدین بـواردا شارەزا و لێهاتوو بووە، ئەو تێکۆشـەرێکی کـوردایەتی و کـادیری پارتی دیموکراتی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول بـوو، مامۆسـتا و شـاعیر و پێشـمەرگە و زینـدانی و ڕێبەرێکـی سیاسـیی بەئاگـا

بووه، ئەو ڕەنجبەرێکی خەرمان بە بەرەکەتی خەباتی کوردایەتی و لێپرسراوێکی سادەی ڕیزەکانی خەباتگێڕان بوو.

ئەو لاوێکـی خـوێنگەرم بـوو کە لەشەسـتەکانی سـەدەی ڕابردوودا پەیوەندیی بە یەکێتـی قوتابیـانی کوردسـتان و پـارتی دیموکراتی کوردستانەوە کردووە و دواتر لێپرسراوێتی (نـاوچە)ی پێسپێردراوە، دیارە ئەوکـات و سـەردەمە لێپرسـراوێتی ئەرکێکـی گـران بـووە، بەئەنجـامی گیانبـازی و لێوەشـاوەیش بەدەسـت دەخـراو هـیچ بەرژەوەنـدییەکی تایبەتیشـی تێـدا نەبـووە، خـانەوادەی شـەهید بەگشـتی لەڕیـزی کـوردایەتی و شۆڕشـدا بـوون و لایەنگـری بـاڵی مەکتەبـی سیاسـیی (پ.د.ک) بـوون، شەهید خۆیشی بیروباوەڕی چەپی هەبووە.

ئەگەرچی پیاوی زۆربەی بوارەکانی ژیـان بـوو، بەڵام زیـاتر لەڕووی سیاسـییەوە ناسـرا، چـونکە ئەوکـاتە سیاسـەتکردن و خەبات پیرۆزترین بوارێک بوو لەپێناو ئازادی گەلی کورددا، بۆیە شـەهیدیش هەمـوو ژیـانی خـۆی لەو ڕێگـایەدا کـردە قوربـانی، ژیـانێکی پـڕ لەدەردی سـەری و ئـازار و ڕاکەڕاکـی بـۆ خـۆی هەڵبـژارد، ئەویـش بـۆ ئەوەی ژیـانێکی ئـارام و بـێ کێشـە بـۆ گەلەکەی فەراهەم بکات.

ساڵانی ١٩٦٩-١٩٧٠ ڕۆڵێکـی بەرچـاوی لەنـاو ڕیزەکـانی یەکێتی قوتابیانی کوردستان و (پ.د.ک) گێڕاوە و بەو هۆیەشەوە

کەسێکی خۆشەویست و ناسراوی شاری هەولێر بووە، ساڵی ١٩٧٥-١٩٧٤ پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلول بووە.

دوای دامەزراندنی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان، شەهید جەمیل دەبێتە لێپرسراوی کۆمیتەی هەولێری کۆمەڵە و چەندین ئەرکی لێپرسراوێتی دیکەی پێ دەسپێردرێت و دڵسۆزانە و خەمخۆرانە کارەکان ڕایی دەکات. هەروەها خاوەنی دیوانێکی ناوازەی شیعری بەرگرییە کە لەدێڕەکانیدا وره و بەهێزی تیادا دەبیندرێت.

لەماوەی دووجار دەستگیرکردنیدا ئازایانە دانی بەخۆدا گرتووە و نهێنییەکانی پاراستووە، ئەگەرچی ئەشکەنجە و ئازارێکی زۆریش دراوە، بەڵام ئەو پیاوی نەکەوتن و نەبەزین بوو.

دواجار حوکمی ئەبەدی دراو بەهۆی لێبوردنی گشتییەوە ساڵی ١٩٨٠ ئازاد کرا، هەر لەهەمان ساڵدا دەبێت بەپێشمەرگەی شۆڕشی نوێ و ڕێبەری سیاسیی هەرێمی ٥ی ئەو کاتەی هەولێر، بەڵام بەداخەوە تەمەنی پێشمەرگایەتی و ئەستێرەی خەباتی چەکداری ئەو کەڵەپیاوە زوو کشا و لەڕۆژی ١٨-١١-١٩٨٠ بەهێرشی هێلیکۆپتەری ڕژێمی داگیر لەگەڵ چەند پێشمەرگەیەکی دیکەدا شەهید دەکرێن.

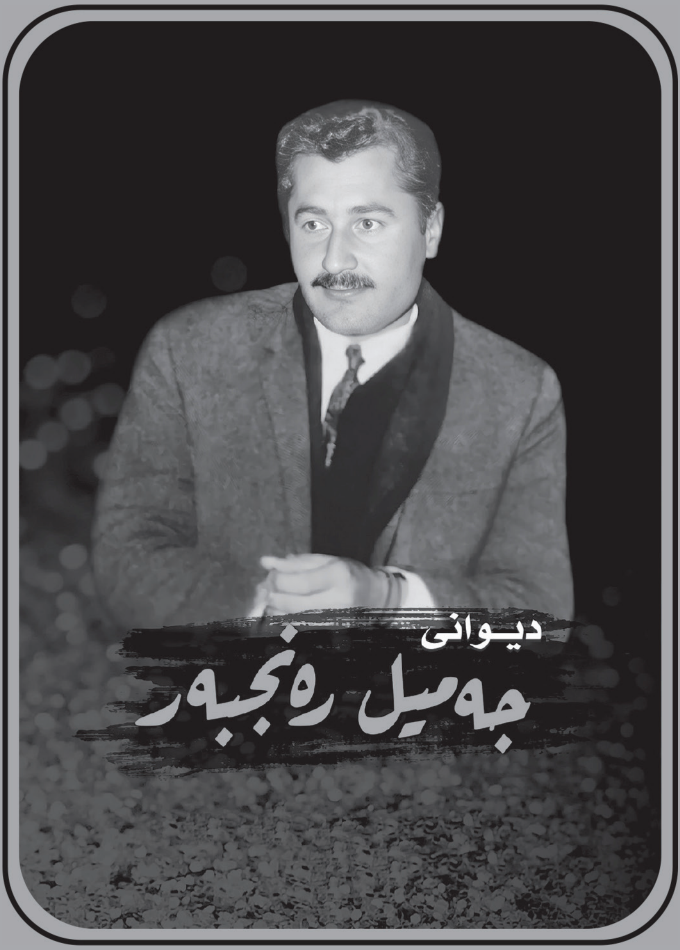

ناوەڕۆک

ناوەڕۆک

"سەعادەت، پێش خۆم شیعرەکانم ئازاد کە"	٣
پێشەکی	٧
١٩٦٥	
سکاڵا	٢٥
هونەر	٢٨
١٩٦٦	
یادی دێیەکەم	٣١
پەیمان بێ	٣٣
لێکدانەوەیەک	٣٤
ناکامی	٣٦
پێنووس	٣٧
نشینگە	٣٨
ڕەهێڵەی چاو	٤١
وازدێنم!!	٤٤
ماڵ ئاوایی	٤٦
نیگاکەت	٤٨
١٩٦٧	
بەستەی مەلێک	٥١
بە باوەڕم	٥٢
ئەی کیژۆڵە	٥٤
هەنیسک و جوانی	٥٦
هۆ ... شوان	٦٠

ڕۆڵەی دوارۆژ	٦٣
ئەندێشە و یاد	٦٥
بێزاری	٦٨
سۆزی باوەش	٧١
هەست و شانازی	٧٣
هیوای بەهار	٧٥
هەردوو هەژارین	٧٩
١٩٦٨	
هەر لەبیرمە	٨٣
بۆ ڕۆڵەکەم	٨٦
خۆری ڕاستی	٨٨
پیرۆزبایی!!	٩٠
١٩٦٩	
وتەیەک	٩٣
چرپە	٩٤
فرمێسکێ	٩٥
واز بێنە	٩٧
سێ دیمەن	٩٨
١٩٧٠	
ئەوساکە	١٠٣
ناچیتە سەر	١٠٤
نیشان	١٠٥
نەمتوانی...	١٠٦
شۆڕشی زەوی	١٠٨

گرمەی ژانی بەهارێك	١١٠
لە هەگبەی شارا	١١٢
ئارەقەی تووڕە	١١٤
فێرگەی خۆشەویستی	١١٥
لە ئاهەنگا	١١٧
سەرنجی هەڕەشەی چاو	١١٩
بۆ ئومێدێ	١٢١
تابلۆیەکی کۆن	١٢٣
وەڵامی نوێخوازێک	١٢٤
وەڵام	١٢٥
فرمێسکی ناو لۆچی ئاڵا	١٢٩
چەپڵەی ژێر دەواری زام	١٣١
لە بەندیخانەی دەربڕینا!	١٣٢
ئەم وێنانەی ئەمڕۆ میوانن	١٣٥
ماچێکی سارد	١٣٦
١٩٧١	
نەورۆزی کورد	١٣٩
هاواری کوردێکی ئێرانی، لەبەردەم سێدارەدا	١٤٣
سێ گۆرانی لە ڕۆژێکدا	١٤٦
وەختە لە دایک بم	١٤٨
کوتەکی مێژوو	١٥٠
بڕیارێک لە گەرووی ئاگردا	١٥١
لکە زەیتون لەگێژاوی خوێنا	١٥٤
لەپێناوی ڕۆژێکی بێ کۆتاییدا	١٥٩

گۆرانییەکی خنکاو	١٦٣
١٩٧٢	
ئاهەنگی شیعرێکی گەڕۆک	١٦٧
بورکانێک لەکێڵگەی خەما	١٦٩
تیشکێ بۆ سەر هەڵوێستەکانمان	١٧٢
خۆشەویستییەکی گەرم	١٧٥
چوار دیاریی مەزن	١٧٩
وتەی چەوساوەیەک	١٨٢
دوا ماچی وشە	١٨٤
سەرەتای لەدایک بوون	١٨٧
ژانی شۆڕشی سبەینێ	١٨٩
شیعر بە بووک دەبەن	١٩٣
لە پەنجەرەی دەرس وتنەوەما	١٩٥
وەڵام .. بۆ ئاگردانی شۆڕشێک لە زستانا	١٩٨
١٩٧٣	
هەتاو لەناو دەریای خۆشەویستیدا	٢٠٣
چوار پێشمەرگەی دایکێک	٢٠٦
پێکەنینێک .. لە باوەشی گریانا	٢٠٩
کێ لە سەربەرزی بەتەمەنترە	٢١٢
با کوردستان شەهید نەبێ	٢١٦
مردن لەگۆڕی سەرشۆڕی دەژیت	٢٢٠
١٩٧٧	
نەمبەی بەدواتا دەگریەم	٢٢٥
بۆ سێ کیژۆڵەکەم	٢٢٧

بروسکەیەک لەدڵەوە	٢٢٩
لەگەڵ چەمی بەهارێکا من دێمەوە	٢٣٢
با کێڵگەکان بێ باران بن	٢٣٤
شاعیرێکم	٢٣٧
هەر دێمەوە	٢٣٩
پیرێکی بەندکراو	٢٤١
کەوش ... چەکوشی لا تاوانبارە	٢٤٤
بروسکەیەک لە دڵەوە	٢٤٦
بەیادی تاڤگە سوورەکە	٢٤٩
ئاگر لە خەمی دووری بەردەبێ	٢٥٢
لە بیرت چووم	٢٥٤
خۆشەویستم ڤیتامینی مێژووی منە	٢٥٦
١٩٧٨	
لەگەڵ زامەکانا دەژیم	٢٥٩
بۆ شاسوارێ ... سواری ئەسپی هەتاو بووە	٢٦١
چەند گۆرانییەک بۆ یەک سەرەتا	٢٦٦
سوپای بنکە سوورەکان	٢٦٨
کاتێ مرۆڤ دەبێتە مادەیەکی تر	٢٧١
بەچکەی شەپۆلی ژانەکان	٢٧٢
زامەکانمان بە بای (هوڕە) فێنک نابێ	٢٧٤
چاوی .. تەتەری سۆزمە	٢٧٦
ڕووبار	٢٧٨
ئەو نووسەرانەی دەروونیان چاڵێ بەفرە	٢٧٩
سەردانی بەندیخانەم	٢٨٣

نێوان بەفر و ئاگر	٢٨٤
شوانی رووتەڵە	٢٨٥
فوو لە گڕی زامەکانی هەژار ناکەم	٢٨٦
شیرین بووکە، بەستەی نەورۆزی بۆ دەڵێم	٢٨٧
کوانێ بابە	٢٩١
گڕی بورکانی کێوەکان	٢٩٢
راپەڕین	٢٩٤
کاتێ هەژار قەفی سنوورەکان دەبڕێ	٢٩٥
منالّی سەردەمی ژان	٢٩٦
ئاواتەکانم سەربەستن	٢٩٩
ئەو کتێبەی، وشەی بەخەنجەر نووسراوە	٣٠١
بنەگەی شوانکاری	٣٠٤
دووریم بزەی بەیانییە	٣٢٠
١٩٧٩	
ئەو بایە نیم، تەنها ژووری هەڵمژێ	٣٢٣
رۆژی لە دایکبوونم	٣٢٤
کەی پاییز جەژنی گوڵ بووە	٣٢٦
ئەو بڕیارەی دروێنەی خەوی کردم	٣٢٨
١٩٨٠	
سەری ساڵێکی ڕاپەڕیو	٣٣٣
ڕووبارێکی خوێناوی	٣٣٦
مێژووی ئازارەکان سەوزن	٣٣٩
چەپکە گوڵێ بۆ یەخەی هەڵوێستی ژنەکەم	٣٤٤
سروودی هەژاران	٣٤٩

جەژن	٣٥١
کۆتر	٣٥٢
زیندان	٣٥٣
بۆ! بۆ! بۆ!	٣٥٤
زەنگی شۆڕشی کرێکاران	٣٥٥
وشە گوڵەکانی پێشمەرگەی شیعر	٣٥٩
خۆری برسی بە هیچ هێزێ داناگیرێ	٣٦١
ئەرشیفی وێنەکان	
چەند وێنەیەکی ئەرشیفی	٣٦٣
دەستخەت	
چوار شیعر بە دەستخەتی جەمیل ڕەنجبەر	٣٧٥
ژیاننامە	
ژیاننامەی جەمیل ڕەنجبەر	٣٧٥
ناوەڕۆک	
ناوەڕۆکی کتێبەکە	٣٩١

چاپخانەی شەهاب - هەولێر
٠٧٥٠٤٤٨٣٨٦٣